

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

MİMARLIK ANABİLİM DALI

**“YER” İÇİN KONUT TASARLAMA: DOĞU KARADENİZ BÖLGESİ
KIRSAL ALANI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Elif HATİPOĞLU

**HAZİRAN 2014
TRABZON**

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

MİMARLIK ANABİLİM DALI

**“YER” İÇİN KONUT TASARLAMA: DOĞU KARADENİZ BÖLGESİ
KIRSAL ALANI**

Elif HATİPOĞLU

**Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde
"YÜKSEK MİMAR"
Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

**Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 20.05.2014
Tezin Savunma Tarihi : 09.06.2014**

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Nimet CANDAŞ KAHYA

Trabzon 2014

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalında
Elif HATİPOĞLU tarafından hazırlanan

“YER” İÇİN KONUT TASARLAMA: DOĞU KARADENİZ BÖLGESİ
KIRSAL ALANI

başlıklı bu çalışma, Enstitü Yönetim Kurulunun 20/05/2014 gün ve 1554/07 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından yapılan sınav sonunda

YÜKSEK LİSANS TEZİ
olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Başkan : Doç. Dr. Nimet CANDAŞ KAHYA

Üye : Doç. Dr. Derya ELMALI ŞEN

Üye : Doç. Dr. Yelda AYDIN TÜRK

Prof. Dr. Sadettin KORKMAZ
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

“‘Yer’ İçin Konut Tasarlama: Doğu Karadeniz Bölgesi Kırsal Alanı adlı bu çalışma, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı’nda hazırlanmıştır.

Çalışmamın tüm sürecinde ilgisini ve desteğini samimiyetle hissettiğim değerli hocam Doç. Dr. Nimet CANDAŞ KAHYA olmak üzere, yetişmemde emeği geçen tüm hocalarıma teőekkür ederim.

Ve son olarak, hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini hep yanımda hissettiğim aileme ve çalışmalarım süresince bana hep destek olan değerli arkadaşım Selda AL’a, abim Prof. Dr. Bedri SERDAR’a minnet ve Őükranlarımı sunar, bu çalışmanın ÷lkeme ve milletime yararlı olmasını dilerim.

Elif HATİPOğLU
Trabzon 2014

TEZ BEYANNAMESİ

Yüksek Lisans Teziolarak sunduğum “ ‘Yer’ İçin Konut Tasarlama: Doğu Karadeniz Bölgesi Kırsal Alanı ” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Doç. Dr. Nimet CANDAŞ KAHYA'nın sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, deneyleri/analizleri ilgili laboratuvarlarda yaptığımı/yaptırdığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.
09/06/2014

Elif HATİPOĞLU

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ.....	III
TEZ BEYANNAMESİ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET	VII
SUMMARY	VIII
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	IX
TABLolar DİZİNİ.....	XI
1. GENEL BİLGİLER.....	1
1.1. Giriş	1
1.2. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı	4
1.3. Mimaride “Yer” Olgusu	7
1.4. Doğu Karadeniz Bölgesi Kırsal Alanında Geleneksel Yaşam ve Mimari.....	13
1.4.1. Geleneksel Yaşam	13
1.4.2. Kırsal Mimari	18
1.4.2.1. Coğrafi Yapı	19
1.4.2.1.1. İklim.....	20
1.4.2.1.2. Topografya.....	20
1.4.2.2. Yerleşim Düzeni	21
1.4.2.3. Geleneksel Yapı Türleri.....	23
1.4.2.3.1. Konut	24
1.4.2.3.2. Serander	26
1.4.2.3.3. Ocak.....	29
1.4.2.3.4. Samanlık	29
1.4.2.3.5. Ahır.....	30
1.4.2.4. Malzeme ve Yapım Tekniği	30
1.4.2.4.1. Ahşap Karkas Sistemler.....	32
1.4.2.4.2. Ahşap Yığma Sistemler	34
1.4.2.4.3. Karma Yapı Sistemi.....	34

1.5.	Bölüm Değerlendirmesi: Yer Bağlamında DKB Kırsal Alanında Gerçekleştirilen Mimari Faaliyetlerin Değerlendirilmesi.....	35
2.	YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	37
2.1.	“Yer” Bağlamında, DKB Kırsal Alanında Yeni Konut Tasarımı İçin Belirlenen İlkeler	37
2.1.1.	Çevre Koşullarına Uyum	38
2.1.2.	Pratiklik ve İşlevsellik	42
2.1.3.	Doğal Kaynakların Sürdürülebilirliği	44
2.1.4.	İnsan Ölçeğindeki Uygulamalar	46
2.1.5.	Yaşamın Devamı İçin Üretim ve Mekanları.....	48
2.1.5.1.	Hayvan Barınağı ve Bahçe	48
2.1.5.2.	Depolama Alanları.....	49
2.1.6.	Geleneksel Konutta Yaşamın İfadesi:“Ocak”	50
2.1.7.	Günün Gereksinimleri	54
2.1.7.1.	Teknoloji Kullanımı	55
2.1.7.2.	Malzeme Seçimi	55
2.2.	Doğu Karadeniz Bölgesi Kırsal Alanına Özgü Konut Tasarımı İçin Bir Sistem Önerisi.....	62
3.	BULGULAR	68
4.	SONUÇLAR	88
5.	ÖNERİLER	91
6.	KAYNAKLAR.....	92
	ÖZGEÇMİŞ	

Yüksek Lisans Tezi

ÖZET

“YER” İÇİN KONUT TASARLAMA: DOĞU KARADENİZ BÖLGESİ
KIRSAL ALANI

Elif HATİPOĞLU

Karadeniz Teknik Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Mimarlık Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Nimet CANDAŞ KAHYA

2014, 94 Sayfa

Doğu Karadeniz Bölgesi kırsal alanındaki karakteristik dokunun bozulmasını önlemek için insanlara rehber olabilecek, geleneksel yaşamın sürdürülebilirliğini sağlayan ve günün gereksinimlerini karşılayan yeni konut önerileri üretebilmek amacıyla oluşturulan bu çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; çalışmanın amacı ve kapsamı belirtilmiş, mimaride “yer” kavramı irdelenerek DKB özelinde yer kavramının coğrafi ve kültürel boyutları değerlendirilmiştir. İkinci bölümde; Doğu Karadeniz Bölgesi'nin geleneksel yaşam ve mimarisi irdelenerek geleneksel DKB kırsal alanı konutunun oluşum/tasarım kriterleri belirlenmiştir. Belirlenen kriterler arasından yeni konut tasarımı için temel ilkeler seçilmiştir. Bu ilkeler doğrultusunda DKB kırsal alanına özgü yeni konut tasarımı için yatayda ve düşeyde gelişen sistem önerileri oluşturulmuştur. Üçüncü bölümde; oluşturulan sistem önerileri ile ulaşılan bulgular yer almaktadır. Dördüncü bölümde; sonuç ve öneriler yer almaktadır. Literatür taraması ve tüm değerlendirmeler sonucunda DKB kırsal alanında yöre karakteristiğine uygun, geleneksel ve modern yaşamın gerektirdiği ihtiyaçlara cevap verebilecek şekilde farklı tip konut önerileri ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: ‘Yer’ olgusu, Doğu Karadeniz Bölgesi, Geleneksel Yaşam ve Mimari, Tasarım Kriterleri, Yeni Konut Önerileri

Master Thesis

DESIGNING HOUSING FOR LOCATION: EASTERN BLACK SEA REGION
RURAL AREA

SUMMARY

Elif HATİPOĞLU

Karadeniz Technical University
The Graduate School of Natural and Applied Sciences
Architecture Program
Supervisor: Doç. Dr. Nimet CANDAŞ KAHYA
2014, 94 Pages

To prevent destroying of characteristic pattern of rural area in the Black Sea Region, it is aim to generate new housing suggestions which can be guide for people, provide sustainability of traditional life and supply requirements of the day. The study has four main chapters. In the first chapter; purpose and content of the study are explained, geographical and cultural dimensions of location concept in specific to Eastern Black Sea Region are evaluated by studying “location” concept in architecture. In the second chapter; formation/design criteria of rural area housing of Eastern Black Sea Region are determined by studying traditional life and architecture of Eastern Black Sea Region. Basic principles for the new housing design are selected from determined criteria. In the direction of these principles system suggestions which are developed horizontally and vertically are created for the new housing design special to Eastern Black Sea Region rural area. In the third chapter; findings of the created system suggestion are given. In the fourth chapter; results and suggestions are taken place. Through literature and all evaluations, different type housing suggestions, which are suitable for vernacular character in Eastern Black Sea Region rural area and be able to answer the requirement of traditional and modern life, are generated.

Key Words: ‘Location’ Phenomenon, Eastern Black Sea Region, Traditional Life and Architectural Design Criteria, New Housing Suggestions.

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 1.	Doğu Karadeniz Bölgesi kırsal alanında zamanla giderek bozulan karakteristik doku, Of, Trabzon	5
Şekil 2.	Doğu Karadeniz Bölgesi kırsal alanından görünüşler, Of, Trabzon	6
Şekil 3.	‘Yer’ kavramının tarihsel süreçte farklı algılanış biçimleri	7
Şekil 4.	Doğu Karadeniz Bölgesi kırsal alanından görünüm, Of, Trabzon.....	17
Şekil 5.	Topografya içinde yerleşmeler kesiti	22
Şekil 6.	Trabzon İlinde köylerin konumlanma seçenekleri	23
Şekil 7.	Aşhaneli tip ev	25
Şekil 8.	Hayatlı tip ev	26
Şekil 9.	Dolma duvar tipleri	31
Şekil 10.	Göz dolma duvar görünüşü ve detayı	33
Şekil 11.	Göz dolma duvar görünüşü ve kesiti.....	33
Şekil 12.	İşlevler ve katlar	39
Şekil 13.	Yamaçta evler - Karaçam, Çaykara, Trabzon	39
Şekil 14.	DKB geleneksel konutunda döşemede depo işlevli yalıtım.....	40
Şekil 15.	Önerilen konutun %15 arazi eğimine göre biçimlenişi.....	41
Şekil 16.	Önerilen konutun %30 arazi eğimine göre biçimlenişi.....	41
Şekil 17.	Önerilen konutun %50 arazi eğimine göre biçimlenişi.....	41
Şekil 18.	DKB geleneksel konutun oda planı	42
Şekil 19.	DKB iklimsel sınırları içerisindeki yöresel evlerde plan tipleri	43
Şekil 20.	Önerilen konutun mekan organizasyonu, yatayda gelişen seçenekler	43
Şekil 21.	Önerilen konutun mekan organizasyonu, düşeyde gelişen seçenek	44
Şekil 22.	Önerilen konutta yağmur suyunun korunarak yeniden kullanılmasını sağlayan sistemin ifadesi.....	45
Şekil 23.	Çatılardan yağmur suyu toplama sistemi ve yerüstünde basit toplama	46
Şekil 24.	DKB geleneksel konutunun kat döşemesinde toprak yalıtım	46
Şekil 25.	Önerilen konutun insan ölçeğinde belirlenen %50 eğimli arazide kitle ölçüleri	47
Şekil 26.	Önerilen konutun insan ölçeğinde belirlenen %30 eğimli arazide kitle ölçüleri	47

Şekil 27. Önerilen konuttaki depolama alanlarının şematik anlatımı	48
Şekil 28. DKB geleneksel yapı örneği	49
Şekil 29. Önerilen konutta hayvan barınağının şematik anlatımı	50
Şekil 30. Önerilen konutta depolama alanları ve hayvan barınağının detaylı anlatımı.....	50
Şekil 31. DKB geleneksel yapı örneği	51
Şekil 32. Isı odasının yataydaki etki alanının ifadesi	51
Şekil 33. Isı odasının düşeydeki etki alanının ifadesi	52
Şekil 34. Isı odasının çalışma şekli	53
Şekil 35. Isı odası sistemleri	53
Şekil 36. Isı odası sisteminin detayı	54
Şekil 37. Ahşap yığma sistem yapı örnekleri	57
Şekil 38. Ahşap karkas (iskelet) sistem yapı örnekleri	57
Şekil 39. Ahşap panel sistem yapı örnekleri	58
Şekil 40. Hafif çelik yapı sistemi örnekleri	60
Şekil 41. Corten çelik malzeme yapı örnekleri	61
Şekil 42. Lamine ahşap cephe panelleri yapı örnekleri.....	62
Şekil 43. DKB kırsal alanında konut ve çevresinin şematik anlatımı	63
Şekil 44. DKB kırsal alanında konut ve çevresinin, önerilen konut bünyesinde toplanması	63
Şekil 45. DKB kırsal alanında geleneksel konutun ‘yer’le ilişkisi bağlamında yeni konut tasarımı için sistem önerisi.....	65
Şekil 46. Yatayda gelişen seçenekler	66
Şekil 47. Düşeyde gelişen seçenekler	67

TABLULAR DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1. Seranderin direk sayısı ve açık mekan biçimlenişine göre planlanması	28
Tablo 2. Geleneksel DKB kırsal alanı konutunun oluşum/tasarım kriterlerinin belirlenmesi	36
Tablo 3. Önerilen konutun oluşum/tasarım kriterlerinin belirlenmesi.....	38
Tablo 4. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (yatay, 1+1, %15)	70
Tablo 5. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (yatay, 2+1, %15)	71
Tablo 6. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (yatay, 3+1, %15)	72
Tablo 7. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (düşey, 1+1, %15).....	73
Tablo 8. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (düşey, 2+1, %15).....	74
Tablo 9. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (düşey, 3+1, %15).....	75
Tablo 10. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (yatay, 1+1, %30)	76
Tablo 11. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (yatay, 2+1, %30)	77
Tablo 12. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (yatay, 3+1, %30)	78
Tablo 13. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (düşey, 1+1, %30).....	79
Tablo 14. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (düşey, 2+1, %30).....	80
Tablo 15. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (düşey, 3+1, %30).....	81
Tablo 16. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (yatay, 1+1, %50)	82
Tablo 17. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (yatay, 2+1, %50)	83
Tablo 18. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (yatay, 3+1, %50)	84
Tablo 19. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (düşey, 1+1, %50).....	85
Tablo 20. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (düşey, 2+1, %50).....	86
Tablo 21. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (düşey, 3+1, %50).....	87
Tablo 22. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konutun oluşum kriterleri	90

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

İnsanoğlu günlük yaşantısı içinde, çeşitli gereksinmelerine bağlı olarak bilinçli ya da bilinçsiz bir yapı eylemi gerçekleştirir. Doğal düzen içinde her yer, kendine özgü bir karaktere sahiptir. Herhangi bir yerde yerleşip orada yaşamak için ilk önce o yerin ruhunu anlamak gerekir.

Yerin anlamı nedir? Pek çok kişi yeri mekanla eş anlamlı kabul etmektedir ve yer sorununa mekansal organizasyon problemi gibi yaklaşmaktadır. Mekan, topoloji ve geometri terimleriyle tanımlanabilir, ancak yerin tanımı daha somut hatta fenomenolojik terimlerle yapılmalıdır. Bu terimler günlük hayata ait uçurum, ağaç, dağ, ırmak, vadi gibi basit kelimeler yanında yeryüzü ve gökyüzü gibi daha genel kavramları da içerir. Yerler günlük hayatımızın temel elemanlarından oldukları için onlara böyle doğrudan yaklaşmak doğaldır. Yer onun 'sınırlarını' oluşturan somut 'şeylerle' tanımlanır. Bir yerin insanlar tarafından tanımı, önemli binaların yapım tarzına bağlıdır. Bir yerin kimliğinin insanın kimliğinin gelişmesinde çok önemli bir rolü vardır. Gerçekleşen birşey için 'yer almak' deyimini kullanılır. Bu deyim yer kavramının varoluş için temel önemini belirtir. Yerde hayat yaşanır (Üçer, 2001).

Yapı yapmak, varolan yeri, çevreyi kavramak ve ona saygı duymak anlamına gelmektedir. Mimarlık, insanın doğasında varolan yapı eylemleri arasında özelleşmiş bir eylemdir. Korunma içgüdüğü nedeniyle barınak yapma arayışına giren ilk insanların basit korunakları, mimari yapı eylemlerinin başlangıcı olarak nitelenebilir. En ilkelinden en gelişmişine kadar mimari yapıların tümü bir boşluğu sınırlandırma, bir mekan oluşturma amacını taşır (Sağsöz, vd. 2008).

Mekan oluşturmada iklim, topografya, yerleşme, malzeme ve yapı tekniği gibi ölçülebilen fiziki etkenlerin yanı sıra örf, adet, yaşam biçimi, kültür, tarihi ilişkiler gibi ölçülemeyen değerler de etkilidir. İnsanların varoluşuyla ortaya çıkan, insanların benimsediği, önemsendiği en bilindik mekan konuttur. Konut, bir arada yaşamının sonucu olarak çevresiyle anlam kazanan bir mekanlar topluluğudur. Bir anlamda konut tanımı, ihtiyaç ve imkanların gelenek, sosyo ekonomik yapı ve çevre koşulları sentezidir (Sağsöz, vd. 2008).

Konut, insanoğlunun barınma, ikamet etme ve dışardan gelebilecek tehlikelere karşı korunma gibi fiziksel ihtiyaçlarla beraber sosyal, kültürel ve duygusal ihtiyaçları da karşılayan hayatının özel anlarının neredeyse tümünün içerisinde yaşandığı bir alandır. Yeryüzünde çağlar boyunca oluşan farklı ihtiyaçlara cevap verebilmek için farklı çözümler üretilerek konut yapımı sürekli değişime uğramıştır. Bu nedenle farklı kültür, toplum, iklim ve coğrafyalarda birbirinden oldukça değişik plan, tip, estetik ve görünümde konut tipleri ortaya çıkmıştır.

İnsan, var olduğu andan bugüne kadar bulunduğu ortamı, ihtiyaçlarına göre sürekli olarak değiştirmiştir. Dolayısıyla bu değişim konutun üzerinde farklılıklar ortaya çıkarmış, zaman içinde hep çağdaşı yakalama yönünde gelişmeye katkıda bulunmuştur. İnsanlar yüzyılları kapsayan birikimin verdiği tecrübelerden yararlanarak kendi yaşayacağı mekan için imkanı ölçüsünde ve elde edebildiği malzemelerle daha iyiyi ve doğruyu yapma uğraşını vermiştir. Böylece ‘Geleneksel Yapı’ sanatı ortaya çıkmıştır (Çakır, 2000).

İnsan, barınma ihtiyacını giderebilmek için çevresinde pratik ve işlevsel yapılar yapmıştır. Bu yapıları yaparken çevrelerinde en yakın olan, kolayca ulaşabildikleri araçları kullanmışlardır. Doğal kaynakları kullanarak oluşturdukları yapılar tamamen işlevseldir. İşlevsel gereksinimlerin çözümü sürerken, bir yandan da binalara sanatsal değer kazandırma çabaları devam etmiştir. İşlevsel çözümler ve estetik kaygıların birlikte ele alındığı kırsal alanda yapı yapma davranışı “kırsal mimari” yi oluşturmuştur.

Kırsal mimari ürünler buldukları bölgenin iklimsel ve kültürel özelliklerinin farklılıklar göstermesi nedeniyle yöreye, bulunduğu yere özgü nitelikler taşıyan yapılardır (Görgülü, 2010). Geleneksel yapılar, uzun deneyimler sonucunda yağışlara, rüzgar, güneş ve nem gibi etkilere çeşitli çözümlerin getirildiği sınırlı bir mimari türdür. Sıcaklık, yapının dış duvar konstrüksiyonunu belirleyen en önemli etkidir. Nem ise yapının konumlanmasından, zeminle nasıl bir ilişki kuracağına kadar birçok yapısal kararda belirleyici rol üstlenir. Rüzgar, iklimin diğer koşullarına bağlı olarak korunma ya da yararlanma amacıyla yönlendirme ve cephe organizasyonunun belirlenmesinde yönlendiricidir. Yağışlar ise türüne göre (yağmur, kar) dış görünüşü etkileyen çatıların eğim, örtü malzemesi ve konstrüksiyon türünün seçiminde en önemli belirleyicidir. Gün ışığı ve ışıma da yine daha çok yararlanma amacı güdülerek cephe organizasyonunun belirlenmesinde ve peyzaj düzenlemesinde etkidir (Sağsöz, vd. 2008).

Geleneksel mimarlık örnekleri, ekolojinin kurallarından olan “en uygun çözüm doğada bulunmaktadır” ilkesi ışığında, halkın hayat tecrübeleri ve usta-çırak anlayışı ile,

yıllar içerisinde deneme-yanılma yöntemiyle oluşturulmuş ekolojik yaşam çevreleridir. Geleneksel binalar, arazi üzerindeki konumları, mekan organizasyonları, bölgelendirilmeleri ve yönlendirmeleri, iklim ve çevre koşullarına bağlı olarak en uygun biçimde oluşturulmuştur. Buldukları çevredeki iklim özelliklerine bağlı olarak, en uygun yerel malzeme ve yapım yöntemleri ile inşa edilmişlerdir (Yüksek, 2008).

Kırsal yapıların ve bunların çevrelerini, bahçelerini, tarlalarını ve tarım dışı başka fonksiyonlarını içeren alanların bir araya gelmesiyle kırsal yerleşmeler oluşmuştur. Bu bölgeler komşuluk ilişkilerinin yoğun, birlik-beraberliğin ve sosyal ilişkilerin güçlü olduğu bölgelerdir.

Kırsal yerleşmeler; buldukları bölgenin fiziki şartlarını, kültürel yapısını, ait oldukları dönemin yaşam biçimini mekanlarına yansıtan, halk mimarisinin yaygın görüldüğü çevrelerdir. Günümüzde gittikçe birbirine benzeyen kentlerin tek düze yapılaşmalarına karşılık; fiziksel çevre ve kendilerine özgü yaşam biçimleri ile şekillenen kırsal yerleşmeler, toplumun kültürel zenginliği içinde bölgeden bölgeye hatta aynı bölgede köyden köye farklılık göstermektedir. Yerleşmeler buldukları topografik yapı, kültürel ve fiziksel çevre koşulları ile biçimlenmektedir. Genellikle tecrübeye dayalı yapım ve yerleşim ilkeleri doğru sonuçlar getirmekle beraber, yüksek kalitede peyzaj ve mimari ürünler elde edilmektedir. Bu bölgeler günümüzde korunmuş doğal çevreleri ve özgün yapıları ile dikkat çekmekte; insanlar kentlerden uzaklaşmak, dinlenmek, gezmek, görmek için bu bölgeleri tercih etmektedir (Görgülü, 2010).

Bu bölgelerden biri olan Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki kırsal yerleşmeler yöresel özellikleri taşıyan özgün mimari örnekleri barındırmaktadır. Doğu Karadeniz Mimarisi, ülkemizin çeşitli yerleşim alanlarına göre farklı sosyo-kültüre sahip toplumun, yine farklı doğal koşulların elverdiği yapı sanatı ve yerleşme anlayışının eseridir. Bu yüzden Doğu Karadeniz, ahşaba dayalı yapı sanatında kendine özgü buluşları ve çözümleri ile ulaştığı başarı açısından Anadolu Mimarlığının belki de en karakteristik yöresidir (Çakır, 2000).

Doğu Karadeniz kırsal yerleşimlerinde zamanla bazı değişimler yaşansa da burada yaşayan insanlar köklerinden, geçmişlerinden kopmak istemezler. İnsanların bir kısmı sürekli olarak bir kısmı ise zaman zaman kırsal alanda yaşamak isterler. Bu nedenle bu alanda yapı yapma ihtiyacı duymaktadırlar. Devam eden yapım faaliyetleri yörenin mimari özelliklerine dikkat edilmeden, bölgenin ahşap ve taş malzemedeki oluşan kırsal mimarisi ile örtüşmeyen, gelişigüzel, düzensiz yapılaşmaya neden olmakta ve bu durum bölgenin kırsal mimari karakterinin giderek bozulmasıyla sonuçlanmaktadır.

Son yıllarda Doğu Karadeniz Bölgesi kırsal alanında/kırda betonarme kaçak yapılaşmanın artması, bu özellikli coğrafyaya ait geleneksel mimari mirası koruma çalışmalarının yetersizliği, değişen yaşam koşulları gibi çeşitli nedenlerden dolayı yöre karakteristiğine uyum sağlamayan yapılar yapılmaya başlanmıştır. Bu sorunu çözebilmek için yöresel dokuya uyum sağlayan, geleneksel yaşamın vazgeçilemeyen özelliklerinin sürdürüldüğü, günün gereksinimlerini karşılayan tasarımlara ihtiyaç vardır. Bu nedenle ifade edilen gereksinimleri karşılamak, belirlenen problemlere çözüm aramak amacıyla oluşturulan çalışma “ ‘Yer’ İçin Konut Tasarlama: Doğu Karadeniz Bölgesi Kırsal Alanı” olarak adlandırılmıştır.

Doğu Karadeniz Bölgesi kırsal alanına uyumlu konut tasarımı için, bölgenin ve kırsal mimarinin özellikleri irdelenmiş, konu ile birlikte değerlendirmesi düşünülen günün gereksinimleri tartışılmıştır.

1.2. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Doğu Karadeniz Bölgesinin iklimi, coğrafyası, bitki örtüsü, topografik koşulları, halkın sosyal yaşantısı, alışkanlıkları, yöredeki evlerin biçimlenmesinde etkin rol oynamıştır. Bu tür faktörlerle biçimlenen evler yöresel yapı malzemeleri ile bütünleştiğinde özgün bir mimari karakter oluşmuştur (Vural, 2005).

Doğu Karadeniz Bölgesinde yöresel konutun oluşturduğu karakteristik doku, kırsal alandaki betonarme kaçak yapılaşmanın artmasıyla bozulmaya başlamıştır. Kaçak yapılaşmanın artması, çeşitli insan ve nüfus etkinliklerinin yoğunlaşarak çeşitlilik kazanması, su, toprak ve hava kirliliği gibi olumsuzluklara neden olup doğanın dengesi bozulmuştur. Uzun yıllar sonucunda şekillenen kırsal mimari bu sebeplerden dolayı bozulmaya başlamıştır (Şekil 1).

Şekil 1. Doğu Karadeniz Bölgesi kırsal alanında zamanla giderek bozulan karakteristik doku, Of, Trabzon

Gelecek nesillerin en azından bugün sahip olunan doğal koşullara sahip olabilmelerini sağlamak, ancak onları korumakla ve ihtiyaçlar karşılanırken doğal kaynakları yok etmeden, zarar vermeden kullanmakla mümkündür. Çevreye uyumlu yapı üretmenin aslında çok zor olmadığı, çözümün asırlardır süregelen yapı geleneğimizde saklı olduğu söylenebilir (Yüksek, 2008). Geleneksel mimari yapılar gerek doğaya uygun yapım tarzları, gerek iklim ve çevre koşullarını dikkate alarak biçimlendirilmeleri bakımından enerji tasarrufu sağlamaları, çevreye saygılı olmaları açısından ekolojik mimarlığa en güzel örneklerdir (İnanç, 2010).

Günümüzün getirdiği hareketli yaşam tarzına uyum sağlamalarına rağmen insanlarda kendilerini bir yere ait olarak hissetme ihtiyacı vardır. Doğu Karadeniz Bölgesi kültüründe zaman içinde bazı değişimler olsa da insanlar o kültürü yaşamak, o yere ait olmayı istediklerinden sürekli olarak ya da bazı zamanlarda o bölgede yaşamak isterler. Doğu Karadeniz kırsal alanında yaşayan insanlar, sürekli olarak bu alanda yaşayan yerel halk ile zaman zaman yerle ilişkilerini koparmak istemeyen insanlar olarak iki grupta ifade

edilebilir. Sürekli DKB’de yaşayan yerel halk ve bu alanda zaman zaman bulunan hareketli topluluk ekonomik imkanlar ve yaşam koşullarındaki farklılıklar doğrultusunda oluşturdukları konutlarla, kırsal mimariyi bozmaya başlamışlardır.

Bu çalışmanın amacı Doğu Karadeniz Bölgesi kırsal alanındaki gelişigüzel yapılaşmanın önlenmesi için rehber olabilecek, yöresel mimariyle uyumlu, bölgenin iklimine, eğimli topografyasına göre tasarlanmış, hızlı ve kolay monte edilebilen, geleneksel ve modern yaşamın gerektirdiği ihtiyaçlara cevap verebilecek şekilde düzenlenmiş ve doğayla içiçe, pratik, işlevsel insan ölçeğinde konut önermektir.

Şekil 2. Doğu Karadeniz Bölgesi kırsal alanından görünüm, Of, Trabzon

Önerilen konut, kırsal yaşamın sürdürülebilirliğini sağlayan ve günün gereksinimlerine cevap verebilecek şekilde oluşturulmuştur. Doğu Karadeniz kırsal mimarisine özgü konut tasarımı, kırsal alanda sürekli yaşayan yerli halk ve burada zaman zaman yaşamak isteyen hareketli insan topluluğu için önerilmiştir. Konut tasarımında;

- Kırsalda yaşayan insanların alışkanlıklarının devamını sağlamak,
- Geleneksel yaşamın gerektirdiği ihtiyaçları modern bir şekilde tasarlamak,
- Kentte yaşayıp zamanın bir kısmını kırsal alanda geçirmek isteyen ve geleneksel yaşamı özleyen insanların ihtiyaçlarını karşılamak amaçlanmıştır.

Bu bağlamda, topografya (coğrafi yapı), toplumun yapısı ve biriktirilen zengin kültürü ile DKB çok önemli bir ‘yer’ algısına sahiptir. Konu kapsamında mimaride ‘yer’ olgusu gözden geçirilerek Doğu Karadeniz Bölgesi’nde ‘yer’ olgusu ve yerin özellikleri irdelenmiştir.

1.3. Mimaride “Yer” Olgusu

Yer” sözcüğü, mimarlık alanında çok önemlidir, hem ilk anlamı hem de modernizm ile kavramsal boyut kazanan diğer anlamları ile, o dönemlerden bu yana tartışılmaktadır. Yer mimarlık alanının olmazsa olmaz parametreleri arasındadır. Fakat modernizme kadar ilk anlamı dışında –bir mimarlık ürününün temellendirildiği yer- başka bir anlam taşımamakta ya da bu anlam dile getirilmemektedir. Modernizm ile kavramsal boyut kazanan “yer” ardından, modernizm öncesi, sonrası hatta güncel tartışmalarla farklılaşan içerikler kazanmıştır. Farklı zamanlamalarda yer ile ilgili farklı anlamlar ortaya çıkmıştır. Bu süreç ,“modernizmle ortaya çıkan yer kavramı”, “modernizm öncesi yer kavramı”, “modernizm sonrası” ve “günümüzün getirdiği yer kavramı” olmak üzere dört aşamada ele alınmıştır (Şekil 3).

Şekil 3. ‘Yer’ kavramının tarihsel süreçte farklı algılanış biçimleri

1. Modernizm öncesi ‘yer’ kavramı

Modernizm öncesi yer tanımı 17.yüzyılın ortalarında ülkelerarası ticaretin, insan hareketinin, malzemenin artmasıyla ortaya ait olmayan, o kültüre, o zamana ve mekana, yani o yere ait olmayan mimari elemanların, biçimlerin başka başka yerlerden taşınıp getirilmesiyle oluşmuştur.

19.yüzyılın ikinci yarısı öncesinde dünyanın hiçbir yerinde mimarlık bağlamında yer tartışması yapılmamış, yer kavramından mimarlık bağlamında ima düzeyinde bile söz edilememiştir. Bir yere ait olmaktan söz eden, aidiyetin yerle tanımlı olma hali üzerine konuşan kimsenin olmadığı söylenebilir (Tanyeli, 2012).

Örneğin; Susa’da saray inşa ettiren Darius kitabede yaklaşık olarak, İyonya’dan Fenike’ye, Mezopotamya ve Mısır’dan Hindistan’a dek uzanan bir işgücü ve malzeme transferini haber verir. Ortaya çıkan kompleks tek bir yere ait olmadığını her haliyle dışavurur. Sütunları, bezemeleri, teknik ve planimetreleri geniş bir çoğulluk gösterir.

Bunlar tek bir yere değil, eski Doğu Akdeniz-Batı Asya dünyasının her bir köşesindeki pek çok yere aittirler. Susa adındaki bu yer, adeta birçok başka yeri içerir (Tanyeli, 2012).

Diğer bir örnek Kahire’de Sultan Kalaun Medresesi’nin kapısı olabilir. Filistin’de Akka’nın Haçlılardan geri alınması sonrasında oradaki Gotik Katedralin kapısı yerinden sökülüp Kahire’ye taşınmış ve adı geçen yeni kapıya yerleştirilmiştir. Bu bir ‘yersizlik (displacement)’tir. Başka bir ‘yer’e ait olanı bir diğer yere taşımaktır. (Tanyeli, 2012.) Bu örnekler yere bağımlılığının aşılması hedeflendiğini gösteren fakat kolay kolay aşulamayacağını da bilindiği dünyanın ilginç görüntülerindedir. Modern öncesinde yer-ötesi ve zaman-aşırı olma halleri üretebilme yeteneği yoktur, o zaman ki yerinden olma imkanı işçileri, uzmanları taşımaktan, çoğunlukla zorunlu göçürmeden ibarettir.

Modern öncesinde, ulaşım ve haberleşme imkanlarının, bilgi taşımacılığının kısıtlılığından dolayı farklı yere ait mimari, kültürel özellikler, gelenekler insan gücüyle başka yerlere taşınmaya çalışılmıştır. Mimaride ‘Yer’ kavramına dair bir algı olmadığından dünyanın çeşitli yerlerinde gerçekleştirilen mimarlık faaliyetlerindeki yer değiştirmeler, yerinden etmeler tamamen bilinçsizce gerçekleştirilen yersiz mimarlık aktiviteleridir.

2. Modernizm dönemi ‘yer’ kavramı

Yer kavramı modernizmin “yersizlik” eleştirisi kapsamında gündeme gelen ve mimarlık söyleminde önemli bir eşiği tanımlayan kavramlardan biridir. Türkiye’de ise yer kavramı, kimlik ve yerellik üzerine yapılan tartışmalar ile gündeme gelmiştir. Yer kavramı 20.yüzyılın başında modernizmle beraber ortaya çıkmıştır. Modernizm, biçimlerin, söylemlerin, düşüncelerin zaman-mekan bağlamından bağımsız olmasıyla ortaya çıkmıştır. Modernizm, sade, estetik mimari formların, ürünlerin yerin durumuna bakılmadan her yere uyum sağlayabilmesidir. Modernizm yersizlik üzerine kurulan bir kavramdır.

Yer tartışması modernliği tanımlayan oluşumlardan, değişimlerden biridir. Modernlik, başka pek çok şeyin yanısıra, yer tartışmaları sayesinde de yapılanmış gibi gözükür. 19.yüzyıldan başlayan eklektisist, tarihselci eğilimler, o eğilimlerin yeşerdiği coğrafyaya ve zamana bağımlı olmayan, hatta tekil bir zaman-mekana ait olmayan mimarlıkları üretebilme imkanını kullanırlar (Tanyeli, 2012).

Tarihselcilik 19.yüzyılda –yerli mimarlıklar varetmek için de uygulansa bile- daha çok yepyeni ‘yersizlik (displacement)’ imkanları üreten bir dünyada ‘yer’in bağlayıcılığını aşmanın aracı olarak varlık kazanmıştır. Hiçbir zaman o mimarlığa mekan oluşturamamış Paris’te, Roma’da, Edinburgh’da Antik Yunan, İstanbul’da Gotik üslubunda bina yapabilmek, mimari morfolojilerin yer ve zaman-aşırı taşınabilir ve yeniden üretilebilir

olmasıyla doğrudan bağlantılıdır. Modern yer-aşırı mimarlıklar üretme etkinliği, kolonyal güçlerin de alışılmış pratiklerden biridir. Hindistan'a Avrupa mimari üsluplarının taşınması bildik bir örnektir (Tanyeli, 2012).

Bu dönemde bilginin, teknolojinin artmasıyla yere ve zamana ait olmayan estetik, fonksiyonel, sade, basit, her yere uyum sağlayabilecek tasarımlar yapılmaya başlanmıştır. Modernizmle 'yer'in bağlayıcılığı aşılmıştır. O zamana kadar bilinmeyen bu önemli parametrenin, göz ardı edilmesi durumu ile önemi anlaşılmış ve tartışılmıştır. O yerde, o yerin özelliklerine aykırı olarak farklı üslupta tasarımlar yapılabilmektedir.

3. Modernizm sonrası 'yer' kavramı

Yerine bağlı bir mimarlık aramaya yönelik eğilim 20.yüzyılın ilk çeyreğinden sonra III.CIAM (1930) kongresinde resmi olarak gündeme gelmiştir. 20. yüzyıl mimarlık tarihi kitapları, bu yere ve bu zamana ait olmayan bir tasarımı bu yerde şimdi yapma hakkının olmadığını savunmaktadır. Onlara göre eklektisizm yanlıştır, çünkü oraya ait olmayan, o kültüre, o zaman-mekana, yani o yere ait olmayan mimari elemanlar başka başka yerlerden taşınıp getirilmiştir. Yeri anlatan mimari tasarımlar üretme eklektisizmle gerçekleştirilmiştir. Eklektisizmle yeri anlatan ve o yere ait olmayan tasarımlar ortaya çıkmıştır.

20.yüzyılın başında gündeme gelen bu eğilim, o ulusun yurt, kültür ve ırk sınırları içinde kökü olmayan mimarlıkların o ulusun coğrafyası olarak tanımlanan "yer" de yerleri olmadığını savunmaktadır. Toprağa bağlılığı kutsamak, o toprağın malı olan ve olmayanları ayırt etmeyi ana hedef kılmaktadır. 'Yer'e ait mimarlık davranışlarının ırkçı boyutu özellikle Almanya'da görülmüştür.

Modernizmin 1930'lardaki evrenselciliğinin karşısına, 1960'ların başlarında üzerinde konumlandığı yere özgü (yerelci) modernizmlerin çıkmaya başladığı iddia edilmektedir. Bu tartışma 60'lar biterken Türkiye'ye de taşınmıştır. Bülent Özer, rejyonalizm ve yerellik tartışmalarını Türkiye gündemine taşıyan ilk kişidir. Türkiye'deki versiyonunda da her ortamda olduğu gibi yer ve yerellik söylemleri dışlayıcı bir mimari yaklaşımı önermektedir. Ancak, sözgelimi, 1960'larda Özer'in ulus-yer tanımından dikkatle kaçınıp kültüralist bir yaklaşımla düşündüğü söylenebilir. O yıllarda genellikle iklim-yer, tarih-yer, kültür-yer gibi kavramların eksen yapıldığı görülmektedir. Bunlarda yerin tanımı iklimseldir, tarihseldir, kültürelidir (Tanyeli, 2012).

Geleneksel, yaygın olarak kabul görmüş anlamıyla "yer", sınırları belli coğrafyalar içerisindeki statik yaşam biçimlerine dair bir kavramdır. İnsan gruplarının, kültürlerin ve

kimliklerin belli toprak parçalarına kendi istek ve iradeleri dışında bağıymışçasına ait oluşlarını anlatır. Bu anlayışın temelinde Martin Heidegger ve Simone Weil'in varoluşçu bir felsefi pozisyondan ifade ettikleri, her insanın ve topluluğun bir yere 'kök salma' ihtiyacı duyduğu inancının olduğunu söylemek mümkündür. Beşeri coğrafyadaki yer ve onun kardeş kavramı olan ve yerden daha da güçlü bir biçimde bir coğrafi mekan parçasına aidiyeti ifade eden 'ev' kavramına dair tanımlarda da uzun bir süre bu anlayışın hakim olduğu görülür. Ev, insanın 'nereden' olduğuyla orijiniyle ilgili bir kavramdır; gideceği istikameti ve varacağı yeri değil, geldiği yeri, kökenini ifade eder. Daha da önemlisi, bu yer insanın doğumundan ölümüne değin ait olduğu yerdir (Kılıçkiran, 2013).

Edward Relph'e göre örneğin, ev sonsuz mekan içerisinde 'yola çıktığımız ve bütün hayatımızı yönlendiren nokta', varoluşumuzun değişmez merkezi, ait olduğumuz yerdir. Onun dışındaki tüm yerlerin pek az önemi vardır. Bu varoluş durumu, doğal olarak sınırlarla, bir 'içerisi' ve 'dışarı' ayrımıyla gerçekleşebilir ancak. Yine Relph'e göre örneğin, 'yer' 'varoluşsal bir içeride olma' durumunu; bir yeri olmak ve barınmak, 'orada değil de burada', yeni tanımlı bir alanın sınırları içerisinde yaşamayı gerektirir. Bu anlayış, yer ve kimlik ilişkisinin ele alınmış biçimlerine de yansır. Örneğin coğrafyacı Edward Casey'e göre, kimlikle 'yerleşmek' arasında belirleyici bir ilişki vardır. Bir yere yerleşmek ve oraya ait hissetmek, kimliğin ve benliğin belirleyicisidir (Kılıçkiran, 2013).

Bu özcü anlayış, "millet" ve "vatan" kavramlarının ve "milliyetçilik" ideolojisinin temelinde yatan anlayışın ta kendisidir. Bunların hepsi bir topluluğun sınırları belli bir coğrafyaya köklerle bağlılıklarını ifade ederler. Anderson'ın Hayali Cemaatler kitabında da belirttiği gibi "anavatan", "yurt", "memleket" gibi kavramlar da insan topluluklarının sınırları belli bir toprak parçasına kendi seçimlerinin dışında, organik bağlarla bağlı oldukları kabulüne dayanırlar. Antropoloji disiplinin temelini oluşturan "kültür" kavramı için de geçerlidir bu. Liisa Malkki'nin de tartıştığı gibi kök, toprak ve sınır imgeleri kültürü ve kültürel kimliği tasavvur etme biçimimizin derinlerinde yatan imgelerdir. Kültür de, tıpkı millet gibi, belli bir coğrafyaya ait olan, o coğrafyanın kendine has özelliklerinden ortaya çıkan ve sınırları içerisindeki toplumsal ilişkileri düzenleyen yerel bir olgu olarak kabul edilir. Yer in sınırlarını kültürün ve kültürel kimliklerin de sınırları olarak düşünmek, dolayısıyla bir yer in sınırları içerisinde ancak tek bir kültürün, tek bir kimliğin yaşayabileceğini tahayyül etmektir (Kılıçkiran, 2013).

Modernizm sonrası, 'yer'e bağımlılığı önemli kılmaktadır. O yerde, o yer in özelliklerinin dışında farklı mimari, kültürel özelliklere sahip tasarımların

yapılamayacağını savunmaktadır. Bu dönemde yer, kimlik ve kültür kavramlarıyla bağlantılıdır. O yerin sınırları içerisinde tek bir kimliğin olduğu savunulmuştur. Başka kültürel, mimari özelliklerin, kimliklerin o yere getirilmesinin, o yerde farklı kimlikte tasarımların yapılmasının yanlış olduğu belirtilmiştir.

4. Günümüzde ‘yer’ kavramı

Günümüz yer kavramı, yeni toplumsal medya sayesinde aynı anda hem burada, hem de başka bir yerde olmayı sağlayan güncel imkanlarla oluşmuştur. Küresel yer anlayışında yerler ve kimliklere dayatılan sınırlar da yoktur. Küresel bir yer anlayışı, kendi mekânsal sınırları içerisine kapalı bir alan değil, farklı yerlerle farklı ölçeklerde kurduğu ilişkiler yoluyla tanımlanan, özgüllüğünü, anlamını, yani “bir yer” niteliğini kazanan bir alandır.

Sosyal bilimlerde yer kavramına dair iki yaygın söylemin olduğu görülür. Birinci söyleme göre yer, insanlığın bugünkü durumunu anlamak ve yorumlamak için uygun bir kavram değildir. Yerler, küreselleşme ve ona eşlik eden göç ve yerinden olma süreçleriyle onları diğer yerlerden farklı yapan niteliklerini yitirmişlerdir ve artık kimliklerin kurulma süreçlerini etkilememekte, var olan kimlikleri de desteklememektedirler. 20.yüzyılın sonunda dünya, bireylerin ve topluluklarının bir yere ait oldukları inancını yitirdikleri, içinde yaşadıkları coğrafyadaki varlıklarının tesadüfi olduğu bilincine vardıkları bir dünyadır. Yerleşikliğin yerini hareketin ve göçün aldığı bir çağda yerler de yoktur; çağımız yersizliğin Edward Said’in sözleriyle “mültecinin, yerinden edilmiş insanın, kitle göçünün çağı”dır (Kılıçkiran, 2013).

İkinci söyleme göre ise hareketin ve hareketliliğin egemen olduğu bir zamanda “yer”i de harekete referansla tekrar tanımlamak gerekir. Bu yeni tanımlama çabalarının çoğunlukla insan ve mekan arasındaki bağı en güçlü biçimde ifade eden “ev” kavramına başvurdukları görülür. Örneğin Rapaport ve Dawson, geleneksel ev anlayışındaki “ev”in mekanda tek bir aidiyet noktası olarak sabitlenmesi olduğu görüşüne karşı “daha mobil bir ev” anlayışını savunurlar. Lain Chambers da, benzer bir biçimde, gittikçe yaygınlaşan küreselleşme ve göç süreçlerinin şekillendirdiği insanlığın güncel durumunun başka bir “ev” anlayışını “yaşanan yeri seyyar bir habitat olarak algılama” anlayışını gerektirdiğini iddia eder. Bu yeni anlayışa göre, John Berger’in gezginler, göçmenler ve sürgünlerin yaşamlarında “ev” in rutin pratiklerinden, alışkanlıklarından, anılarından ve yaşanmış hikayelerinden ibaret olan ve beden ve belleklerde bir yerden başka bir yere taşınan bir şey olduğu söylemi bugün evrensel bir gerçeklik haline gelmiştir (Kılıçkiran, 2013).

Bu söylemlerde küreselleşmenin getirdiği göçle insanların bir yere ait olduklarını unutarak farklı farklı yerlerde buldukları belirtilmiştir. Günümüzde hareketlilik egemen olduğundan insanlar genel bir yerinden olma durumunda, tasalanmak yerine sürekli değişen, farklı kimlikler içerisinde yeni yaşam olanaklarına alışır. Bu tartışmalarda yerinden olmanın her zaman ilerici bir kültürel ve politik pozisyona varmadığı gibi mekanda sabit kalmanın ve bir coğrafyaya duyulan aidiyetin de her zaman gerici bir duruşu simgelemediği belirtilmiştir.

Güncel yer tartışmalarının odaklandığı egemen iki görüş: bazı insanların sınırlı bir coğrafyaya bağlanmak yerine her yerde olmak tercihlerini, bazı insanların ise hareketli küresel yaşam koşullarında dahi pek çok “yer” arasındaki bazı “yer”leri kendilerine daha yakın hissettiklerini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, yaşam biçimi değişse dahi bazı insanlar hala bir yerlere ait olmayı, ya da kendilerini daha mutlu hissettikleri yerde yaşamayı tercih ettikleri görülmektedir. Buradan, ne kadar hareketli bir yaşam içerisinde dahi olsa, bazı insanlar için “yer” in aidiyet anlamını koruduğu sonucu çıkarılabilmektedir.

İnsanlar ilişki kurabilecekleri, kendileriyle özdeşleştirebilecekleri, hatırlayacakları, özleyebilecekleri, bağlanabilecekleri, aidiyet hissedebilecekleri yerlerde yaşamak isterler. Doğu Karadeniz Bölgesi özelinde konu değerlendirildiğinde bu alanda sürekli yaşayan ve zaman zaman burada yaşamak isteyen insanlarda o yere ait olma duygusu vardır. Bu nedenle insanlar zaman zaman kaçmak istedikleri ya da sürekli olarak yaşamak istediği Doğu Karadeniz Bölgesi’nde yapı yapma ihtiyacı duymaktadır. Dolayısıyla burada yaşayan insanlar için konut ihtiyacı doğmaktadır. Herkesin ihtiyacı, gelir düzeyi farklı olduğundan ve insanlara rehber olabilecek bir konut önerisi olmadığından insanlar farklı tipte yapılar yapmakta ve düzensiz yapılaşmalar oluşmaktadır. Bu sorunu ortadan kaldırmak için insanlara rehber olabilecek konut önerisi üzerinde tartışılmıştır.

Yapılan çalışmada yere özgü konut önerisi oluşturulurken ‘yer’ tanımının getirdiği iklim, topografya, kültür gibi somut özelliklerle günün gereksinimlerinin konuta etkileri anlatılmıştır. Kırsal karaktere uygun, yerin oluşturduğu kültürel özelliklerin sürdürülebilirliğini sağlayabilecek, günün gereksinimlerine cevap verebilecek konut önerisi sunulmuştur.

1.4. Doğu Karadeniz Bölgesi Kırsal Alanında Geleneksel Yaşam ve Mimari

Bu bölümde ‘yer’ kavramı ile ilgili tanımlar ve günümüzdeki ‘yer’ kavramı değerlendirilerek, çalışmada belirlenen yer olan Doğu Karadeniz Bölgesi’nin geleneksel yaşamı ve bölgenin kırsal mimarisi ele alınmıştır. Yer olarak belirlediğimiz Doğu Karadeniz Bölgesi’nin somut özellikleri olan iklimi, topografyası, geleneksel yaşamı ve mimarisi anlatılmıştır.

Kırsal mimari, geleneksel yaşamın özelliklerinden oluşmaktadır. Kırsal mimaride bütün oluşumlar bir gereklilikten gelir. Bu gerekliliğin temeli çevre, insan, hayvan ve bitkinin karşılıklı etkileşiminden doğan sürekliliğin prensipleri ile tanımlanabilir (Kantar, 1998).

1.4.1. Geleneksel Yaşam

Bu bölümde Doğu Karadeniz Bölgesi kırsal alanına özgü konut tasarlayabilmek için bölgenin geleneksel yaşam biçimi incelenmiştir. Bölgenin geleneksel yaşam biçiminin bazı özellikleri değerlendirilerek çalışmada önerilen konuta aktarılmaya çalışılmıştır.

Doğu Karadeniz yöresel mimarlığını oluşturan en önemli etkenler doğal, ekonomik ve sosyo-kültürel yapıdır. Yerleşme dağılımından ev ve eklentileri arasındaki bağlantının organizasyonuna, plan tipleri ve yapı sistemlerinin özelliklerine kadar, bu etkenlerin önemli ölçüde izleri vardır. Doğal yapının ağırlığı yerleşme biçiminde kendini gösterirken, ekonomik yapı evin eklentilerinin ortaya çıkışında, sosyal yapı ise çeşitli etnik gruplara göre değişiklik gösteren plan tiplerinin oluşmasında etkili olmuştur. Doğu Karadeniz'deki geleneksel mimarlık, toplumun çeşitli gereksinmelerinin ve sorunlarının yöresel olanaklarla yanıtlanmasının ürünüdür (URL-1, 2013).

Kırsal yerleşmeler ile ilgili açıklamalar toplumsal yapı, fiziki çevrenin yanında, geçim kaynakları ile ilgili ekonomik faaliyetleri de içermektedir. Göçebelikten yerleşik hayata geçiş toprağın işlenmesi ile başlamıştır (Kantar, 1998). Konutun yerleşme içindeki konumunu yöredeki tarım ve hayvancılık faaliyetleri etkilemektedir. Doğu Karadeniz köylüsü mısır, fındık gibi ürünlerinin korunması için tarlasının başında olmayı tercih ederken, İç Anadolu köylüsü buğday için aynı endişeyi duymamakta ve toplu yerleşmeyi tercih etmektedir. Doğu Karadeniz’de köy evleri tek başına olmayıp, muhtelif fonksiyonlar evin yanısıra inşa edilir. Kırsal yerleşmeler bölgenin geçim kaynaklarına göre farklı

organize olmakta, evin çevresinde tarım veya hayvancılığa dönük ahır, dam, çöten, merak, ambar, serander, değirmen gibi çeşitli fonksiyonlarda yapılar bulunmaktadır (Kantar, 1998).

Yöre konutlarının planlanışında göze çarpan önemli bir çeşitlilik ahırların kimi zaman konutun zemin katında, kimi zamansa samanlık ile birlikte ayrı bir yapı olarak konumlanmasıdır. Özgüner, zemin ya da bodrum katı ahır, tavan arası samanlık olan konutlarda bile, konuttan ayrı yapıların onu bütünlemek üzere çevreye inşa edildiğini belirtir (Göçmen, 2010).

Doğu Karadeniz Bölgesindeki yerleşmelerde uygun eğim ve iyi toprağa sahip alanlara ev kurulmamasına özen gösterilmektedir. Bu nedenle bölge topografyasında ev kurulabilecek nitelikteki düzgün ve geniş alanlar tarıma ayrılmıştır. Tümü eğimli arazi üzerinde kurulu yerleşme ve evler, yönlenme açısından topografyaya uymaktadır. Evlerin konumlanmasında aşırı eğimli yüzeylerden, uzun süre gölgede kalan alanlardan, rüzgarlı yerlerden kaçınılmaktadır (Vural, 2005).

Kırsal yerleşmeler kültürlerini, yaşam biçimleriyle yaşadıkları her mekana yansıtan, genellikle geniş aile tipinin yaşadığı yerlerdir. Yerleşme içindeki birbirine yakın konut grupları genellikle bir akraba birliğini gösterir. Konutların girişleri, pencerelerin biçimleri, büyüklükleri, kullanılan ortak mekanlar (ocak, çeşme, harman), komşuluk, birlik-beraberlik, mahremiyet gibi sosyo-kültürel kavramlarla ilişkilidir (Kantar, 1998).

Doğu Karadeniz geleneksel mimarisinde evlerin plan tiplerini içinde yaşayan ailenin sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı belirler (URL-1, 2013). Geleneksel konutun önemli özelliklerinden biri pratik ve işlevsel olmasıdır. Konutun en önemli ögesi odadır. Sedir, dolap, yüklük, ocak, gusülhane ve raflar odaların iç donanımını oluşturan, geleneksel hayat tarzının da zorunlu kıldığı öğelerdir.

Doğu Karadeniz geleneksel konut tasarımında başlıca etken fonksiyon ve fonksiyondan kaynaklanan gereksinimlerdir ve bunların çok büyük bir kısmı odalar ile karşılanır. Oda koşullarından biri, odanın kareye yakın bir dikdörtgen olmasıdır. Bunun başlıca nedeni tefrişte sabit elemanlar kullanılması ve bu elemanların da duvara bitişik olarak kullanılmasıdır (Uysal, 2007).

Geleneksel konutta her oda küçük bir ailenin evidir. Bu sebeple her oda bağımsız bir birim olarak çözümlenmiş, mobilyalarda bu anlayışa uygun olarak tasarlanmıştır ve yerleştirilmiştir. Bütün odalar yatma, oturma, yemek yeme, hatta yıkanma gibi değişik işlevlerin içinde yer alabileceği şekilde donatılmıştır (Uysal, 2007).

Odaların çoğunlukla gece kullanım alanına karşılık adları ne olursa olsun bazı tiplerde ocaklar yapıldığı, hatta bazılarında sonradan eklendiği düşünülürse bu odaların gereğinde oturma, dinlenme, çalışma eylemlerine de olanak tanıyan bir düzeni ortaya çıkmaktadır (URL-1, 2013).

Odaların sayısı ve biçimleri, uygulanacak plan tipinin ortaya çıkmasında en etkili olan elemandır. Oda sayısına göre plan tipi de değişiklik gösterir. Geleneksel konutta plan, odaların bir sofa çevresine dizilmesiyle oluşur. Oda, biçimi, büyüklüğü, nitelikleri pek az değişken bir yaşama birimidir. Odalar arası alan diyebileceğimiz sofa ise, her özelliğiyle değişkendir. Bu nedenle ev tipini sofa belirler (Uysal, 2007).

Doğu Karadeniz kıyı kesimi evlerinin ana mekânı mutfaktır. Mutfak, sadece yemek pişirme eylemini değil, yemek yeme, oturma, dinlenme, yıkanma ve bunun gibi işlevleri de karşılayabilen çok amaçlı bir mekândır. Evin plan şemasının temel elemanı sayılan mutfak, yörede 'aşhane' olarak adlandırılmaktadır. Bazı örneklerde iç mekânlar toplamının yarısı kadar alan kaplayabilir (URL-1, 2013).

Günlük yaşantı ve pişirme eylemleri için gerekli her türlü araç, gereç ve malzeme burada depolanmıştır. Farklı her yiyecek maddesi ya da gereç için ayrı ve uygun özellikte depolama birimleri, raflar ve kapalı dolaplar yapılmıştır. Aşhane ailenin toplanma yeridir. Sorunlar burada görüşülür, nasihatler burada verilir (İnanç, 2010).

Aşhanenin çok amaçlı kullanılabilmesi, araç ve gereçlerin taşınabilir olmasını gerektirmiştir. Aşhanede ocak ve dolaplar dışında sabit olan donatı elemanları yoktur. Oturma elemanları elle, kolayca taşınabilen arkalıksız iskemlelerdir. Üzerinde yemek yenen eleman ya bakır sini ya da ahşap sofradır. Açılıp katlanabilen ayaklar üzerine yerleştirildiğinden işi bittikten sonra duvardaki yerine asılmakta, mekân diğer kullanımlara hazırlanabilmektedir (URL-1, 2013).

Aşhane mekânının hayat bölümüne geçilen kapısının yanları yüksekliği insan elinin uzanabildiği düzeye kadar olan kapaklı dolapları vardır. Bu dolabın alt bölümleri daha çok toprak zemine de konabilen kazan, bakraç, tencere ve benzeri diğer eşyalar için ayrılmıştır. İnsan elinin rahat uzanabildiği orta bölüm ise en çok kullanılan araç gereçlerin korunduğu yerdir. Dolabın üst bölümündeki kapalı gözler ise, daha az kullanılan araç gereçlere ayrılmıştır. Bunların dışında, bakır sinilerin geçici olarak ahşap duvara iliştiirildiği mandallar, bazı küçük araçların asıldığı çengeller ve açık raflar aşhanenin uygun duvarlarına yerleştirilmiştir (URL-1, 2013).

Aşhane, ocağa yakın dış duvardaki pencerelerden ışık alır. Bazı evlerde, ocağın da yer aldığı aşhanenin bu yönüne, yüksek taş kemerli ve geniş bacalı ayrı bir bölüm oluşturulmuştur. Yer ateşinden yükselen duman, böylelikle evin başka mekanlarına yönelmez. Aşhanenin diğer üç yönü başka mekanlarla çevrelenmiştir. 5-8 arasında değişen sayıda kapı aşhaneye açılır. Bu durum aşhanenin, farklı odalar arasında, merkezi bir mekan oluşunun göstergesidir (İnanç, 2010).

Doğu Karadeniz’de kırsal kesim geleneksel evleri, genel olarak taşıyıcı sistemler açısından bir bütünlük gösterirler. Giresun ile Hopa arasında kesintisiz uygulanan sistemlerin en çok rastlanılanı ahşap iskelet (çatma) sistemdir. Trabzon’un doğusundaki yörelerde ahşap dolgu ve yığma sistemlere rastlanır. İskelet sistemin geometrisiyle dolgusundaki gereçler, Doğu Karadeniz’deki yapıların farklı dış görünüşlerini oluşturur. Taş duvarlar da bölgede görülen yığma sistemlerin bir başka örneğidir. Bölgenin her yanında bulunan ahşap ve taş malzeme ile onların sınanmış dayanıklılığı, yapılarda yüzyıllardır temel unsur olmasına yol açmıştır (Sümerkan, 1990.).

Yapı strüktürünün oluşumunda, iklimsel öğelerin yanında topografya ve yönlenme de etkilidir. Topografya içinde, iklim elemanlarının etkilerinin maksimum olduğu yerlere konumlanma çok seyrek görülür. Bunlar, rüzgar açısından yamaç sırtları, şiddetin arttığı boğazlar, geçitler vb.dir. Heyelan ve çığ tehlikesi, su baskınına açık bataklık alanları, sürekli gölge altında kalan yerler, kıyı kesimlerinde gel-git sınırı içindeki araziler, evlerin konumlanmasında kaçınılan arazi bölümleridir (Sümerkan, 1990).

Yapı malzemelerinin yöresel olma koşulu geleneksel mimarlığın koşullarındandır. Belli bir yörede yaşayan insanlar, geleneksel el sanatları ve mimaride kullandıkları malzemeleri yakın yörelerden sağlarlar (İnanç,2010). Doğu Karadeniz Bölgesi’nde yöresel evlerin en eski ve temel doğal malzemelerinden ahşap ve taş, birlikte bulunmaktadır. Bölgenin nemli ve yağışlı bir iklim özelliği göstermesinden dolayı kerpiç kullanılmamıştır; tuğla kullanımı enderdir. Kiremit ise Rize ve Artvin çevresindeki köylerde görülmektedir. Bu nedenle yöresel evlerde en çok kullanılan malzemeler ahşap ve doğal taştır (Vural, 2005). Bölgede yapımda ahşabın ağırlıklı kullanımını, nemli ve yağışlı iklim yapısıyla ilişkili, zengin orman varlığı ile açıklayabiliriz (Kantar, 1998).

Ahşap malzemeler ağacın çok bol olduğu eski dönemlerde yoğun olarak kullanılıyordu. Ağaç malzemeyi yüzyıllardır kullanmakta olan Karadenizli ustaların bu konuda ileri yetkinlik düzeyine vardıkları tartışma götürmez bir gerçektir. Bölgede bir ahşap işleme geleneğinin varlığı kabul görür. Ustalar ahşap malzemeyi hem yapıların temel

taşıyıcı malzemesi olarak kullanmakta yetkinleşmişler, hem de çeşitli biçimlerde oyma süs motifleri oluşturmakta yüzey olarak kullanmışlardır (İnanç, 2010).

Bölge yapılarında taş vazgeçilmez gereçlerden biridir. Taş malzemeler araziden toplandığı haliyle ancak bahçe duvarlarında, setlerde kullanılır. Binalarda ise ‘ince yonu’ tarzında bulunur. Taş malzemeler yapıda temel hatlarında, temellerde ve yapıyı zeminden ayıran duvarlarda, zemin üstü su basmanı bölümüyle dış duvarlarda duvar ana malzemesi ya da göz dolgu malzemesi olarak, baca ve ocak(şömine) duvarlarında, girişlerde ve avlu döşemelerinde kullanılır (Şekil 4) (İnanç, 2010).

Şekil 4. Doğu Karadeniz Bölgesi kırsal alanından görünüm, Of, Trabzon

Yapıyı dıştan kuşatan iklimsel parametrelerle, topografyanın oluşturduğu fiziksel çevre koşulları, yeryüzü ölçeğinde farklı mimari biçimlerin oluşumundaki etkenlerin en önemlilerindendir (Sümerkan,1990). İklimsel parametreler ve topografya etkenleri Sümerkan (1990), sıcaklık, nem, rüzgar, yağışlar, ışık ve ışıma, topografya ve yönlenme olarak altı başlık altında toplamıştır. Bu etkenler öncelikle yörenin bitki örtüsü ve toprak yapısı ile ilintilidir. Bu iki öge, yöre mimarisinin ana malzemeleridir. Belli bir bölgede konutunu inşa etmeye çalışan ilk insanın ulaştığı malzeme ile ondan nesiller sonra aynı bölgede aynı çabada olan insanın seçeceği malzeme yine aynı ağaç, taş ya da toprak türü olacaktır (Çakır, 2000).

Fiziksel çevre koşullarının, yöre mimarisinin malzeme ve strüktürüne biçim vermesi, benzer koşullara sahip yörelerde de benzer örneklerle rastlanacağını düşündürebilir. Fakat uzun deneyimlerin sonucu oluşan gelenekler, bu farklılıkların bir nedenidir ve her yörede farklı biçimlenir, kolay terk edilmezler. Yapı geleneğinde, sadece alışkanlıklar değil, bunun yanında belli bir estetik beğeni de etkilidir (Çakır, 2000).

İnsan unsurunun ortaya çıkardığı çeşitlenmenin bir başka sebebi de, kültürel alışverişlerdir. Belli fiziksel çevre koşullarında yaşamış ve belli malzemeleri kullanma kültür ve teknolojisi geliştirmiş insanların yer değiştirmeleri halinde (farklı bölgelere göçler), o toplum bireylerinin önce yeni yerleştikleri çevrenin yapılarını acemice ve kendi bildiklerini de katarak kopya etmeleri kaçınılmaz çözümlerdendir (Çakır, 2000).

Yapı ile birlikte yapıda kullanılan malzemeler de ekosistemin bir parçasıdır. Bu nedenle kullanılan malzemeler çevreye saygılı ve doğal olmalıdır. Ekolojik tasarımlarda üretim ve nakliye aşamasında az enerjiye ihtiyaç duyulan ve bu aşamalarda doğaya mümkün olduğunca az zarar veren malzemeler kullanılmalıdır. Malzemeler binanın yapım, kullanım ve yıkım aşamalarında doğaya en az zarar vermeli, yıkımdan sonra tekrar kullanılabilir olmalıdır. Malzemelerin tekrar kullanılabilir olması, geri dönüştürülüp değerlendirilmesi doğal kaynakların tüketimini azaltmaktadır (İnanç, 2010).

1.4.2. Kırsal Mimari

Bu bölümde, bölgenin coğrafi konum, iklim, topografya özellikleri ve bölgedeki konutların yerleşim düzeni, geleneksel yapı türleri (konut, serander, ocak, ahır v.b.), malzeme ve yapım tekniği anlatılmıştır.

Çağdaş malzeme ve teknolojilerin ortaya çıkmasıyla ulusal ve evrenselin karşılığı olan, halk kültür ve sanatının en saf uygulamalarının olduğu alanlar dikkat çekmeye başlamıştır. Ancak ülkemizde genel olarak kırsal kesim mimarlığı konusunda yapılan araştırmalarda tam bir kavram ve tanım birlikteliği sağlanamamıştır. Çünkü bu tür yapıları mimarlık ürünü sayarak, sınıflandırmada onlara da bir yer ayırıp adlandırma çabaları ve bu konudaki araştırmalar yetersizdir (Sağsöz, vd. 2008).

Literatürde indigene mimari, ilkel mimari, spontane mimarlık, anonim mimarlık, mimarsız mimarlık, kırsal mimarlık, halk mimarlığı, yerli mimari, yöre mimarisi, vernaküler mimari, geleneksel mimari ve halk yapıları gibi çok değişik adlarla karşılaşılmaktadır (Sümerkan, 1990; Bektaş, 2001; Davulcu, 2005). Söz konusu alanda

araştırmaların yeni olması ve bir çok bilim dalının ortak ilgi alanı olması gibi nedenlerle bu konuda ortak bir kavrama henüz ulaşılamamıştır (Sağsöz, vd. 2008).

Sözen ve Tanyeli'ye göre halk mimarlığı ‐halk sanatını var eden koşulların mimarlık alanında ortaya koyduğu ürünlerin tümüdür. Hemen hemen tüm örnekleri evler ve tarımsal hizmet yapılarıdır‐ (Sağsöz, vd. 2008).

Sümerkan halk mimarisini ‐halkın içinden çıkan, bu konuda eğitim almamış ancak usta-çırak ilişkileri çerçevesinde deneme-yanılma-düzeltilme öğretisini kullanarak kendini yetiştirmiş kişilerce gerçekleştirilen mimari ürünler bütünüdür‐ şeklinde tanımlar. Bu yapılarda çevrenin çok eskilere dayanan sürelerde denenmiş ve kullanım geleneği kazanmış malzemeleri kullanılır. Yapı kullanıcının o zaman kesitindeki töre ve geleneklerine uyar (Sağsöz, vd. 2008).

Bektaş, vernaküler mimarlığın tanımını yerli mimarlık olarak yapmakta ve bu alana girmeyen öteki yapıların yerli olmadığını düşündürmek gibi bir sakıncası olduğuna dikkat çekmektedir. Diğer bir bakış açısıyla da daha çok kırsal yöreyi tanımlamak için kullanılan bu terim yöre kapsamıyla kent evlerini de içerebilir. Benzer bakış açısıyla Sezgin'e göre de vernaküler mimarinin sadece kırsal alanlarda bulunduğu söylenemez. Bu bağlamda terim bu tür yapıları nitelemekte tek başına yeterli değildir (Özgüner,1970).

1.4.2.1. Coğrafi Yapı

Karadeniz Bölgesi doğal, ekonomik ve beşeri özellikler bakımından benzer özellikler gösteren bölge coğrafi olarak üç bölüme ayrılır: Batı Karadeniz, Orta Karadeniz ve Doğu Karadeniz Bölümü.

Çalışmanın kapsadığı alan Doğu Karadeniz Bölümü, sınırdan başlar ve Ordu'nun doğusunda Melet Çayı ağzına kadar devam eder. Doğu Karadeniz Bölgesi olarak adlandırılan bölüm altı ili kapsamaktadır (Giresun, Trabzon, Gümüşhane, Bayburt, Rize, Artvin). Ancak bu çalışmada ele alınan iller Karadeniz'e kıyısı olan Giresun, Trabzon, Rize ve Artvin'dir. Doğu Karadeniz Bölgesi'ni oluşturan iller kendi içinde coğrafi, kültürel, ekonomik yapı ve iklim olarak benzerlik göstermektedir.

1.4.2.1.1. İklim

Doğu Karadeniz Bölgesi iklimi ılıman-nemli özellik taşıır. Doğu Karadeniz dağları, bölge ile Anadolu'nun doğal ayırıcısıdır. Bu ayırım bazen keskin bir hatla çizilecek, gözle görülecek kadar bellidir. Dağların kuzeyi ile güneyi arasında iklim, bitki örtüsü ve yapı kültürü farklılaşır. Kıyı bandındaki yağış miktarları ile dağılımı, dağların kuzey yamaçlarından sahile kadar olan ev tiplerinde benzerlikler oluşturmuştur. Sıcaklık, bölgenin kuzeyinde yer alan Karadeniz'in yumuşatıcı etkisiyle aşırı değerlere ulaşmamaktadır. Yine denizin etkisi, bol yağış ve sık bitki örtüsü nedeniyle nem oranı normalin üstündedir. Bölgede serin esen kuzey-kuzeybatı rüzgarları, çoğunlukla yağışlara neden olduğu ve deniz nemini de taşıdığı için istenmeyen rüzgar konumundadır. Doğu Karadeniz, hemen deniz kıyısından yükselmeye başlayan dağların da etkisiyle ülke geneline oranla bol yağış alır. Güneşlenme süresi ise yine benzer nedenlerden ötürü ülke genelinde en düşük düzeylerde (Sağsöz, vd. 2008).

Doğaya uyumu tercih eden kırsal yerleşmelerde iklim verileri, konut ve diğer mimari ürünlerin oluşumlarını, yerleşme içindeki konumları ve kullanımlarını önemli ölçüde etkilemektedir. Yapılarda iklim özelliklerine bağlı olarak belirli bir doğrultuda yönelme ya da toplanma, yoğunlaşma gibi eğilimler görülür. Doğu Karadeniz'in çok yağışlı iklim koşulları, kare, dikdörtgen gibi dik açılı rasyonel biçimleri zorunlu kılmıştır (Kantar, 1998).

Doğu Karadeniz Bölgesi gibi yağmurlu ılıman bölgelerde genellikle sulu tarım yapılmakta, özellikle yamaçta kurulan köylerde bahçeli, ayrık, dağınık düzende bir yerleşim şeması görülmektedir. Bölgedeki iklim şartları kullanılan yapı malzemelerinde de etkili olabilmektedir. Bol yağmurlu olan Doğu Karadeniz Bölgesi'nde orman varlığı, köylerde evlerin ahşaptan yapılmasını zorunlu kılmıştır (Çifci, 2012).

1.4.2.1.2. Topografya

Topografya yerleşmeler için yer seçiminde, biçimlenme ve yönelmede önemli bir faktördür. Topografyanın biçimlenmesinde etkili olan nehir, göl, dere gibi doğal su kaynakları çok eski çağlardan beri yerleşmelerin yerini ve biçimini belirleyen veriler olmuştur. Topografya arazi yapısına özgü yöresel çözümler ortaya çıkarmak suretiyle kırsal yerleşmelerin karakteristiğini belirleyebilir (Çifci, 2012).

Topografya, rüzgar yönünün ve şiddetinin etkisini değiştirdiği için konut yerleşim alanı seçiminde ve yerleşim düzeninde etkilidir. Rüzgardan korunma isteği hakim rüzgar yönüne ters yamaçların, rüzgardan yararlanma isteği rüzgara açık yamaçların uygunluğunu gösterir. Sıcak ve kuru alanlarda, vadiler yerleşim alanı olarak uygun görülürken, nemli ve fazla yağışlı bölgelerde düz yerleşmelerde sel veya drenaj sorunu olması nedeniyle yamaçlara doğru gelişim uygundur (Çifci, 2012).

Doğu Karadeniz Bölgesi topoğrafik açıdan düzenli yerleşmelere en az elverişli bölgelerdendir. Dağlar denize paralel yükselir ve bu yüksek kütle ile deniz arasında çok eğimli sırt ve vadilerden oluşan bir engebeler düzeni yer alır. Sahilde tarıma elverişli yeterince düzlük yok gibidir. Köylerde de düzlük sayılabilecek alanlar bulmak oldukça zordur. İnsanlar her eylemleri için yokuş inmek ya da çıkmak zorunda kalır. Bir vadi tabanından akan ırmağı izleyen yol, o vadideki tüm köylerin ortak yoludur. Yollar, ancak sahilde birleşir. Tepelerin engellemesi nedeniyle sahile paralel yöndeki ilişkiler çok kısıtlıdır. Hatta bazen bir tepenin her iki yamacındaki köyler arasında yaya yolu bile bulunmamaktadır. Bu yüzden belli bir vadi çevresinde yaşayan insanların hemen bitişik vadilerde yaşayanlarla ilişkileri yok gibidir. Yani vadiler, kapalı birer 'kültür havzaları'dır. Kapalı düzen, dış dünyadan yeni malzeme, teknoloji ve anlayışların köylere ulaşmasına engel olmaktadır. Dolayısıyla yol yapımına ancak 1970'li yıllarda olanak bulunabilen sarp ve denize dik dağların oluşturduğu topografya, her türlü kültürel iletişimi en aza indirmiş, yeni malzeme ve yapı tekniklerinin öğrenilmesini zorlaştırmıştır (Sümerkan, 1990).

1.4.2.2. Yerleşim Düzeni

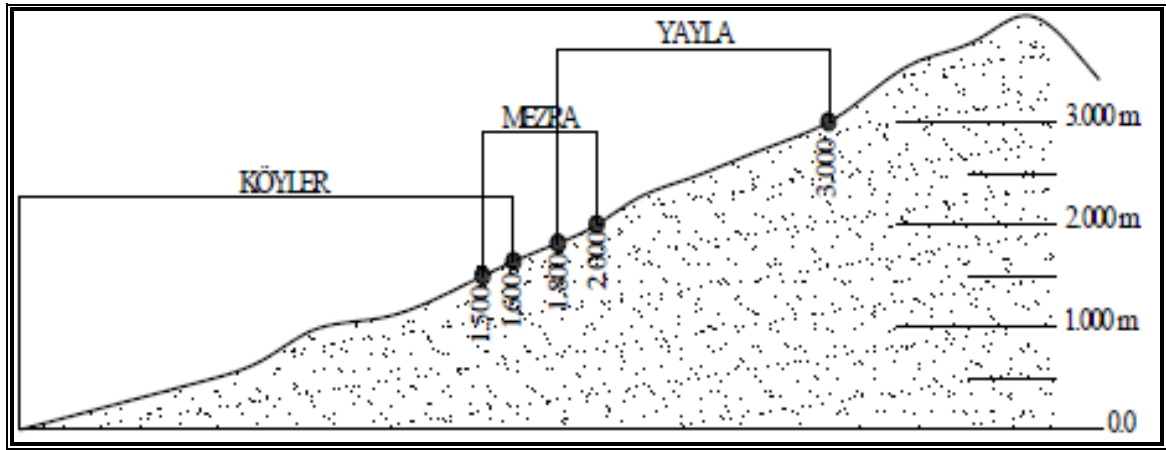
Doğu Karadeniz Bölgesi'nin kırsal yerleşim tipolojisi topografya ve mülkiyet yapısına göre biçimlenmektedir. Bunun temel nedeni, topografya ve mülkiyet yapısı ve sahipliğidir. Köyler birbirinden büyük vadilerle ayrılmaktadır. Bu durum; köyler ve aynı köydeki evler arasında kopuk ve dağınık bir yerleşime neden olmuştur. Mirasla gelen arazi parçalanmalarıyla da, herkes konutunu kendi arazisi içerisine yerleştirmiştir (Çifci, 2012).

Bir bölgenin iklimi, bitki örtüsü, topografik koşulları, o yerdeki yerleşme tipleri üzerinde etkin rol oynamaktadır. Doğu Karadeniz bölgesinde kıyı şeridinin genellikle çok dar, yamaç eğimlerinin fazla oluşu ve doğal bitki örtüsünün gürlüğü bölge yerleşimine özellik kazandırmış ve böylece Doğu Karadeniz Bölgesi'nde 'dağınık yerleşme'nin en tipik örnekleri belirlemiştir (Vural, 2005).

Bölgenin iklim özelliği nedeniyle, kıyı kenti geleneksel yamaç yerleşmelerinin güney ve doğuya dönük yamaçlarında ve kırsal yerleşmelerde dağınık, yer yer eğime paralel olarak çizgisel gelişen yerleşme grupları şeklinde yerleşme karakteristiği oluşmuştur. Kuzeye bakan manzara yamaçlarına karşın güneye bakan, güneşe yönelik yamaçların yerleşme alanı olarak seçilmesinde ise iklim faktörünün etkisi büyüktür. Bu ayrık ve organik doku, güneşi doğudan batıya algılama, neme karşı korunma ve manzaraya yönelme gibi endişelerin doğal sonucu olarak gelişmiştir (Çifci, 2012).

Kırsal yerleşmelerin yönlendirilmesinde, üzerinde yerleşilen topoğrafyanın genel yönü belirleyici olmuştur. Binalar zorunlu olarak arazi eğrileriyle uyumlu biçimde konumlanmıştır (Sümerkan, 1990).

Doğu Karadeniz köyleri, Anadolu köy yerleşmeleri arasında yerleşim özellikleri açısından farklı bir konuma sahiptir. Dağınık yerleşim tipinin ekstrem örneklerini oluşturan bu köyler, sahilden başlayarak 1500- 1600m. yüksekliklere kadar konumlanmıştır. Bu rakım, sürekli yerleşmelerin üst sınırınıdır. Yörelere göre değişen biçimde 1500-2000m. arasında mezra yerleşmelerine, 1800-2000m. arasında da yayla yerleşmelerine rastlanılmaktadır (Şekil 5) (Sümerkan, 1990; Çifci, 2012).

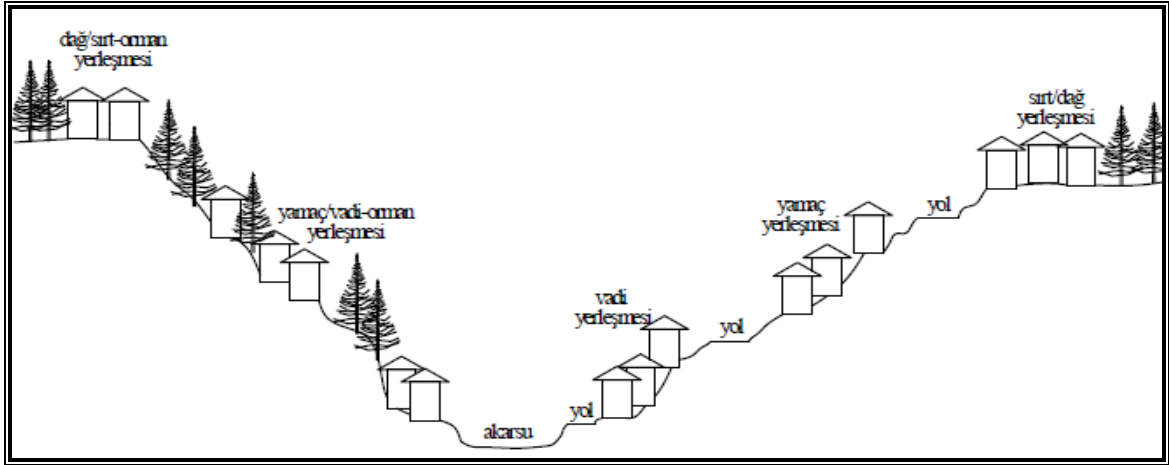

Şekil 5. Topografya içinde yerleşmeler kesiti (Sümerkan, 1990; Çifci, 2012).

Topografya üzerinde evler genellikle % 5 ile % 50 arasında değişebilen eğimdeki yamaçlarda kuruludur. Bu nedenle yapı alanının yukarı yönündeki şevde oyma işlemleri yapılmıştır. Aşağıdan bakıldığında ahır ve bir üst kat olarak algılanan ev, yukarı yönde yalnızca yaşama katı görünümünden oluşur. Eğim sayesinde ahır katı kendiliğinden oluşmaktadır (Sümerkan, 1989).

Evler tek tek veya birkaç evlik gruplar halinde topografya içinde dağılmış durumdadır. Evler arasında bazen 1000m. ye varan uzaklıklar bulunabilmektedir. Tümü eğimli arazi üzerinde kurulu yerleşme ve evlerin, yönlenme açısından topografyaya uymaktan başka seçenekleri yoktur. Evin konumlanmasında aşırı eğimli yüzeylerden, uzun süre gölgede kalan alanlardan, rüzgarlı yerlerden kaçınılmaktadır (Sümerkan, 1990).

Bölgedeki illerde kırsal yerleşmeler daha çok sahil kesiminde yoğunlaşmıştır. İç kesimlerde ise vadilerin taban ve yamaçları kırsal yerleşim alanlarının en fazla olduğu yerlerdir. Sahile yakın yerlerde ve az rüzgar alan kesimlerde sırtlara da yerleşildiği görülmektedir (Çifci, 2012).

Şekil 6. Trabzon İlinde köylerin konumlanma seçenekleri (Çifci, 2012).

1.4.2.3. Geleneksel Yapı Türleri

Kır ve kent evleri karşılaştırıldığında, ortaya çıkan farklılıklardan biri kır evinin tek başına olmayışıdır. Yörede bahçe tarımı, tahıl yetiştiriciliği günümüzde de sürdürülmektedir. Giresun ve Trabzon'da fındık, Akçaabat'ta tütün, Sürmene'nin doğusunda yer alan yörede çay ziraatı yapılmaktadır. Ayrıca kış için hayvan yemi de üretilmektedir. Bunlardan bir kısmının kış için depo edilmesi gerekir. Bu gibi çeşitli işlevler için yardımcı binalar evin yanı sıra inşa edilir (Sağsöz, vd. 2008). Serander, ocak, samanlık, ahır gibi irili ufaklı yapılar evin etrafında kullanıştaki kolaylık ve araziye uyarak yapılır.

1.4.2.3.1. Konut

Doğu Karadeniz geleneksel konut mimarisinin en belirgin özelliklerinden birisi evlerin gösterişten uzak, sade, insani boyutlarda ve işlevsel olması; mekanın örgütlenmesi açısından köylü ile kentli, zenginle fakir, yönetici ile yönetilenin evi arasında büyük bir farklılık bulunmamasıdır. Evler genellikle bir veya iki katlıdır. Konut tek katlı olarak tasarlandığı zaman bu kat zeminden yükseltilerek yaşama alanının rutubet ve gürültüden korunması sağlanmış ayrıca temiz hava ve aydınlanma ihtiyacı da giderilmiştir. Ev içi yaşamın mahremiyeti nedeniyle genellikle sağır tutulan zemin katlar tarımsal üretimin ve hayvancılığın yoğun olduğu bölgelerde ahır ve hububat deposu olarak değerlendirilmiştir. Evlerde üst kat esas yaşama alanıdır. Evin en önemli ögesi odadır. Oda sayısı ailenin büyüklüğüne ve maddi durumuna göre değişir. Odaların yemek yeme, dinlenme, uyuma, yıkanma gibi birbirlerinden oldukça farklı işlevleri yerine getirebilecek şekilde düzenlenmesi yüzlerce yıl devam eden atlı göçebe hayat tarzının yerleşik dünyaya yanılmasıdır. Sedir, dolap, yüklük, ocak, gusülhane ve raflar odaların iç donanımını oluşturan, geleneksel hayat tarzının da zorunlu kıldığı öğelerdir. Anadolu' nun farklı coğrafyalarında farklı isimlerle karşımıza çıkan sofa, odalar arasında sirkülasyonu sağlayan ancak oturma, dinlenme gibi işlevlere de yanıt veren ortak yaşama alanıdır (Sümerkan, 1990).

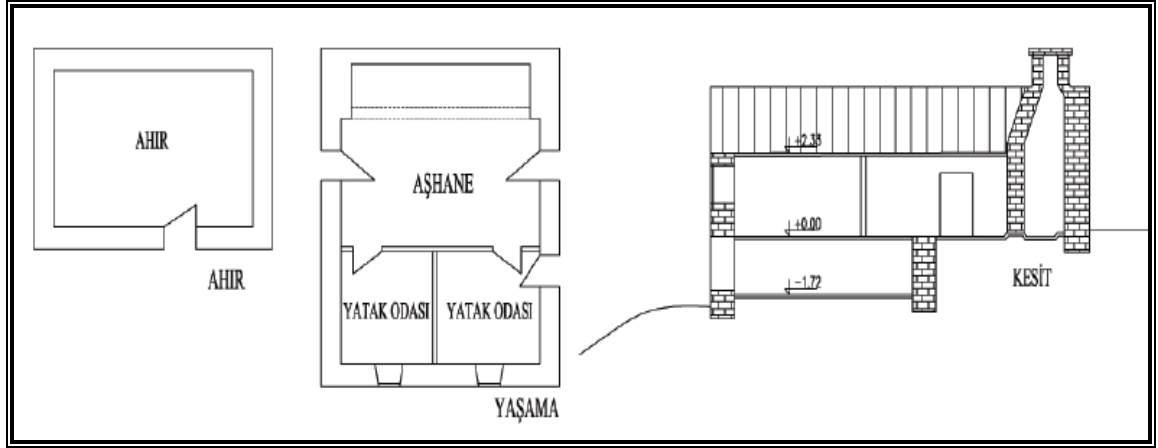
Trabzon-Maçka aksının doğusunda ve batısında farklı yapı geleneklerinin oluşturduğu bir mimari biçimlenme vardır. Giresun sınırından Yomra'nın doğusuna kadar olan yöre yapılarında dış görünüşler açısından benzerliklerden söz edilebilir. Araklı'dan başlayarak doğuya doğru, özellikle Sürmene ve Of çevresinde dış görünüş farklılaşmaya başlar. Trabzon aksının doğusu ve batısı arasındaki mimari ayrım planda daha çok göze çarpar (Sümerkan, 1989).

Bu ayrımı iki temel plan tipinde somutlaştırabiliriz:

a. Trabzon'un batısında aşhaneli tip evler

Giresun sınırından Yomra ilçesi çevresine kadar dağılım gösteren yalın bir plan tipidir. Yaşama katı gündüz ve gece eylemlerini karşılayacak biçimde ikiye ayrılmıştır. Gündüz bölümü tek mekândan oluşan, toprak zeminli, yeme, oturma, konuk ağırlama gibi eylemlerin yapıldığı bölümdür. Tavansız olan bu mekân yörede aşhane, aşana, yerevi, mutfak gibi adlarla anılır ve eğimin yukarı tarafına rastlar. Eğimin aşağı yönüne rastlayan kısımda ise yatak odaları yer alır. Bunlar ahır üstüne rastlayan ahşap döşemeli bir çift

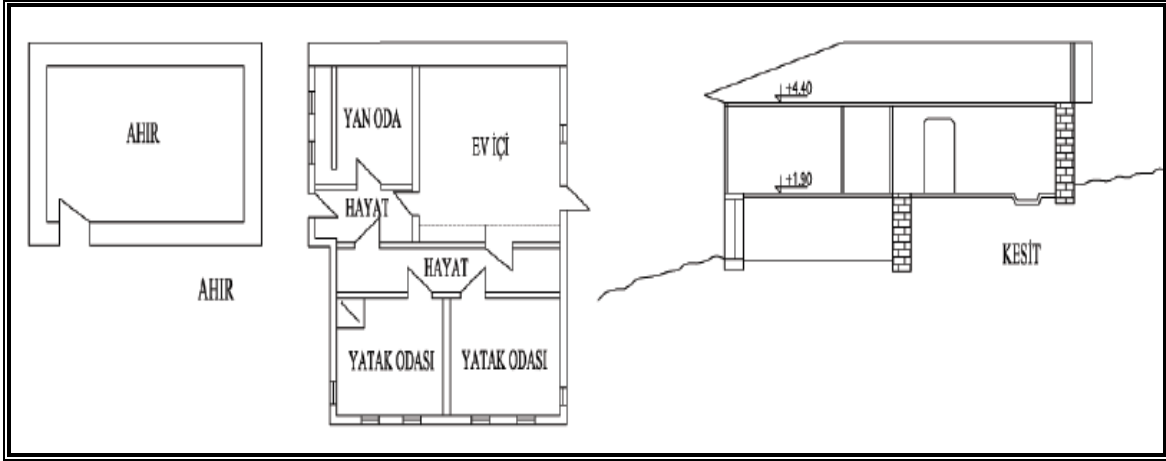
odadır. Yatak odalarının kapıları doğrudan aşhaneye açılır. Trabzon'un merkez ve Akçaabat'ın sahil köylerinde yatak odaları ile aşhane arasında, "badama" denilen bir mekân yer almıştır. Gece holü diye nitelendirebileceğimiz bu mekân, yatak odalarının aşhaneden görülmesini engeller (Şekil 7) (Sümerkan, 1989).

Şekil 7. Aşhaneli tip ev (Sümerkan, 1989).

b) Trabzon'un doğusunda hayatlı tip evler:

Yomra'dan başlayarak doğuya doğru yoğunlaşır, plan şeması olarak karmaşık hale gelir. Yaşama bölümü eğimin yukarı yönünde, yatak odaları da gene aşağı yönde konumlanmıştır. Hayatlı tip evlere bu adı, yatak odaları arasında yer alan, oturma ve depolama işlevlerine de olanak veren, gece holü niteliğindeki mekânın adından dolayı veriyoruz. Hayatlı tip evlerde yaşama mekanı, Trabzon'un batısındaki gibi tek ve büyük bir mekan olmaktan çıkmış, belirli işlevleri karşılayan günlük odalara dönüşmüştür. İşlev şemasının karmaşıklaşması yanında, evin alan olarak da büyüdüğü gözlemlenmiştir. Bu ölçü Rize yöresi yönünde artmaya devam edecektir (Şekil 8) (Sümerkan, 1989).

Şekil 8. Hayatlı tip ev (Sümerkan, 1989).

Hayat, ev halkının toplandığı, sohbet ettiği bir mekandır; bir şehrin meydanı gibi ev halkını bir araya getirmektedir. Eve girilince karşılaşılan ilk kapalı mekan burasıdır. Ocak buradadır; pişirme, yemek ve bunlara bağlı ambar, kiler gibi depolar buraya açılmaktadır; evin diğer kısımlarına girebilmek için hayattan geçilmektedir. Bütün aile fertlerini bir araya getirme özelliği aynı şekilde salonda da vardır, ancak salonda yemek pişirilmemektedir; bundan dolayı ocak yoktur; mutfak ayrı bir yerdedir. Salonlu tip daha olgun olup kentleşmeye daha yakındır. Bu nedenle salonlu tipte iki katlı evlere bucak ve ilçelerde daha çok rastlanmaktadır (Vural, 2005).

Planda görülen farklılıklar yanında evlerin bölge bazında ortak özellikleri de bulunmaktadır. Örneğin evlerin tümüne yakın bölümü karşılıklı çift kapılıdır. Çift kapı geleneği, evin her iki yanına (avlusuna) geçişe olanak veren işlevsel bir çözümdür. Kapıların önünde birer avlu oluşturulmaya çalışılmıştır. Avluların güney yönde olanları kışın, kuzey yönde olanları yazın daha çok kullanılır. Aşhane kısımları, kapaklı düşey bir geçiş ile ahıra bağlanmıştır. Karlı günlerde ahıra buradan inilir (Sümerkan, 1989).

1.4.2.3.2. Serander

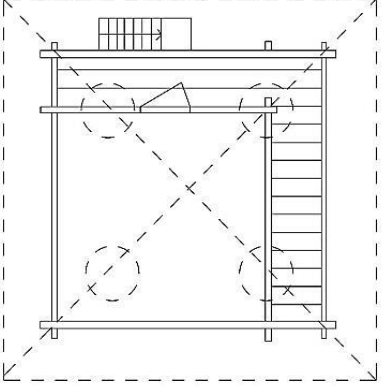
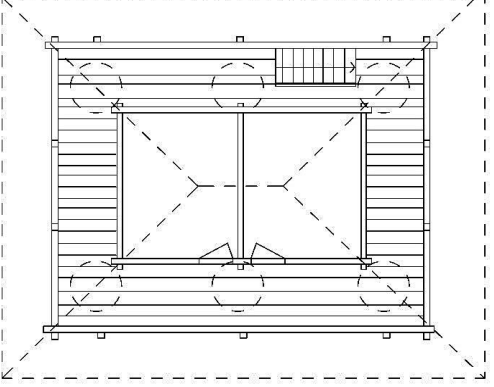
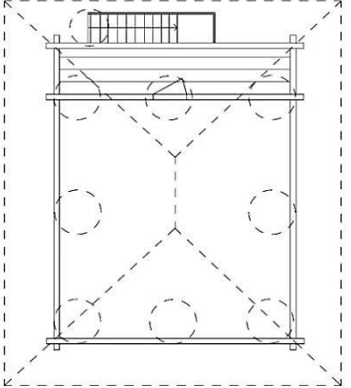
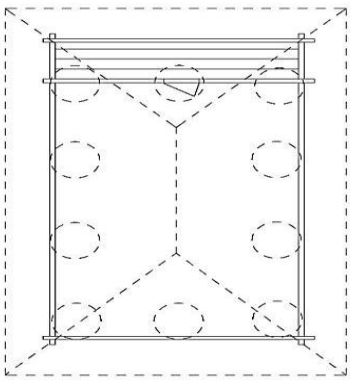
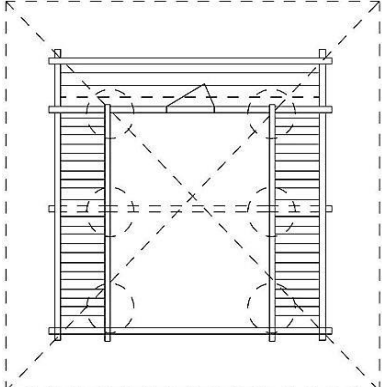
Konuttan sonra ikinci önem sırasını serander paylaşır. Serander, serin havadar yer anlamına gelmektedir. Fındık ve mısır gibi ürünlerin muhafaza edildiği bir ambardır, en güzel örnekleri Trabzon, Rize ve Artvin'de görülür. Fonksiyon yönünden basit bir bina türüdür, ayrıca tesisat da olmadığı için plan, kesit ve konstrüksiyon son derece sadedir. Çoğu zaman tek veya iki bölmelidir. Bu tek hücreli yapının değişmez kuralları vardır;

bölgenin ustaları bu kısıtlamalar içerisinde gayet değişik nakış örnekleri ortaya koymuşlardır. İlk bakışta bütün seranderler birbirlerine benzer, aynen evler gibi, ancak yakından bir tetkik aralarındaki farkları gösterir. Ambarın döşeme ve tavanları ızgara şeklindedir ve gene havalandırma maksadı ile duvarlarda yer yer hava delikleri bırakılır. Gayet geometrik bir düzeni, statik görünüşü olan seranderlerde bu hava delikleri bir fantazi unsurudur (Özgüner, 1970).

Serander, ahşap yapısı, geçme detayları alaturka kiremidi ve çardağı ile eve has nitelikler gösterir, fakat içinde insan barınmadığı, tüten bir bacası, açılan bir penceresi olmadığı için etkisi tamamen farklı olmaktadır (Özgüner,1970). Direkler üzerinde yükselen sağlam geometrisiyle, yapı ustasının becerisini zevkle sergilediği örnekler, genel doku içinde birer 'özgün form' olarak algılanırlar. Bölgenin kapalı ekonomisi, yılda bir kez üretilen ürünlerin tüketilinceye dek sağlıklı korunabilmesi amacıyla, serin ve doğal havalandırmaya sahip seranderlerin oluşumunda etkindir. Bu nedenle yağışın bol olduğu kıyı kesimlerinde seranderlere daha çok rastlanır (Çakır, 2000).

Serander, basit bir plana sahiptir. Ürünün korunduğu kapalı depo kısmı ve yapının bir yönünde bulunan ya da yapıyı çevreleyen çardak kısmı. Yapının yerden direklerle yükseltip, konik tekerler üzerine oturtulmasının nedeni, depoyu rutubetten korumak ve fare gibi zararlı hayvanların tırmanmasını güçleştirmektedir. Tekerler üzerine yapının iskeleti oturtulur, yığma ya da karkas sistemde duvarlar oluşturulur. Üst kata, kullanıldıktan sonra kaldırılabilen portatif bir merdivenle ulaşılır. Çatı bölümü, semer veya dört omuz olarak inşa edilir ve hartama ya da alaturka kiremitle kaplanır (Çakır, 2000). Seranderler dikmelerine ve yarı açık mekanlarına göre biçimlendirilir (Tablo 1).

Tablo 1. Seranderin direk sayısı ve açık mekan biçimlenişine göre planlanışı

SERANDER PLAN TİPLERİ	
	1
	2
	3
	4
	5
<p>Dört direkli, iki tarafı yarı açık mekanlı (1) Altı direkli, dört tarafı yarı açık mekanlı (2)</p> <p>Altı direkli, üç tarafı yarı açık mekanlı (3) Sekiz direkli ve tek tarafı yarı açık mekanlı (4)</p> <p>On direkli ve tek tarafı yarı açık mekanlı (5)</p>	

1.4.2.3.3. Ocak

Geleneksel Türk konutunda her bölge ve her dönemde mutfak ve ocak birbirinden ayrılmaz bir bütün olmuştur. Ocak, mutfağın en değerli, önemli ve belirleyici ögesi olmuştur. Türk geleneğinde ocağı tüten ev mutlu ev, sürekliliği olan ev anlamındadır (Ulular, 2006).

Geleneksel konutta ocak içeride ve dışarıda mutlaka bulunan bir birimdir. Aşhane'de ocak ve dolaplar dışında sabit olan donatı elemanları yoktur. Aşhane'de, Hayat bölümüne geçiş kapısının karşısına gelen duvarda sürekli ateş yanan bir bölüm ayrılmıştır. Bu ateş yemek pişirme, su ısıtma, mısır ekmeği pişirme gibi eylemler dışında kışın ısınma, korlarından yararlanılarak mangal yakma gibi çok yönlü yararlar sağlamaktadır. Tavandan, ucunda yüksekliği ayarlanabilir bir çengeli bulunan zincir sarkıtılmıştır. Zincirin çengeline hazırlanacak yemeğin türüne göre büyüklükleri ve biçimi farklı kazan asılarak ve altındaki ateş canlandırılarak pişirme işlemi gerçekleştirilir. Bazı örneklerde ateş yakılan bölümde içinde insanların oturabileceği büyüklükte kemerli ocak yapılmıştır. Bazılarında ise ateşin dumanları serbest yükselmekte ve tavanda özellikle bırakılmış boşluktan dışarı atılmaktadır. Aşhane'de yanan ateş korları kül altına saklanarak gece sönmeden sabaha kadar korunur ve ateş yeniden canlandırılır. Bu işlem kuşkusuz kibritin henüz yaygın olmadığı dönemlerden çağımıza ulaşmıştır. Ancak sosyal yaşamda öyle yer etmiştir ki, yoldan giden biri gördüğü evin bacasından çıkan dumana bakarak rahatlar. Tersine duman çıkmayan evler için de huzursuzluk duyar. Çünkü evin çatısının üstündeki duman içinde yaşamın devam ettiğini gösterir. Halk arasındaki en büyük beddualardan biri "Ocağın sönsün" sözleridir (URL-1, 2013).

1.4.2.3.4. Samanlık

Hayvanların kışlık yiyecek ihtiyaçlarının depolandığı samanlık, konuttan 3-4 dakikada ulaşılabilir mesafededir. Malzeme kesinlikle ahşaptır. Kütüklerin üst üste bindirilmesi şeklinde yapılır. Kütükler arasında kalan boşluk havalandırmayı sağlayacağı için olumludur. Bazı bölgelerde bu yapıların önünde üstü kapalı, yanları açık "harman" denilen bir alan bulunur. Samanlık, yerleşmelerde yangın tehlikesine karşın konuttan uzak bir konumda yer alır. Bölgedeki yaygın kullanımı "merek" şeklindedir (Kantar, 1998).

1.4.2.3.5. Ahır

Hayvanların barındığı yapılardır. Genellikle evlerin alt katında iken, bazılarında ayrı bir bölgede samanlığın alt katında yer alır. Yapımında taş, kabaca işlenmiş moloz taş şeklinde; ahşap, kütüklerin üst üste bindirilmesi şeklinde kullanılır (Kantar, 1998).

Ahır mekanı olmayan Doğu Karadeniz köy evi yoktur. Ahır mekanının varlığı ev mimarisinde kırsal ve kentsel ayrımını yapmaya yarar. Bölge hayvancılığı daha çok evin süt ve süt ürünleri ihtiyacı için gelişmiştir. Her metrekaresi ekili ya da dikili olan köy çevresinde sürülerle hayvan otlatma olanağı yoktur. Ailedeki kişi sayısı ve ahır mekanının büyüklüğü hayvan sayısını da belirler (İnanç, 2010).

1.4.2.4. Malzeme ve Yapım Tekniği

Doğu Karadeniz Bölgesi'nde, en eski ve temel doğal malzemelerden ahşap ve taş birlikte yer alır. Bu malzemelerin kullanımında bölgenin bol yağış alması ve yüksek nem oranlarına sahip olması etkindir. Kil yağış ve nem nedeniyle kerpiç olarak kullanılmamıştır. Tuğla kullanımı ender olup, kiremit ise Rize ve Artvin çevresindeki köylerde görülür. Taş kırıklarıyla dolgu, ahşap strüktürlü dolma duvarlar, bölgenin karakteristik yapısal özelliklerindedir (Özgüner, 1970).

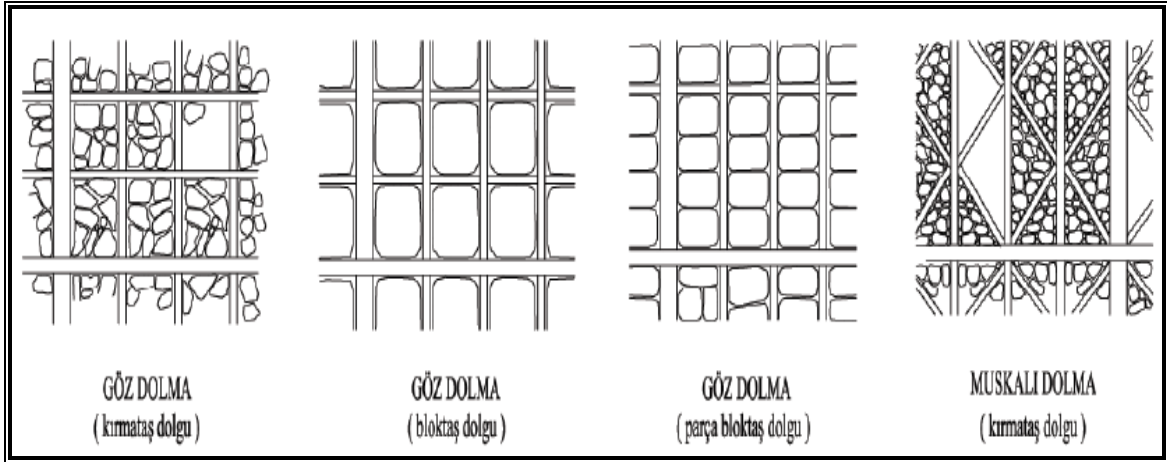
Ahşap Malzeme: Doğu Karadeniz Bölgesi, orman alanları açısından zengin bir bölgedir ve ahşap taşla daha kolay işlenebilmektedir. Bu nedenlerden dolayı yöresel evlerde ahşabın kullanım alanları artmıştır.

Doğu Karadeniz geleneksel kırsal kesim yapılarında ahşabın kullanıldığı yerler bölge genelinde benzerdir. Ahşap, taşıyıcı dikme, dolgu malzemesi, iç bölme duvarları ve iç kaplamalar olarak duvar sistemlerinde; döşeme kiriş ve kaplamalarında; her türlü kapı ve pencere doğramalarında; tüm çatı elemanları ve örtüde kullanılmıştır. Ahşabın zenginliği ve kullanılışı sadece yapıda değil; köprülerde, irili ufaklı teknelerin yapımında, iç mimaride ve el sanatlarında da göze çarpar. Ahşap yapı eskiden tamamen geçme, sonraları kısmen çivi, kısmen geçme olarak günümüze kadar gelmiştir (Özgüner, 1970; Sümerkan, 1990).

Yöredeki yapılara özgün karakterini esas olarak ahşabın ısrarlı ve yaratıcı kullanımı vermiştir. Konutlarda ilk bakışta dikkati çeken bir durum, her tür işlev için gerekli elemanların ya da malzemelerin ahşap kullanılarak elde edilmiş olmasıdır. Bu malzemeler

arasında yıkanma tekneleri, ayak yolu, kilit sayılabilir. Zengin ormanlara sahip ve dolayısıyla böyle bir kültürün hakim olduğu coğrafyada ahşabın en çok tercih edilen yapı malzemesi olmasına şaşırılmamak gerekir. Çakır'a (2000, 24) göre bu tercihin sebebi ahşabın hafif ve kolay işlenen bir malzeme olması ve yöredeki ormanlardan kolayca elde edilebilmesidir (Göçmen, 2010).

Doğu Karadeniz yöresel evleri yamacın eğimine uyarak iki katlı, yamaç yönünde üç katlı bazen dört katlı olup kaba yonu taştan bir zemin kat üzerinde yükselir. Üst katlar ahşap çatklıdır. Dolma duvar denilen ahşap bir karolaj içine yerleştirilmiş taş dolgu tekniğinde örülür çevre duvarlarıyla yapılmıştır. Koyu renkli ahşap karolaj ve içine oturtulmuş yöre taşlarının ton farklarıyla ortaya çıkan ebruli renk dokusu, bu yapıları sıra dışı yapar. Kare doku, yerini bazen üçgenli çatkıya bırakır. Muska olarak adlandırılan ve bölgenin doğu kesiminde daha çok kullanılan dokuda, küçük taşlar dolgu malzemesidir. Muskalı doku, cephede ahşabın payını ve nakış etkisini artırır (Şekil 9) (Batur,2005).

Şekil 9. Dolma duvar tipleri (Sümerkan, 1990).

Kareli doku, genellikle tek başına değildir. Alttaki kaba yonu taş duvar, baca vb. diğer taş örgüler ya da sıvanmış yüzeyler renkli dokuyu çerçeveler. Koyu renkli kestane ağacından elde edilmiş köşe dikmeleri ve yatay salmalar ile pencereler ve kimi kez çatı arasını havalandıran kare delikler, duvarı geometrik ve soyut bir desene çevirir (Batur, 2005).

Taş Malzeme: Doğu Karadeniz geleneksel kırsal kesim yapılarında taş vazgeçilmez bir yapı gereçidir. İstisnasız tüm bölgede yaşama katını zeminden ayıran duvarlarla, ahır ve depo mekanlarının duvarları taştan örülür. Eğimin yukarı yönüne rastlayan duvarlarla bazı

yörelere yan duvarlar da taş olabilmektedir. Yaşama katının duvarlarında ise taş malzeme yöreden yöreye farklı oranlarda masif duvar ya da dolgu gereci olarak kullanılmıştır. Ocak, şömine, baca sistemleri de taştan yapılmıştır (Özgüner, 1970; Sümerkan, 1990; Sümerkan, 1991). Taş, yörede daha çok temel ve zemin kat duvarlarının örülmesinde kullanılmıştır. Özgüner, yörede taşın ikincil bir yapı malzemesi olduğunu, taşıyıcı olarak taşın, daha çok Giresun ve Trabzon köylerinde görüldüğünü belirtmiştir. Bunlar kesme taş duvarlarla inşa edilmiş büyük konaklardır (Göçmen, 2010).

Kireç: Bölgede kullanım alanı kısıtlıdır. Daha çok dış duvarın bazen de iç duvarın sıvandığı gözlenmekle birlikte doğu kesimlerde taş kırıklarıyla doldurulmuş dolma duvarların yalnızca dolgu kısımlarının sıvanmasında kullanılmıştır (Sümerkan, 1990).

Kil: Bölgede kil doğal ve pişmiş halde kullanılmıştır. Doğal haliyle harç biçiminde her türlü taş duvarda bağlayıcı olarak kullanılırken, pişmiş halde (tuğla ve kiremit) daha çok kiremit olarak doğu kesimlerde kullanımı yaygındır (Sümerkan, 1990).

Kum: Sıva ve harç malzemesi olarak kullanılmıştır (Sümerkan, 1990).

Bölge insanları, sürekli savaşım gerektiren doğa karşısında bu malzemeleri kullanmayı ve işlemeyi iyi becerir duruma gelmişlerdir. Karadenizli yapı ustaları, bu becerilerini kuşaktan kuşağa aktararak geleneksel Karadeniz yapıcılığının kurumlaşmasına katkıda bulunmuşlardır (Sümerkan, 1989).

1.4.2.4.1. Ahşap Karkas Sistemler

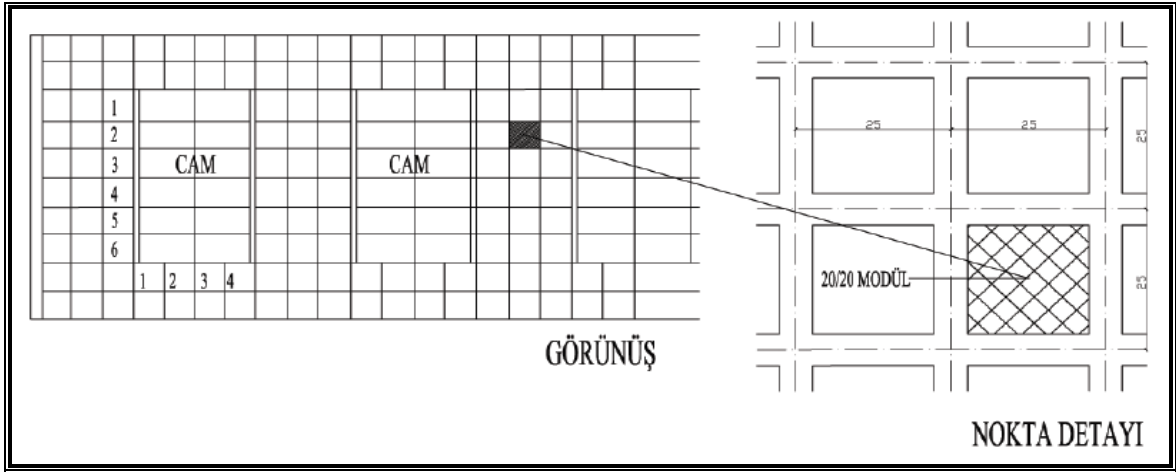
“Çatma”, “Ahşap iskelet”, “Ahşap Karkas” gibi yöreye ait deyimler her kesimde belirli bir yapı sistemini tanımlayabilirler. Doğu Karadeniz Bölgesi’nin bir kesiminde “Çatma” olarak isimlendirilen yapı sistemi, başka bir kesimde “iskelet” veya “karkas” olarak isimlendirilebilmektedir. Bu tip yapı sistemlerinde ana prensip; tüm yapı yükünü temel duvarlarına ileten taşıyıcı elemanlar, ahşap yığma sistemlerin tersine düşey olarak kullanılmaktadır (İnanç, 2010). Yapı yüklerinin duvar bünyesindeki ahşap dikme ve kirişler aracılığı ile zemine aktarıldığı sistemlerdir (Sümerkan, 1990).

Ahşap karkas sistemler dolgu tekniğine göre cephe üç şekilde kurulmaktadır:

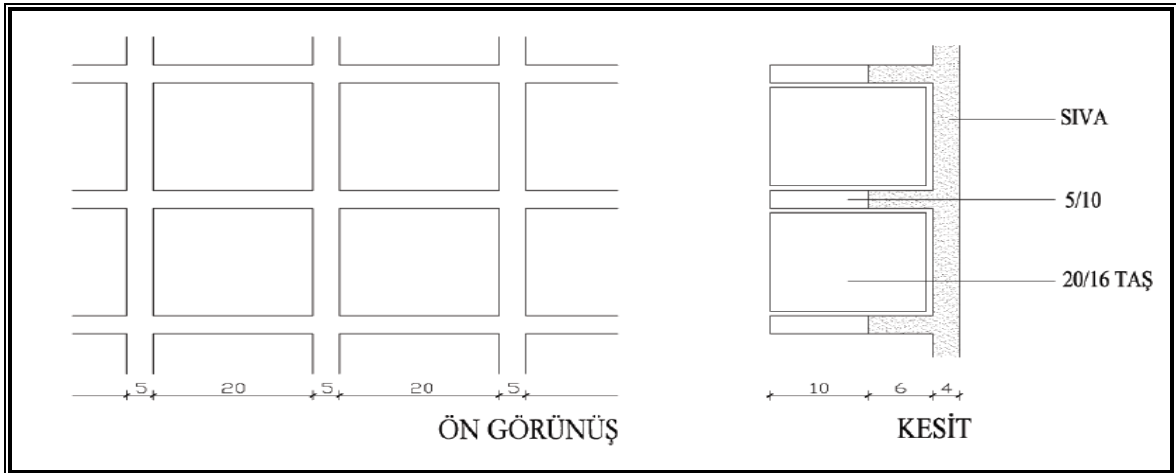
1. Blok Ahşap Dolma
2. Göz Dolma
3. Muskalı Dolma

Ahşap dolma duvarlarda taşıyıcı dikmeler arasında dolgu elemanı olarak ahşap kullanılmıştır (Sümerkan, 1990).

Göz dolma duvarlarda düşey taşıyıcıların arası 15-30cm gibi değişik ölçülerde olmakla birlikte, bu aralıklar küçük yatay elemanlarla bölünerek yapı cephesinin kareye yakın dikdörtgenlerden oluşması sağlanmıştır. “Göz” adı verilen bu dörtgenlere dolgu elemanı olarak en yaygın biçimde taş kırıkları yerleştirilmiştir (Şekil 10) (Sümerkan, 1990).

Şekil 10. Göz dolma duvar görünüşü ve detayı (İnanç, 2010).

Şekil 11. Göz dolma duvar görünüşü ve kesiti (İnanç, 2010).

Muskalı dolma duvarlarda göz dolma sisteminde anlatıldığı gibi düzenlenen düşey taşıyıcılar, yaklaşık 45 derece eğimli çapraz ahşap elemanlarla(payanda) bölünerek dolguya hazırlanmaktadır. Duvar yüzeyinde oluşan üçgenlerin içlerine yalnız taş kırıklarından dolgu yapılmıştır. Düşey taşıyıcıların araları göz dolma duvarlara oranla 20-35cm gibi daha geniş ölçülerde düzenlenmiştir (Şekil 11) (Sümerkan, 1990).

1.4.2.4.2. Ahşap Yığma Sistemler

Bölgede görülen en basit düzlemsel kuruluş yığma sistemde kendini gösterir. Bu sistemde herhangi bir dikme kullanılmamıştır. Ahşabın kendi ağırlığı ile ayakta duran bu sistemde tüm ahşap yapı malzemeleri biri diğerinin üzerine gelecek şekilde yerleştirilerek kuruluş tamamlanır (Çakır, 2000). Ahşap yığma duvarlar; tahta yığma, kalas ve tomruk yığma olmak üzere iki türde oluşturulmaktadır.

Tahta yığma, ahşap malzemenin birbiri üzerine yatay biçimde bindirilmesiyle kurulan sistemdir (Sümerkan, 1990).

Kalas ve tomruk yığma 25-35cm çaplı yuvarlak tomrukların ya da kabaca dikdörtgen kesit verilmiş ağaçların üst üste yığılmasıyla oluşturulmaktadır (Sümerkan, 1990). Ambar, depo, ahır gibi havalandırılması istenilen yapılarda kütükler kullanılmaktadır (Kantar, 1998).

1.4.2.4.3. Karma Yapı Sistemi

Karma duvarlar, her türlü taş kullanılarak örülen moloz, kaba yonu ve ince yonu taş duvarlarla az sayıda harman tuğlasından duvarlardır. Bağlayıcıları kil veya kum+kireç harcıdır (Sümerkan, 1990).

Bölge genelinde temel ve ahır ile zemin katın şeve gömülü arka duvarları taş örgüdür. Ahır katı duvarlarının kalınlıkları genellikle 50-60 cm kadardır.

1.5. Bölüm Değerlendirmesi: Yer Bağlamında DKB Kırsal Alanında Gerçekleştirilen Mimari Faaliyetlerin Değerlendirilmesi

Günümüzde toplumsal, kültürel, ekonomik ve teknolojik gelişmelerin hızlı bir değişim sürecine girmesi, kullanıcının yaşama biçimi, ihtiyaçlarının değişmesi, yeni alışkanlıkların edinilmesi konut tiplerinin farklılaşmasına neden olmuştur. Modern yaşamın getirdiği gereksinimlerle konut planlamaları sadece barınmanın getirdiği eylemleri içermekte, standart, yerelden bağımsız tasarım ilkelerine göre ve teknolojinin getirdiği imkanları kullanarak tasarlanmaktadır. İnsanlar kent yaşamından uzaklaşıp kırsal alanda konut yapma ihtiyacı duymaktadır. Fakat kırsal alanda yapılan konutlar, planlama sonucu yapılmadığı için alanda çarpık yapılaşmaya neden olan betonarme yapılardır.

Bu bölümde bu sorunları ortadan kaldırmak ve insanların özlediği geleneksel yaşamın gerektirdiği ihtiyaçlara cevap verebilmek için tasarlanan konutun dayandığı ilkeler, Doğu Karadeniz Bölgesi kapsamında mimarlık ve yer bağlamı, Doğu Karadeniz Bölgesi kırsal alanındaki geleneksel yaşam, kırsal mimari, yaşam biçiminin özellikleri ve gerektirdiği ihtiyaçlar anlatılmıştır.

‘Yer’ olgusunun farklı tanımları ele alınarak günümüzdeki ‘yer’ kavramı Doğu Karadeniz Bölgesi kapsamında değerlendirilmiştir. Günümüzde insanların zaman zaman kaçmak istediği ya da sürekli olarak yaşamak istediği yer olarak DKB ele alınmıştır. Yer tanımının getirdiği iklim, topografya, kültür gibi somut özellikler DKB kapsamında anlatılmıştır.

Doğu Karadeniz Bölgesi’ndeki konutlar alanın topografyası, eğiminden dolayı eğime paralel olarak kademeli şekilde düzenlenmiştir. Evlerin genelinde alt katta ahır, samanlık gibi mekanlar, üst katta yaşama mekanları planlanmıştır. Depolama alanları olarak seranderler oluşturulmuştur. Alan yağışlı bir iklime sahip olduğundan dolayı alandaki konutlar eğimli ve saçaklı çatıya sahiptir. Konutlar kare, dikdörtgen gibi dik açılı rasyonel biçimlerden oluşmuştur. Alanın geleneksel yaşama biçiminden dolayı konutlar farklı plan tiplerinden oluşmaktadır. Konutta kullanılan doğal olan taş, ahşap gibi malzemeler konutun ekolojik, çevreye saygılı olmasını sağlamıştır.

Doğu Karadeniz Bölgesi’nin ve bölgedeki konutların tüm bu özellikleri değerlendirilerek çalışmada önerilen konut tasarımı için geleneksel Doğu Karadeniz konutunun oluşum/tasarım kriterleri belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Geleneksel DKB kırsal alanı konutunun oluşum/tasarım kriterlerinin belirlenmesi

GELENEKSEL DKB KIRSAL ALANI KONUTUNUN OLUŞUM / TASARIM KRİTERLERİ
KONUTTAKİ İÇ MEKANLARIN OLUŞUMUNU ETKİLEYEN FAKTÖRLER
▽
Konutun planlanışının iç mekandan dışa doğru oluşturulması
Konuttaki odaların yatma,oturma,yıkanma, giyinme gibi birkaç işleve cevap vermesi
Mahremiyet anlayışının yatak odalarının oluşmasındaki etkisi
Geleneksel konutta yaşamın ifadesi olan ‘Ocak’ın mekan organizasyonuna etkisi
Pratiklik ve işlevselliğin mekan organizasyonuna etkisi
Konutun boyutlarının, kat yüksekliğinin insan ölçeğinde düzenlenmesi
▽
KONUTUN OLUŞUMUNDAKİ DIŞ (ÇEVRESEL) FAKTÖRLER
▽
Topografya ve çevre koşullarına göre mekanların oluşması
Çözümde, strüktürde görünüşte yalnlık
Konutta yapı malzemesi olarak ahşap, taş gibi doğal malzemelerin kullanılması
Depolama alanları, hayvan barınağı vb. mekanların düzenlenmesi

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

Bu bölümde DKB kırsal alanındaki konutu biçimlendiren kriterlerden geleneksel yaşam biçiminin sürdürülmek istenen özellikleri ele alınarak yeni bir konut önerisi üzerinde tartışılmıştır. DKB kırsal alanı için önerilen yeni konut tasarımını etkileyecek kriterlerinin belirlenmesi ve önerilen konut tasarımını ne şekilde etkileyeceği bu bölümde ele alınmıştır.

2.1. “Yer” Bağlamında, DKB Kırsal Alanında Yeni Konut Tasarımı İçin Belirlenen İlkeler

Çalışmada seçilen alan Doğu Karadeniz Bölgesi kırsal alanıdır. Doğu Karadeniz Bölgesi kırsal alanına özgü konut tasarımında belirli bir anlayışla soruna yaklaşmak gerekmektedir. Yeni tasarımlarda en uygun ve gerçekçi davranış; geçmiş yaşantımızın ürünlerini süzgeçten geçiren, toplumumuzun fizyolojik, psikolojik ihtiyaçlarını, eğilimlerini göz önünde bulunduran, çevre ve insan koşullarını, kullanıcı katkılarını değerlendiren bir davranış olmalıdır. Böylece günümüz insanın yaşama biçimine uygun konut planlamaları ve uygulamaları gerçekleştirilebilir. Gelenekseli anlayıp, onun ilkelerinden hareketle çağdaşı oluşturmak esas olmalıdır (URL-10, 2013).

Bu bölümde Doğu Karadeniz konutunun tasarım kriterlerinden bazıları seçilerek çalışmadaki konut önerisinde ele alınmıştır.

Tablo 3. Önerilen konutun oluşum/tasarım kriterlerinin belirlenmesi

ÇALIŞMADA ÖNERİLEN KONUTUN TASARIM KRİTERLERİ		
Çevre koşullarına uyum		
Pratiklik, işlevsellik		
Yağmur suyu gibi doğal kaynakların sürdürülebilirliği		
İnsan ölçeğindeki uygulamalar		
Geleneksel konutta yaşamın ifadesi: “Ocak”		
Yaşamın devamı için üretim ve mekanları <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td>Hayvan barınağı ve bahçe</td> </tr> <tr> <td>Depolama alanları</td> </tr> </table>	Hayvan barınağı ve bahçe	Depolama alanları
Hayvan barınağı ve bahçe		
Depolama alanları		
Günün gereksinimleri <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td>Teknoloji kullanımı</td> </tr> <tr> <td>Malzeme seçimi</td> </tr> </table>	Teknoloji kullanımı	Malzeme seçimi
Teknoloji kullanımı		
Malzeme seçimi		

Bu kriterler, geleneksel yaşam biçiminin sürdürülmek istenen özellikleri ve günümüzün gerektirdiği gereksinimler doğrultusunda belirlenmiştir (Tablo 3). Bu faktörlerin Doğu Karadeniz Bölgesindeki konutları nasıl biçimlendirdiği ve çalışmadaki konut önerisine etkileri ele alınmıştır.

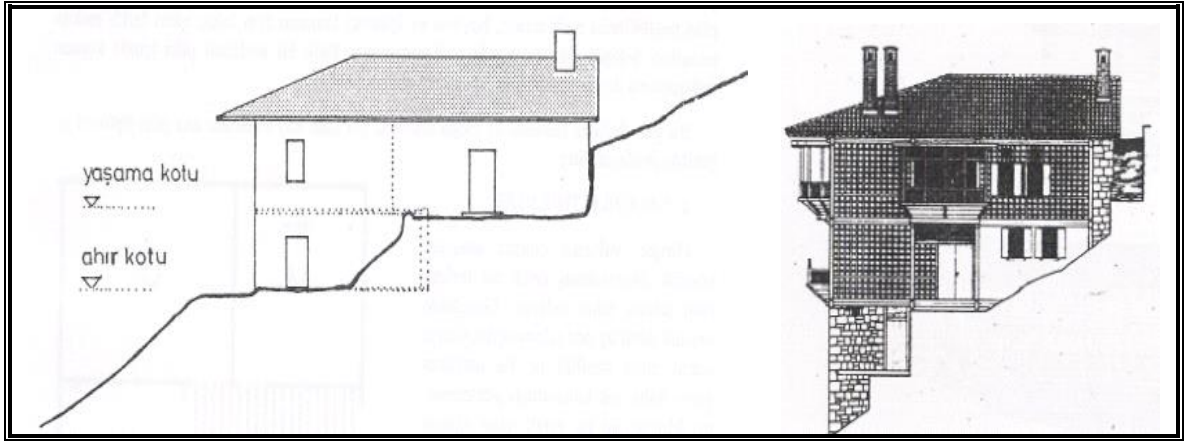
2.1.1. Çevre Koşullarına Uyum

Doğu Karadeniz Bölgesindeki kırsal konutların oluşumunda iklimsel öğelerin yanında topografya ve yönlenme de etkilidir. Alanda iklim elemanlarının etkilerinin maksimum olduğu yerlere konumlanma çok seyrek görülür. Heyelan ve çığ tehlikesi, su baskımına açık bataklık alanları, sürekli gölge altında kalan yerler, evlerin konumlanmasında kaçınılan alanlardır. Alanın bitki örtüsü ve toprak yapısına bağlı olarak alanda yapılan yöresel evlerde en çok kullanılan malzemeler ahşap ve doğal taştır.

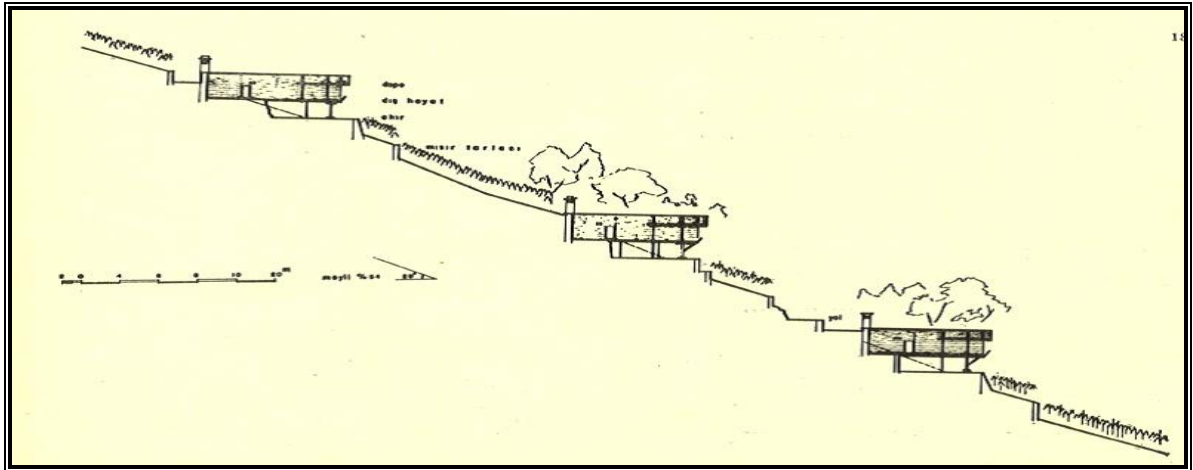
Doğu Karadeniz Bölgesi’ndeki evlerin yerleşmesinde arazinin eğimi etkilidir. Arazi çok eğimli olduğu için evler araziye paralel bir şekilde yerleşmiştir. Eğim yönünde açıklığa

bakan cephe ön cephedir. DKB'ndeki insanlar gününün çoğunu dışarda geçirdiği için manzara ve güneş konutun araziye yerleşmesinde önem taşımamaktadır.

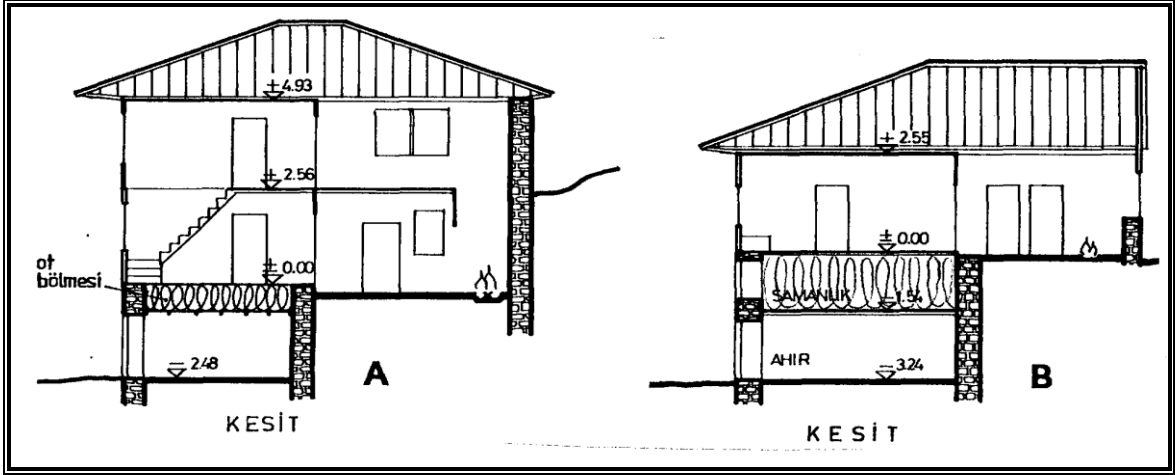
Doğu Karadeniz köy evi araziye paralel şekilde yerleştiğinden araziden kaynaklı farklı kotlarda mekanlar oluşmuştur. Evin yaşama katının altında toprağa gömülü kısmında ahır bulunmaktadır. Yaşama katındaki yatak odaları, hayvanların ıslısından yararlanmak için ahırın üzerinde konumlandırılır. Eve genellikle zemin kattan girilmektedir (Şekil 12,13).

Şekil 12. İşlevler ve katlar; Edip Dinç evi-Merkez, Artvin (Sağsöz, vd. 2008).

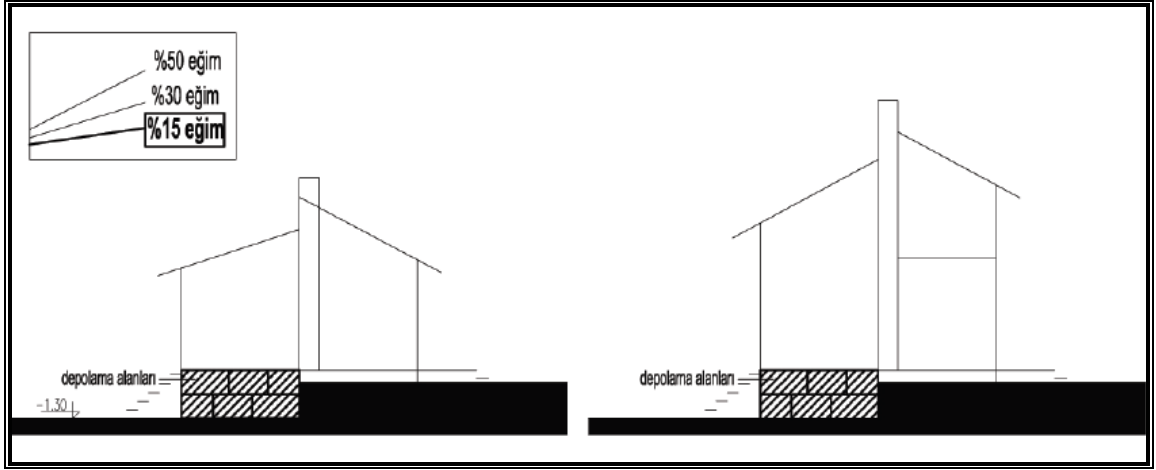
Şekil 13. Yamaçta evler - Karaçam, Çaykara, Trabzon (Özgüner, 1970).

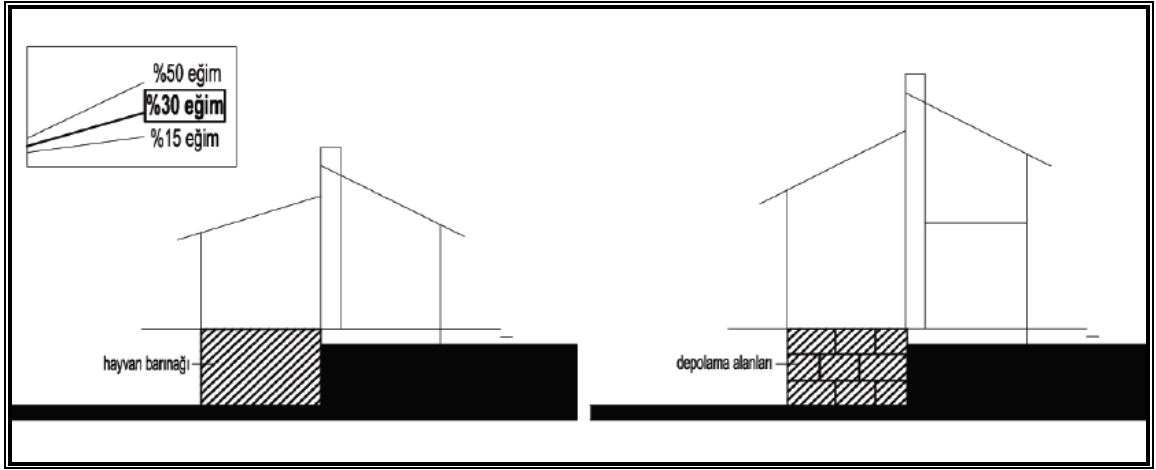
Şekil 14. DKB geleneksel konutunda döşemede depo işlevli yalıtım (Sümerkan, 1990).

DKB kırsal alanı için önerilen konutta yılların birikimi ile oluşmuş deneyimler yoluyla konutun eğimli arazide konumlanış ilkeleri sürdürülmektedir. Eğime paralel yerleşme, giriş katı ile başlayan yaşama mekanının üst katlarda devam etmesi, eğimle oluşan katların kırsal alandaki diğer mekanların (hayvan barınağı, depolama alanları, su deposu vb.) oluşturulması için kullanılması gibi ilkeler sürdürülmektedir. Bunun yanında geleneksel yaşamda, konuta yakın mesafede konumlanan diğer mekanlar, eğimli arazide oluşan kotalarda düzenlenmiştir. Tüm bu düzenlemelerde, nemli iklime sahip bölgelerde konutun nemden uzak tutulması için mekanların toprakla bağlantısı koparılmıştır.

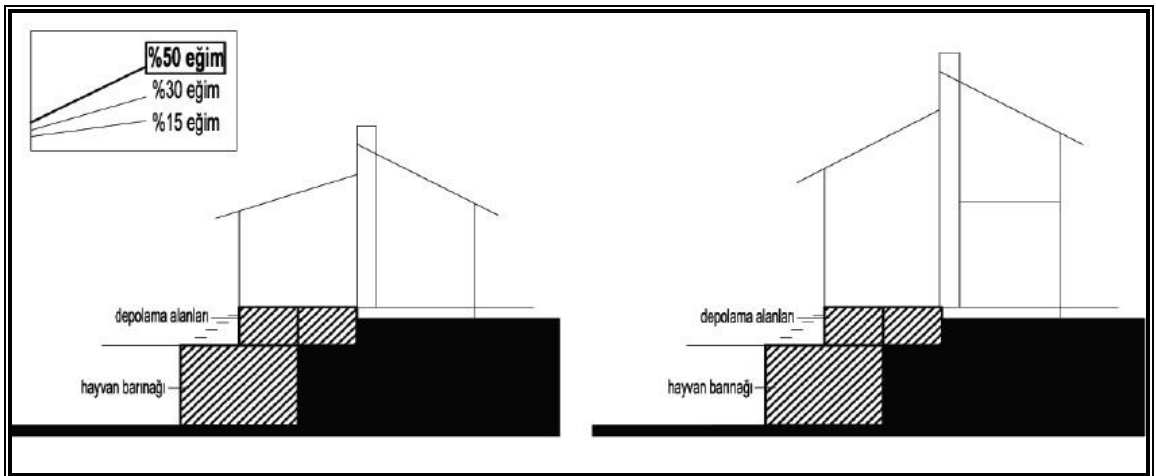
Doğu Karadeniz Bölgesindeki evler genellikle % 5 ile % 50 arasında değişebilen eğimdeki yamaçlarda kuruludur (Sümerkan, 1989). Çalışmada önerilen konut değişen eğimlere göre düzenlenerek biçimlendirilmiştir. Zemin katın altında farklı yükseklikte ve boyutta mekanlar tasarlanmıştır. Bodrum katta ahır, depolama alanları ve su deposu bulunmaktadır. Depolama alanları alandan kazanım sağlamak için raylı bir sistem üzerine oturtulan sürgülü kutulardan oluşturulmuştur. Su deposu, yağmur sularının toplanarak belli bir düzenekten geçtikten sonra yağmur suyunun bina içerisinde farklı yerlerde kullanılması için tasarlanmıştır. Tasarlanan konutun nemden korunması için konut kot farkıyla zeminden yükseltilmiş ve üretilen yeni mekanlar arasında hava dolaşımı / sirkülasyonu sağlanmıştır (Şekil 15,16,17).

Şekil 15. Önerilen konutun %15 arazi eğimine göre biçimlenişi

Şekil 16. Önerilen konutun %30 arazi eğimine göre biçimlenişi

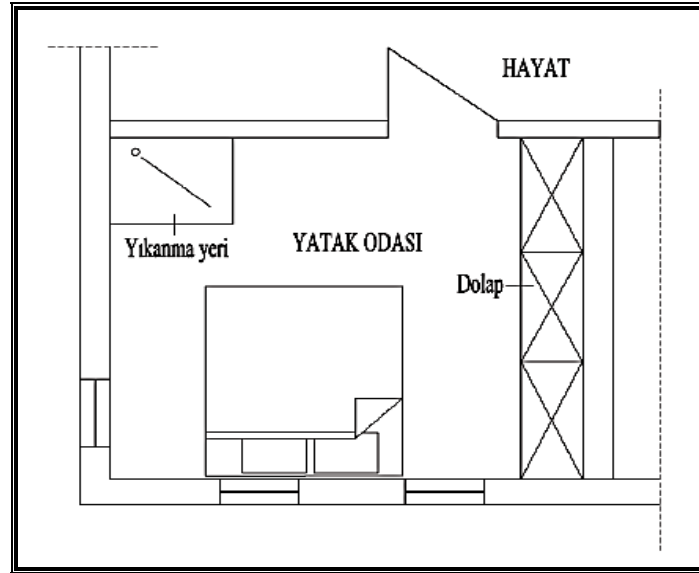

Şekil 17. Önerilen konutun %50 arazi eğimine göre biçimlenişi

2.1.2. Pratiklik ve İşlevsellik

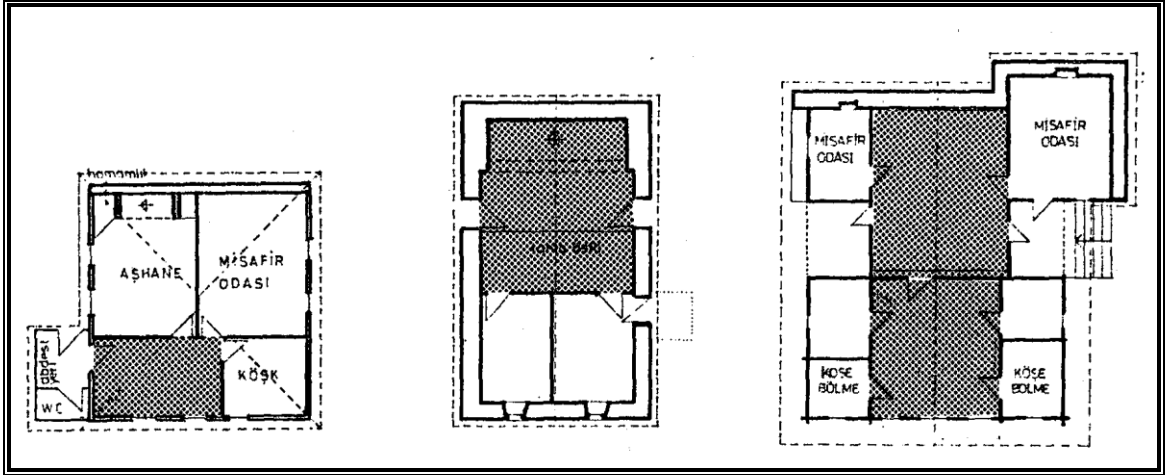
Doğu Karadeniz Bölgesi kırsal konutunda yapı içindeki eylemlerin çoğunu karşılayabilen en önemli birimler odalardır. Odaların en önemli özellikleri pratik, işlevsel, çok amaçlı olması ve sürekli kullanıma olanak verebilmesidir. Odalar, oturma, uzanma, yatma, yemek yeme, yıkanma gibi farklı işlevleri içerecek şekilde sabit ve hareketli donatılarla düzenlenmiştir. Odalarda farklı kullanıma uygun sabit mobilyalarla ya da bir tek amaca hizmet eden kullanıldıktan sonra kaldırılması prensibine dayanan ekipmanlar bulunmaktadır. Örneğin sedir; oturma, uzanma, yatma eylemlerine uygun sabit bir eleman, buna karşılık sofraya yemek yenirken kurulan sonra kaldırılabilen hareketli bir elemandır. Hareketli elemanların ya da yatakların kullanıldıktan sonra kaldırılıp korunabilmesi dolaplarla sağlanabilmektedir. Her odanın en az bir duvarı dolap olarak kurulmuştur.

Odaların duvarlarında bulunan depolama alanları ve diğer işlevlerin gerçekleştirileceği sabit, hareketli donatılarla odalar tek aile için yeterli olan bir ev gibi düzenlenmiştir (Şekil 18).

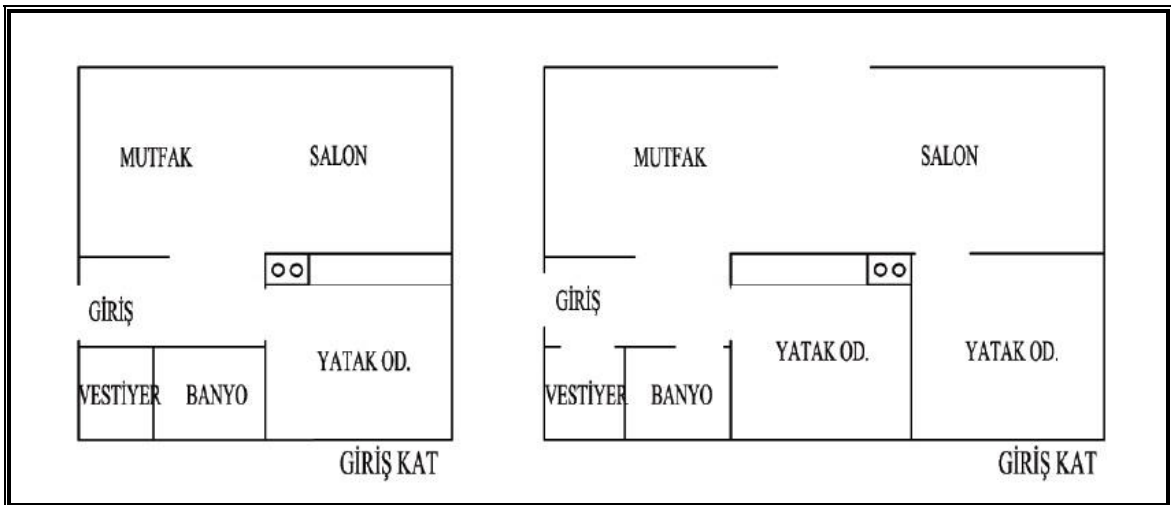
Şekil 18. DKB geleneksel konutun oda planı

DKB geleneksel konutunda odaların açıldığı mekan genellikle mutfak, oturma ve misafir ağırlama işlevlerine hizmet eden ortak mekanlardır.

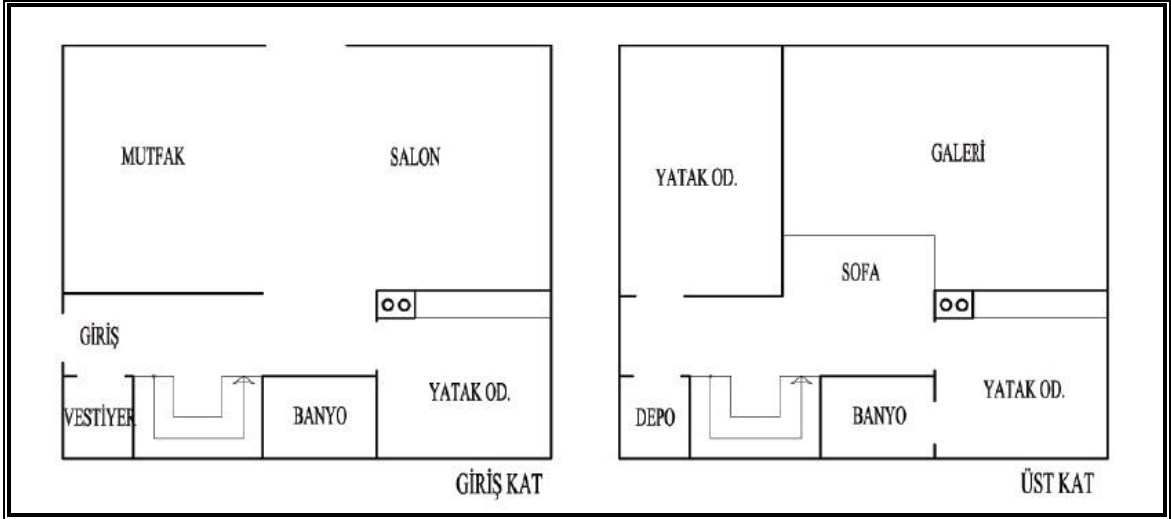

Şekil 19. DKB iklimsel sınırları içerisindeki yöresel evlerde plan tipleri (Sümerkan, 1990).

Önerilen konuttaki odalar depolama alanları, yıkanma, yatma gibi işlevleri içerdiğinden kendi içinde bağımsız mekanlardır. Yatak odasında ısı odasının konumlandığı duvar, depolama alanları ile tamamlanarak, diğer işlevler için uygun alanlar üretilmiştir. Odanın bir duvarında ısınma ve depolama işlevi bulunmaktadır. Üst katta yatak odasının yanında giyinme odası ve banyo oluşturulmuştur. Odaların açıldığı mekanlar (geleneksel konuttaki sofa, hayat, aşhane gibi), yemek yeme, oturma, misafir ağırlama işlevlerinin gerçekleştirildiği ortak alanlardır. Ayrıca geleneksel konuttaki pratiklik ve işlevselliği günümüz konutuna aktarabilmek için tasarlanan konutun giriş kısmında oluşturduğumuz oda vestiyer ve depo olarak tasarlanmıştır (Şekil 20, 21)

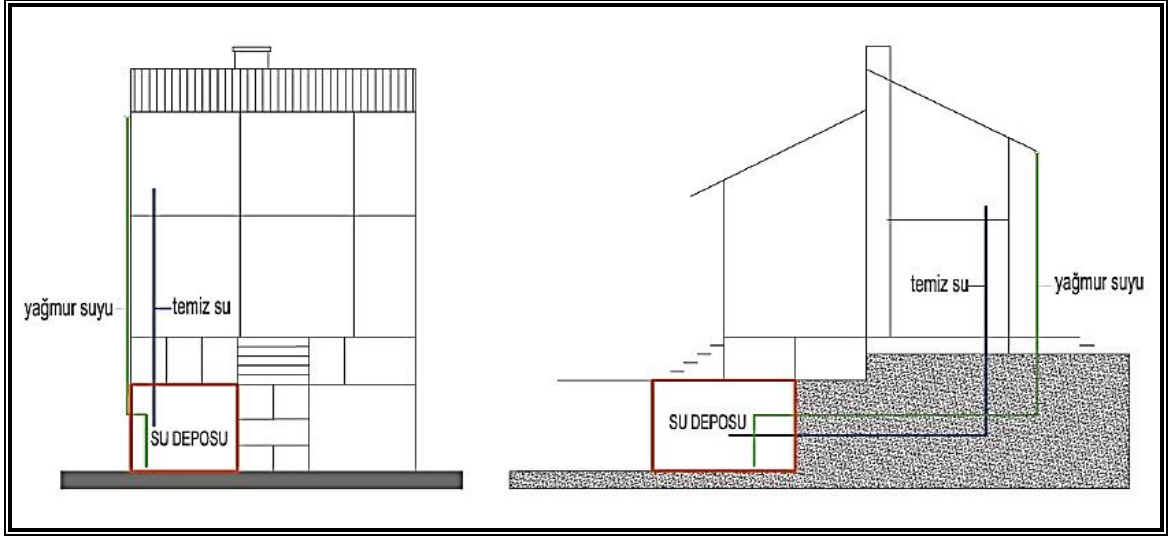
Şekil 20. Önerilen konutun mekan organizasyonu, yatayda gelişen seçenekler

Şekil 21. Önerilen konutun mekan organizasyonu, düşeyde gelişen seçenek

2.1.3. Doğal Kaynakların Sürdürülebilirliği

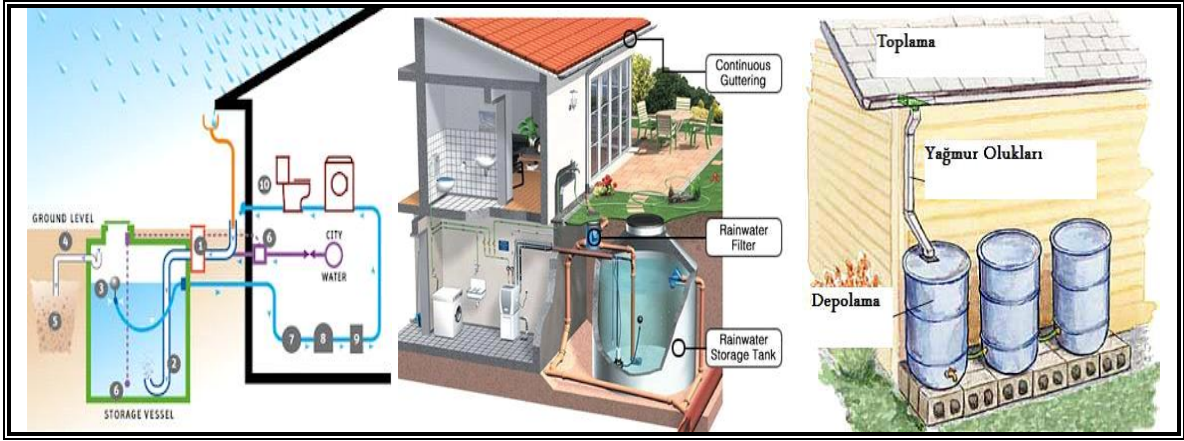
Doğu Karadeniz Bölgesi bol yağış almaktadır. Yağmur sularının toplanarak kullanılması, su tüketimini azaltmaktadır. Doğal kaynakların verimli kullanılması için bölgenin en önemli doğal kaynağı olan suyun korunmasını sağlamak gerekir. Bunun için konutta gerçekleştirilecek basit düzenlemelerle, suyun korunumu ve verimli kullanımı sağlanabilmektedir. Bu amaçla, önerilen konutta yağmur suyunun korunumu ve tekrar kullanımını sağlayan düzenlemelere yer verilmiştir. Çatı yüzeyleri ile biriken su buradan toplanarak, eğimle oluşan konutta düzenlenen uygun alanda depolanarak basit bir pompa yardımı ile konutta kullanıma sunulmaktadır. Bodrum katında suyun korunumunu sağlamak ve yağmur suyunu çeşitli amaçlarda kullanabilmek için su deposu oluşturulmuştur. Su deposunun önerilen konut modelinde nasıl planlanabileceği şematik olarak anlatılmıştır (Şekil 22).

Şekil 22. Önerilen konutta yağmur suyunun korunarak yeniden kullanılmasını sağlayan sistemin ifadesi.

Yağmur suyu toplama sisteminin kurulmasıyla, ek bir su kaynağı elde edilmiş olmaktadır. Bu şekilde toplanan sular içme suyu, sulama veya çeşitli amaçlar için kullanma suyu olarak değerlendirilebilir. Bu yöntemin çevresel ve ekonomik yararları dışında, yerleşme bölgelerinde yoğun yağış olduğunda, sel taşkınlarının ve alt yapı yüklerinin azalmasına da katkıları olmaktadır (URL-11, 2013).

Yeşil su olarak da bilinen yağmur suyu, evlerin bahçelerinde toplanılarak depolanabilir. Daha sonra hedeflenen kullanıma göre belirli yöntemlerle arıtıldıktan sonra evdeki ihtiyaçlar doğrultusunda kullanılabilir. Bunu mümkün kılmak için evdeki su tesisatının bu sisteme göre uyarlanması gerekir. Bu sistemi kurmak gayet basittir. Öncelikle her evin bahçe veya bodrumuna 5-15 metreküplük bir su deposu yerleştirilir. Bu depo, filtreden geçirilmiş yağmur suyu çıkışına bağlanır. Çatı ve terastan akan yağmur suları rogarlar vasıtasıyla PVC borulardan ana rogara toplanır ve buradan depoya akar. Depoda toplanan su, küçük bir temizsu pompasının yardımı ile tuvaletlere, çamaşır makinesine, bahçe sulama ve oto yıkama tesislerine bağlanır. Yağmur suyu kullanma tesisatı kısa sürede yapılabilecek ve maliyet düşük bir uygulamadır (Şekil 23) (URL-2, 2013).

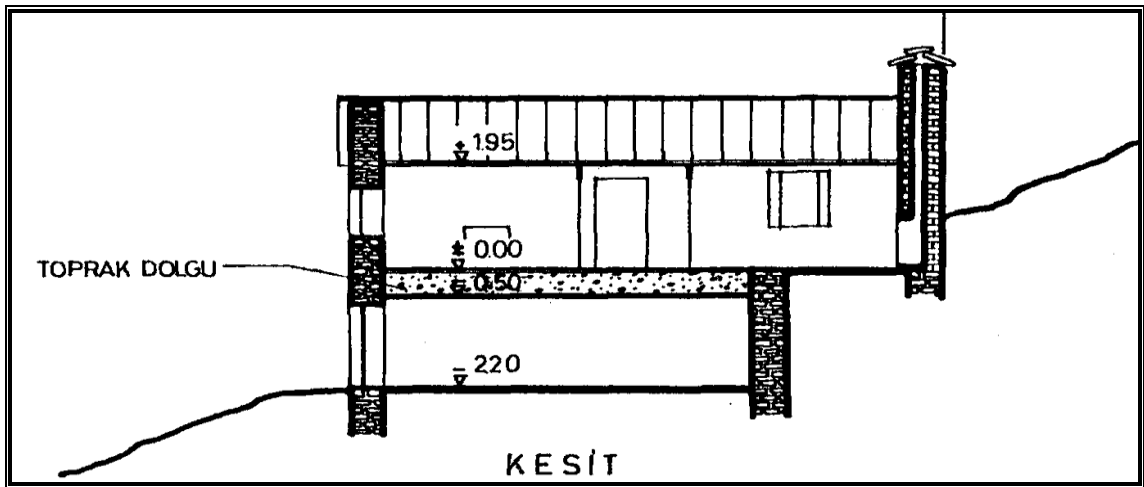

Şekil 23. Çatılardan yağmur suyu toplama sistemi ve yerüstünde basit toplama (URL-2, 2013)

2.1.4. İnsan Ölçeğindeki Uygulamalar

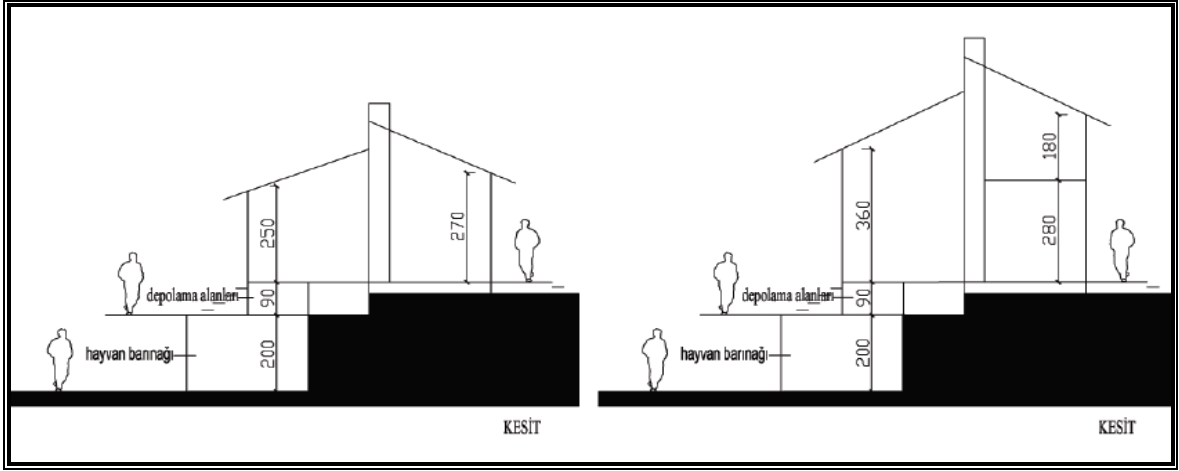
Doğu Karadeniz Bölgesindeki geleneksel konutlar apartman değil, evdir. Kırsal konut özgündür, özeldir, anlamlıdır. Apartman ise sıradanlaşmış, aynılaşmış, monotonlaşmış yaşamın ifadesidir. Alandaki kırsal konutlar tek ya da iki katlı olup insan ölçeğinde yapılmıştır.

Kırsal konutlar genelde bahçelidir. Konut çevresiyle uyum içinde olup doğa ile iç içedir. Doğa ile birlikte yaşama günümüzde insanların modern yaşamdan uzaklaşarak soluklanabilmesini sağlamaktadır. Geleneksel konutta kat yüksekliği çok fazla değildir.

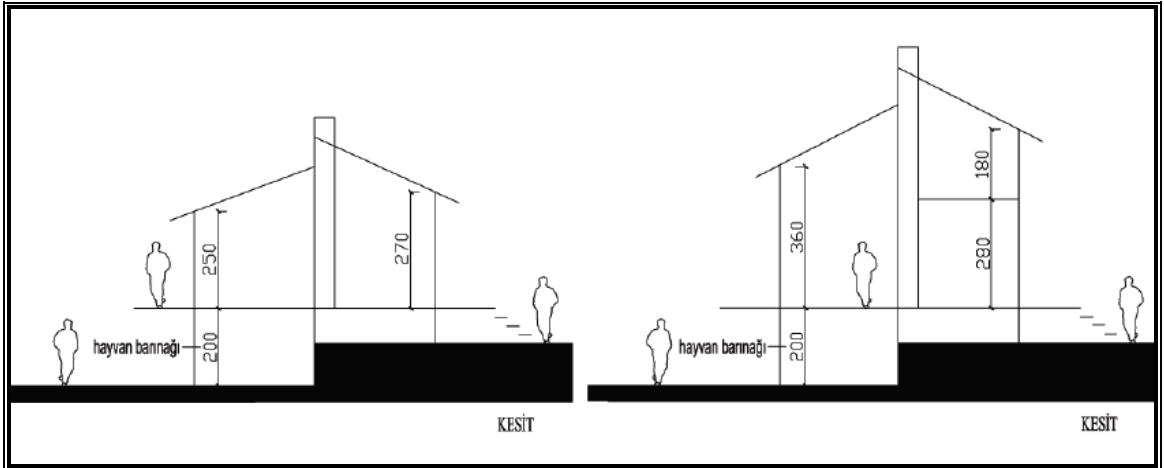

Şekil 24. DKB geleneksel konutunun kat döşemesinde toprak yalıtım (Sümerkan, 1990)

Geleneksel konutların olduğu sokaklar kaldırımsızdır. Çünkü sokaklar yürüyen insan içindir. Geleneksel konutta ve konutların oluşturduğu sokakta yaşam, insana göre biçimlendirilmiştir. Ölçek, insandır. Geleneksel konutta gözlemlenen insan ölçeğindeki uygulamaların önerilen konuta aktarılması için, konut ve mekan boyutlarının belirlenmesinde, kat yüksekliklerinin seçiminde geleneksel ölçülerden yararlanılmıştır. Kat yüksekliği insan boyutunda olacak şekilde tek veya iki katlı, bahçeli, müstakil konut tipinde modeller oluşturulmuştur.

Şekil 25. Önerilen konutun insan ölçeğinde belirlenen %50 eğimli arazide kitle ölçüleri

Şekil 26. Önerilen konutun insan ölçeğinde belirlenen %30 eğimli arazide kitle ölçüleri

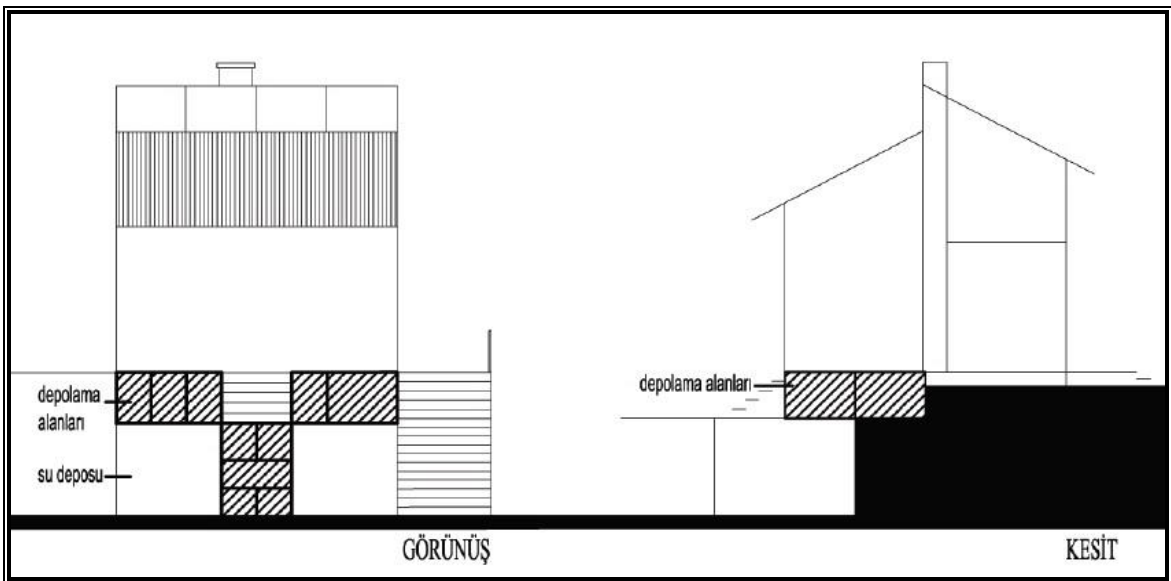
2.1.5. Yaşamın Devamı İçin Üretim Mekanları

Doğu Karadeniz Bölgesi kırsal alanında yaşamın devamı için üretim mekanları oluşturulmuş olup, bu mekanlar depolama alanları (serander, samanlık, kiler vb.), hayvan barınağı ve bahçedir. Önerilen konutta geleneksel yaşam için gerekli bu mekanlar konutta toplanmış, eğimli araziye yerleştirilen konutun eğimle oluşan kotlarında uygun yerlerde düzenlenmiştir.

2.1.5.1. Depolama Alanları

Doğu Karadeniz yöresel evlerinde depolama alanları olarak serander, samanlık, kiler gibi mekanlar yapılmıştır. Serander, Karadeniz'in orta bölümlerinde ve özellikle Doğu Karadeniz köylerinde her evin yanında bulunan, yaklaşık 4x4 metre ebatlarında, direkler üstünde duran tamamı ahşap olan bir mısır, tahıl (erzak) ambarıdır.

Geleneksel yaşamın parçası olan ahır, samanlık vs. gibi mekanların modern yaşamda yerini alan depolama alanlarının önerilen konutta nasıl planlanabileceği anlatılmıştır. Önerilen konutta geleneksel yaşamın devamı için düzenlenen depolama alanları, raylı sistem üzerine oturtulan sürgülü kutular şeklinde zemin katın altında insanların kullanabileceği farklı yükseklikte oluşturulmuştur (Şekil 27).

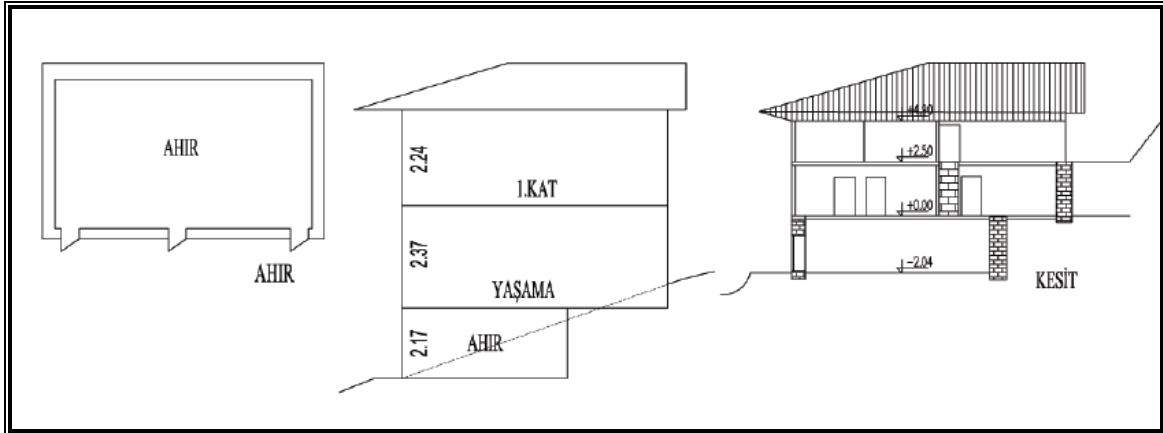

Şekil 27. Önerilen konuttaki depolama alanlarının şematik anlatımı

2.1.5.2. Hayvan Barınağı ve Bahçe

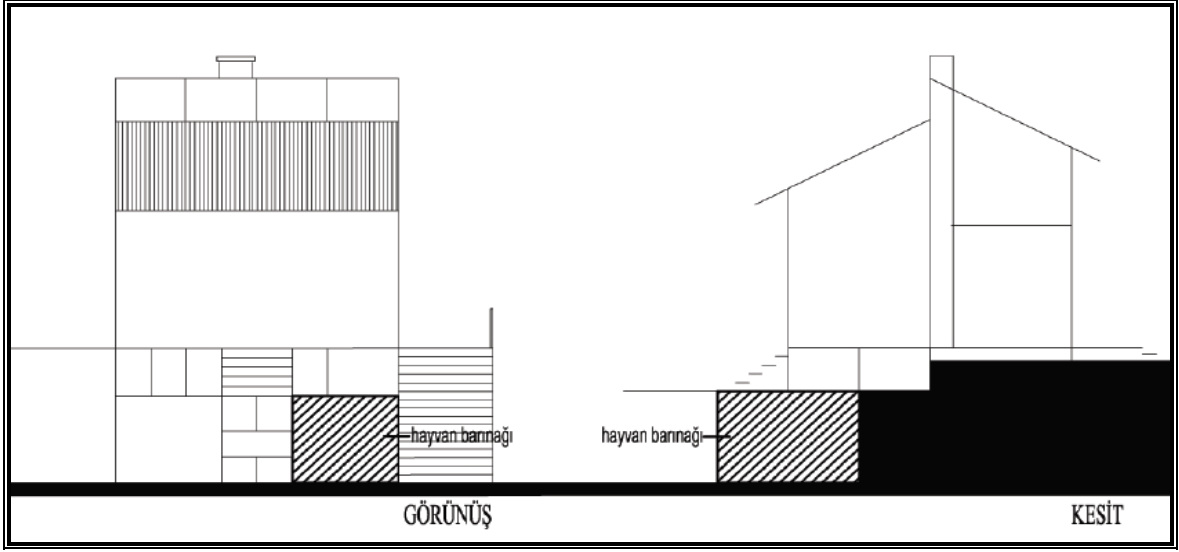
Doğu Karadeniz'deki ailelerin çoğunun toprağı vardır. Ulaşım olanaklarının kısıtlı olmasından dolayı geçimin rahatlıkla sağlanabilmesi, toprağına yakın olmakla gerçekleşebilmektedir. Bu nedenle doğal yapı kadar ekonomik yapı da yerleşme biçimini etkilemektedir. Tüketim için üretilen gıda maddelerinin korunması, hayvan bakımının sağlanabilmesi gibi ekonomik yapının gerektirdiğı işlevi sürdürecekt yardımcı yapılar, konutun yanında yerlerini almışlardır. Evle birlikte eklentiler olarak tanımlanan ambar, dam, samanlık, ahır gibi yapılar yerleşme birimini meydana getirirler.

Ahır, konutun yaşam katının altında, arazi eğiminden de yararlanılarak yerleştirilmiş, düşük katlı bir mekandır. Girişleri arazi eğiminin alt bölümünden ya da yanlardan olabilir. Bazı bölgelerde, altta ahır olarak kullanılan mekanın ön ya da yan bölmeleri, farklı depolama amaçları için kullanıma ayrılmıştır.

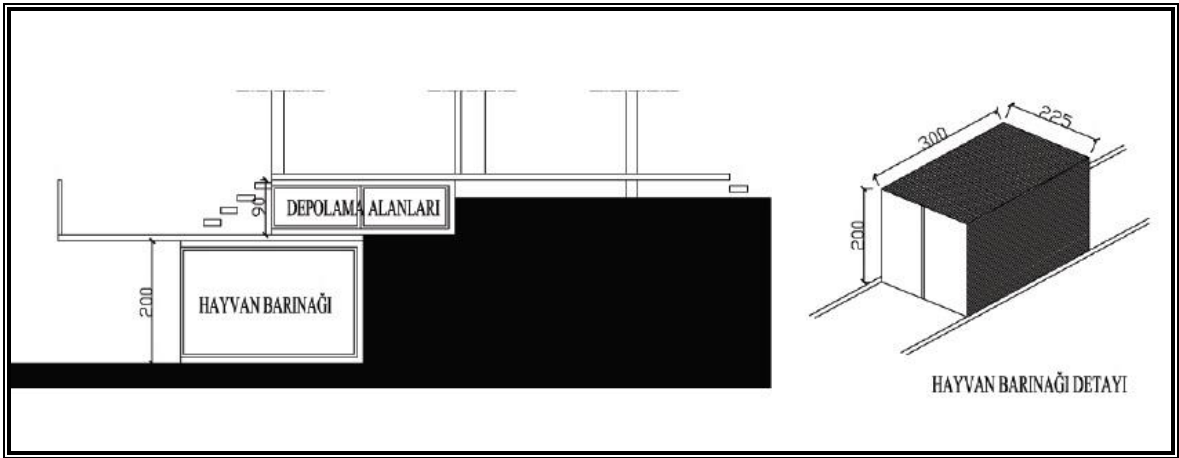
Şekil 28. DKB geleneksel yapı örneğı (Sümerkan,1990).

Önerilen konutta hayvan barınağı yaşama katının altında, eğimden yararlanılarak farklı kotta insan boyutunda tasarlanmıştır. Hayvan barınağı içine girilebilecek boyutta sürgülü kutu şeklinde hareketli ya da hareketsiz olarak depo gibi düzenlenebilir. Hayvan barınağının yanında su deposu ve gerekli araç gereçler için sürgülü kutular halinde depolama alanları planlanmıştır. Yaşama katının altında bulunan ahır, su deposu gibi mekanların kat yüksekliğı diğerk katlardan daha azdır. Konutun çevresi insanların doğayla içiçe olabileceğı şekilde düzenlenmiştir (Şekil 29).

Şekil 29. Önerilen konutta hayvan barınağının şematik anlatımı

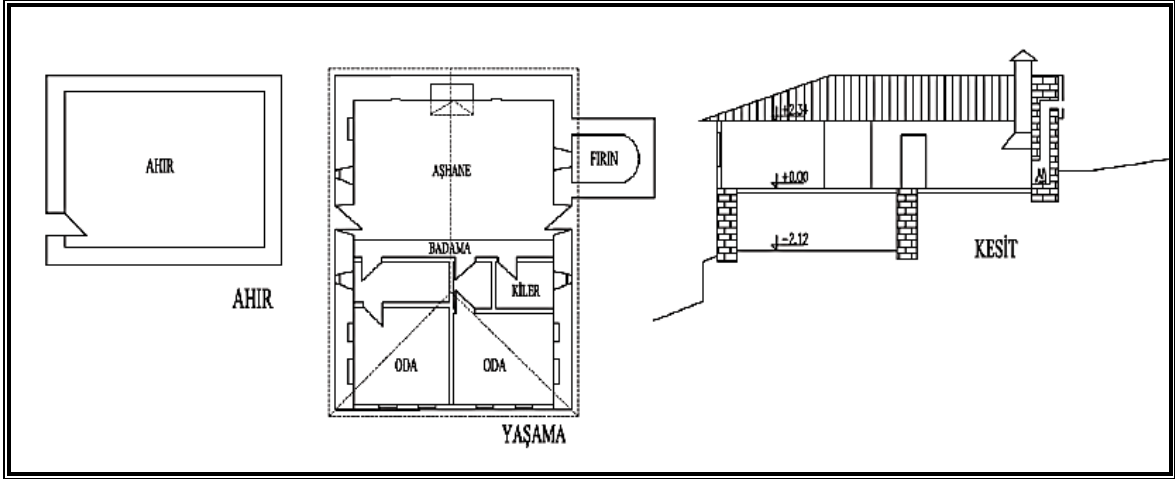
Önerilen konutta depolama alanları ve hayvan barınağında hava sirkülasyonunu sağlamak için mekanlarla arazi arasında boşluk bırakılmıştır (Şekil 30).

Şekil 30. Önerilen konutta depolama alanları ve hayvan barınağının detaylı anlatımı.

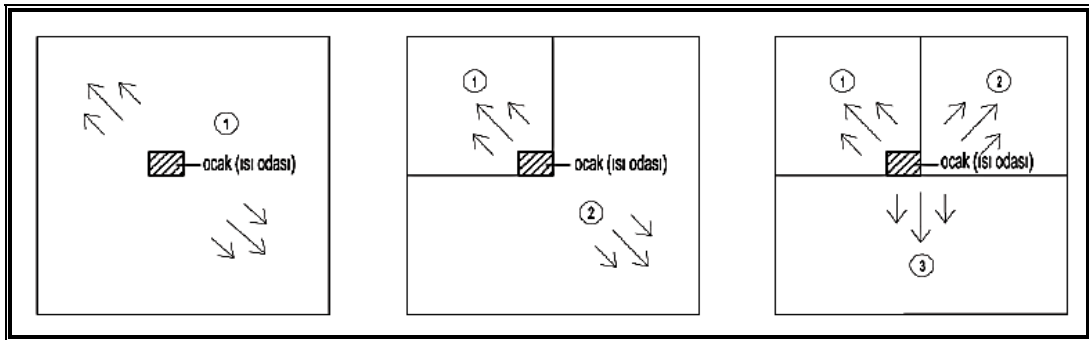
2.1.6. Geleneksel Konutta Yaşamın İfadesi: “Ocak”

Geleneksel konutta ocak hayatın en belirgin elemanıdır. Konutun en önemli ögesi olup fonksiyonu ve strüktürü ile konutta yerini alır. Geçmişte aynı zamanda aydınlanma amaçlı kullanılır iken bugün sadece ısınma, pişirme eylemleri gerçekleştirilir.

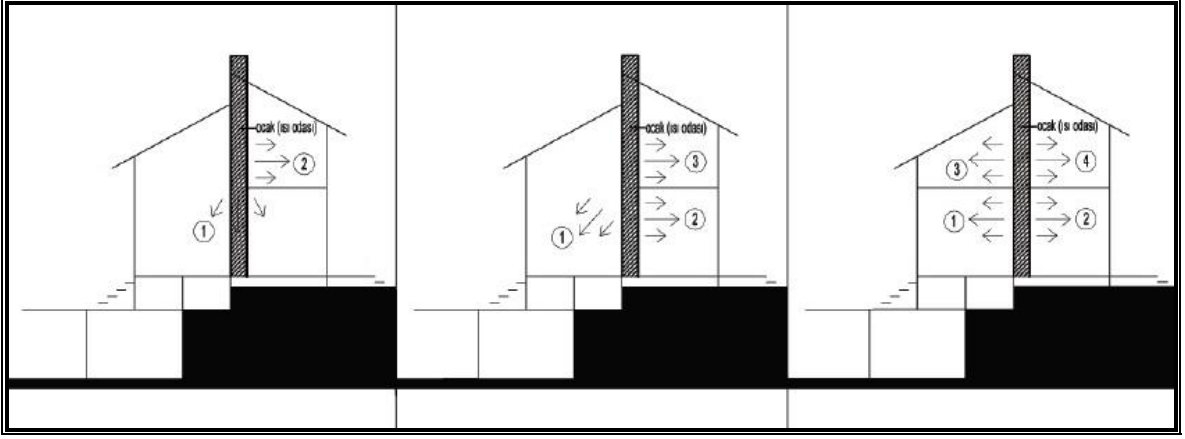
Şekil 31. DKB geleneksel yapı örneği (Sümerkan, 1990).

Doğu Karadeniz kırsal mimarisinin önemli öğelerinden biri olan ocağı günümüzde insanlar tekrar konutta kullanmak istemektedir. Ocak, geleneksel yaşamda özlenen en önemli donatılardan biri olup hem işlevsel hem de duygusal gerekliliktir. Geleneksel konuttaki ocak günümüz konutunda ısı odası olarak düzenlenebilir. Isı odası, merkezi bir sistem olup ayrıca ocaktaki gibi ateşi görüp hissedebileceğimiz bir sistemdir. Isı odası, tasarlanan konutun merkezinde konumlandırılarak plan ve kesit düzleminde görüldüğü gibi farklı mekanların ısıtılması sağlanmıştır (Şekil 31, 32). Oluşan mekanlar şematik olarak anlatılmıştır.

Şekil 32. Isı odasının yataydaki etki alanının ifadesi

Planda ve kesitte ısı odasının merkezde bulunması farklı plan tiplerinin oluşmasını sağlamıştır. Konutun merkezinde bulunan ısı odası, aynı kattaki bir, iki veya üç mekanı ısıtabilmektedir (Şekil 33).

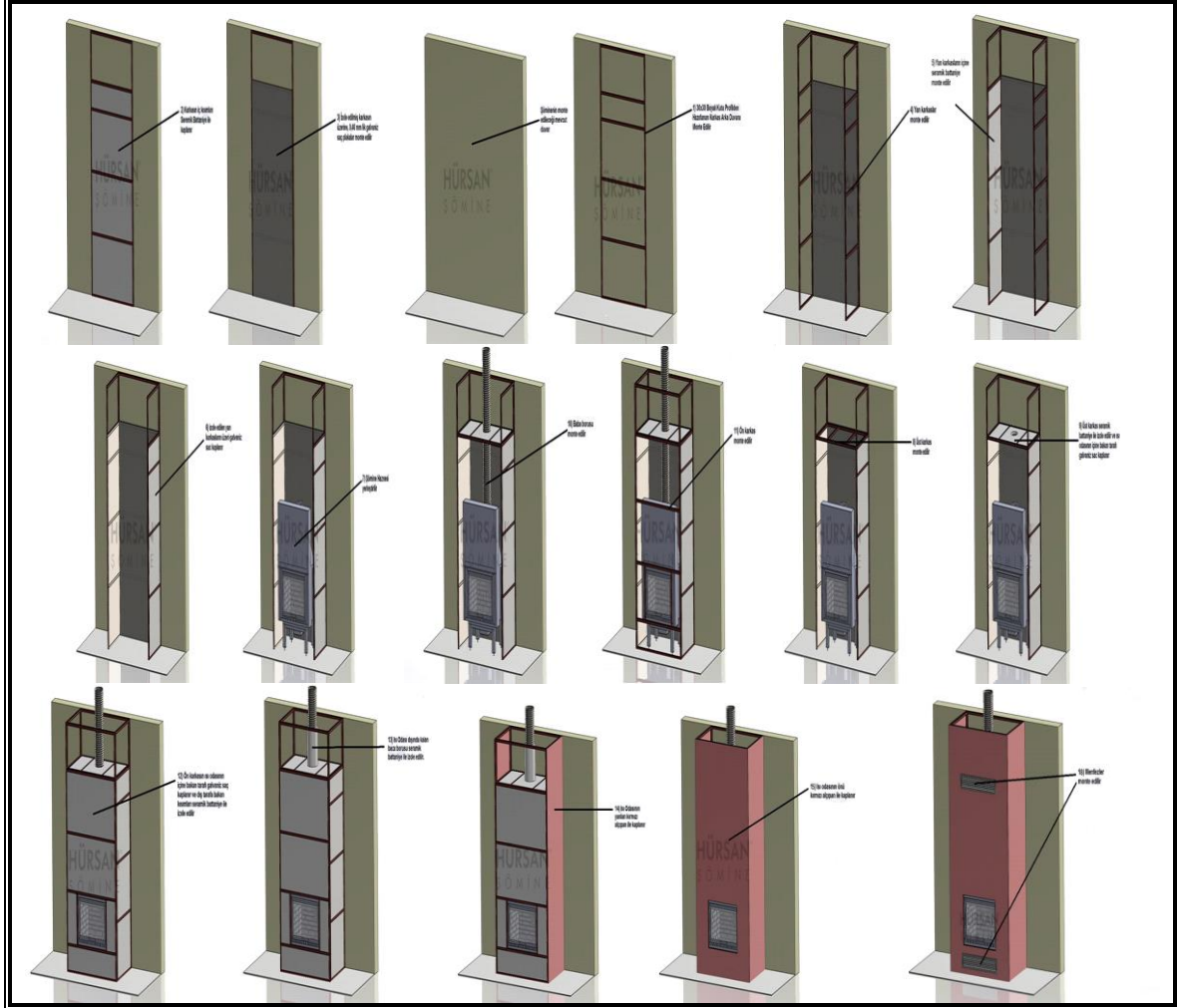
Şekil 33. Isı odasının düşeydeki etki alanının ifadesi

Önerilen konutta ısı odası, konuttaki bütün mekanları ısıtabilecek şekilde geleneksel konutta olduğu gibi konutun merkezi yerinde planlanmıştır. Isı odası üzerinde, seçilen haznenin ısı kapasitesine uygun, alt ortadan veya isteğe bağlı olarak iki yan cepheden soğuk hava giriş menfezleri, üst orta veya iki yan cepheden de sıcak hava çıkış menfezleri bırakılmaktadır. Bu sayede haznenin ürettiği yüksek ısı, ısı odası duvarlarını rahatsız etmeden tahliye olacak ve mekanın ısınmasını sağlayacaktır. Kullanıcı, direk bir ısıya maruz kalmadan, yukarıdan üflenen sıcak hava sayesinde ısınabilecektir (URL-4, 2013).

Isı odası; şömine kazanının çeperlerin yaydığı ısının kontrol altına alındığı odacığa denir. Şömine yapım aşamasında bacanın ölçülerine ve çatıya çıkıncaya kadar evin yaşama alanlarından geçmesi (yatak odası, banyo, koridor, vb....) durumunda şöminenin yandığı sürece bu alanlar ek maliyet getirmeden ısıtılabilir (URL-4, 2013).

Sistemin çalışma prensibi, şöminenin yanma esnasında bacadan tahliye edilen atık gazdaki sıcaklığın, şömine çıkış boğazından başlayarak çatıdaki baca veya uygun yere kadar olan bağlantısının metal (krom, galvaniz, özel spiral) boru ile yapılarak, ısıyı metal borunun emip çevresine yaymasıdır (Şekil 34, 35) (URL-4, 2013).

uğramadan birikeceği kapalı bir oda oluşturulmuş olur .Bu sistemle konutun tüm mekanları ısıtılabilir (Şekil 36) (URL-3, 2013).

Şekil 36. Isı odası sisteminin detayı (URL-4, 2013).

2.1.7. Günün Gereksinimleri

Teknolojinin mimariye etkisi; yapım tekniklerinin ve malzemelerinin gelişiminin mimarlığa etkisi, yaşam kalitesinin yükselmesi ve yaşamın kolaylaşması konularındaki etkisi ve mimarlık üslup ve diline etkisi olmak üzere üç alanda ele alınabilmektedir.

Günün gereksinimleri olan teknoloji ve teknolojinin gelişimiyle ortaya çıkan yeni yapım teknikleri ve malzemeler önerilen konutta kullanılmıştır.

2.1.7.1. Teknoloji Kullanımı

Geçmişten günümüze mekan kullanımı toplumların ve bireylerin gereksinmelerini karşılayacak biçimde kurgulanmıştır. İnsanın gelişim sürecinde ve toplumları etkileyen değişimlerde mekan kavramı, kurgusu, yapısı ve kullanılan malzemeler ile değişimlere paralel olarak biçimlendirilmiştir. Bu değişimlerin, tasarım alanında da çağın gerekliliği olan yaklaşım ve yöntemlerle yorumlandığı görülmektedir (Seçer, 2006).

Teknolojik gelişim beraberinde “yeni” olanı getirmiştir. Bu gelişimle beraber; yeni malzemeler, yeni sistemler, yeni üretimler mimariye girmiş, bütün bu yenilikler mimari biçimlenmede de yeni arayışların yolunu açmıştır (Baktır, 2006).

Günümüzde kent nüfusunun sürekli artmasından dolayı insanların konut ihtiyaçlarının karşılanması için geleneksel sistemden çok, kısa sürede hızlı, ekonomik ve çok sayıda konut üretimi için endüstrileşmiş yapı sistemleri uygulanmaya başlanmıştır.

Önerilen konutta teknolojinin getirdiği yeni malzemeler ve yeni sistemler kullanılmıştır. Bunlar;

- Konutun merkezinde tüm mekanların ısınması için ısı odası planlanmıştır. Isı odasında doğal yakıtlar olan odun, kömür, gaz gibi enerji kaynakları kullanılabilir.
- Depolama alanları raylı bir sistem üzerine oturtulan çelik profillerden oluşturulan sürgülü kutular şeklinde oluşturulmuştur. Hayvan barınağı ve su deposunun olduğu kutular sabit olup diğer depolama alanlarının olduğu yerler hareketlidir.
- Konutta yağmur suyunu çeşitli amaçlarla kullanabilecek şekilde su deposu planlanmıştır. Su deposu eğimden dolayı oluşan kotta konutun altında oluşturulmuştur.

2.1.7.2. Malzeme Seçimi

Doğu Karadeniz kırsal mimarisinde yoğun olarak kullanılan yapı malzemesi ahşaptır. Ahşap yapı eskiden tamamen geçme, sonraları kısmen çivi, kısmen geçme olarak günümüze kadar gelmiştir ve halen kullanılmaktadır. Günümüzde ahşap malzemenin maliyeti fazla olduğundan dolayı konutlarda çok fazla kullanılmamaktadır. Bölgede taş yer yer bulunmakta ise de daima ikinci derecede bir yapı malzemesidir. Bodrum katta daha çok taş malzeme kullanılmaktadır.

Doğal kaynakların azalması, buna bağlı olarak artan maliyet gibi nedenlerden bu kaynakların kullanımı sınırlı olsa da, DKB kırsal mimarisini şekillendiren doğal kaynakların kullanımının sürdürülmesi önerilmektedir. Bahsedilen nedenlerden dolayı yeterince doğal kaynak üretimi ve kullanımının sağlanmadığı günümüz koşullarında ise; doğal malzemeye en yakın yeni modern teknolojik malzemeler üretilmeye devam edilmektedir. Kompozit malzemeler olarak adlandırılan bu malzemelerin, DKB kırsal mimarisine uygun kullanımları ile bu alanda üretilecek yeni konutlarda kullanımları mümkündür.

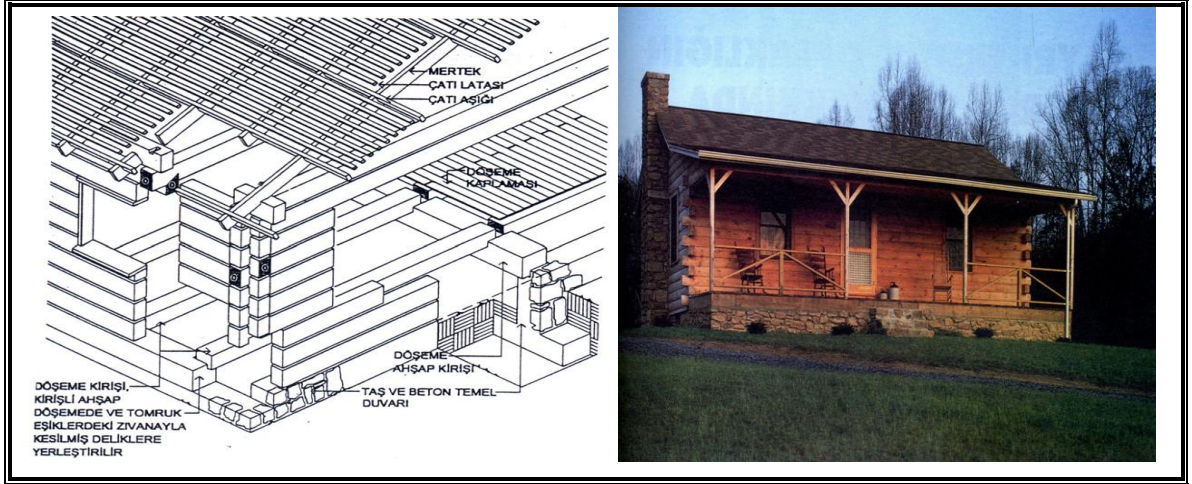
Önerilen konutta doğal kaynaklar tükendiği için doğal malzemelere benzeyen dönüştürülebilir yeni malzemeler olan ahşap veya modern malzemelere alternatif olan daha kolay elde edilebilen kompozit malzemeler kullanılabilir.

Bu bölümde önerilen konutta ahşap ve modern malzemelerin nerelerde kullanılabileceği, ahşap ve modern alternatif cephe malzemelerinin neler olabileceği ve özellikleri anlatılmıştır.

- Ahşap

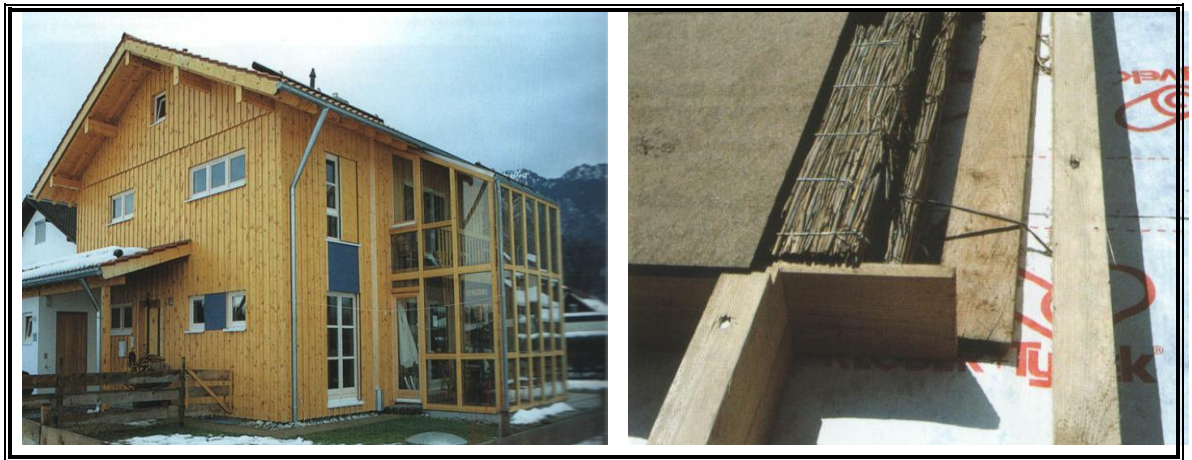
Ahşap kendisini yenileyebilen tek yapı malzemesidir. Ormanlar ve bireysel olarak ağaç yetiştirilip kesilerek devamlı olarak yapı malzemesi sağlayabilen tek kaynaktır. Aynı zamanda ahşap malzeme havayı temizleyebilen tek yapı malzemesidir. Çalışmada önerilen konut üç farklı ahşap yapım sisteminden oluşturulabilir. Bunlar; ahşap yığma sistemler, ahşap karkas sistemler, ahşap panel sistemlerdir (Bostancıoğlu ve Düzgün Birer, 2004).

Ahşap yığma sistemler, ağaç gövdelerinin üst üste getirilmesiyle oluşturulmuş bir sistemdir. Yığma yapı esaslarına göre, üst üste getirilerek oluşturulmuş duvarlar taşıyıcı sistemi oluşturmaktadır. Bu sistemde oluşturulan duvarların duvar yüzeylerinde kaplama gereksinimi bulunmamaktadır. Bu sistem çok eski bir sistemdir. Ahşabın kolay ve ucuz bulunduğu tüm kültür ve coğrafyalarda ortaya çıkmıştır. Ahşap yığma sistemin en yaygın ve yalın biçimi, yüzeyi kabaca temizlenmiş ahşap kütüklerden yarım geçmeli olarak birbirlerinin üzerine oturtulmasıyla gerçekleştirilmektedir (Şekil 37) (Bostancıoğlu ve Düzgün Birer, 2004).

Şekil 37. Ahşap yığma sistem yapı örnekleri (Bostancıoğlu ve Düzgün Birer, 2004).

Ahşap karkas (iskelet) sistemler, tek boyutlu ahşap bileşenlerin taşıyıcılık görevini üstlendiği, yığma sistemlere göre ahşabın daha ekonomik olarak kullanıldığı sistemlerdir. İskelet sistemlerde, tek boyutlu ahşap bileşenler taşıyıcı sistemi oluştururken, duvarlar taşıyıcı olmayan, sadece mekanları bölmede, binayı çevrelemede kullanılan elemanlara dönüşmektedir. Ahşap karkas yapılar özde bir iskelet sistemdir. Dikmeler arasında kalan boşluklar ya kerpiç, tuğla, gazbeton gibi bir bileşenle doldurulmakta, üzerine sıva yapılabilmekte veya ahşap latalarla dikmelerin dışa bakan yüzeyleri kaplanarak dış etkenlere karşı istenen yalıtım ve koruma sağlanmaktadır (Şekil 38) (Bostancıoğlu ve Düzgün Birer, 2004).

Şekil 38. Ahşap karkas (iskelet) sistem yapı örnekleri (Bostancıoğlu ve Düzgün Birer, 2004).

Ahşap panel sistem, özellikle tek katlı yapılar (okullar, bürolar, v.b.) için uygundur. Tek veya iki katlı konutlarda da bu sistem kullanılabilir. Ahşap panel sistem, panel olarak üretilmiş olan elemanların bir araya getirilmesiyle oluşturulmaktadır. Ahşap panellerin köşe birleşimlerinde dikmeler kullanılmaktadır. Panellerin duvar boyunca birleşimlerinde paneller birbirlerine doğrudan bağlanabildikleri gibi, dikmeli birleşimler de yapılabilmektedir. Panel elemanlar, taşıyıcı veya taşıyıcı olmayan ve havalandırılmalı veya havalandırmasız olarak kompozisyonlarına ve işlevlerine göre üretilmektedir. Bu elemanlar küçük taşıyıcı paneller, geniş taşıyıcı paneller, oda üniteleri ve taşıyıcı olmayan küçük ve geniş paneller olmak üzere dört grupta toplanabilmektedir. Ahşap bir yapı, ahşap lambri, boya, sıva, taş ya da tuğla kaplama gibi çok farklı malzemelerle kaplanabilmektedir (Şekil 39) (Bostancıoğlu ve Düzgün Birer, 2004).

Şekil 39. Ahşap panel sistem yapı örnekleri (Bostancıoğlu ve Düzgün Birer, 2004)

- Modern malzemeler

Yapı malzemesinde yeniliğin elde edilmesinde yöntemlerden biri olan; geleneksel malzemelerin yenilenen ve geliştirilen kullanımları, her zaman söz konusudur. Var olan malzemeler özgün karakterlerine uygun olarak, daha etkili kullanımları araştırılmakta ve geliştirilmektedir. Bu gelişimin en önemli nedenlerinden biri olarak çağa uyum sağlamak gösterilebilir (Baktır, 2006).

Çalışmada önerilen konut için geleneksel dokuyu bozmayan, kırsal mimariye ve çevre koşullarına uygun, modern alternatif cephe malzemeleri ve kolay, hızlı ve pratik yapım sistemleri önerilmiştir. Önerilen konutun cephe ve çatısında kaplama malzemesi olarak çelik malzeme ya da cephesinde ahşap görünümlü malzemeler kullanılabilir.

- Çelik yapı sistemi ve malzemeler

Çelik, geri dönüşümlü malzemedan üretildiği için doğal kaynakların tüketilmesini önler. Sökülüp taşınabilirliği de yapı ekolojisine katkı sağlamaktadır. Her tür çelik, söküldükten sonra %100 geri kazanılabilir ve yeniden kullanılabilir (URL-7, 2013).

Hafif Çelik Yapı Sistemi, galvanizli çelik yapı elemanlarının soğuk şekillendirme yöntemiyle üretildiği, özellikle deprem coğrafyalarında kullanılan bir yapı tekniğidir. Üretim aşamaları geleneksel yapım yöntemleri ile benzerdir. Bina tasarımının ardından mimari, statik, mekanik ve elektrik proje detayları hafif çelik yapı sistemine göre hazırlanır. Sistemin imalat projelerinin tamamlanması ile çelik üretimi başlar. Fabrika ortamında bilgisayar sistemi ile üretilen yapı elemanları ihtiyaca göre tasarlanır ve farklı kalınlıklarda ki galvanizli çelikten minimum fire ile üretilir. Fabrika ile montaj sahasının arasındaki mesafeye ve projeye göre profil ya da hazır duvar panelleri olarak sahaya sevk edilir (Şekil 40) (URL-8, 2013).

Yapıların taşıyıcı sistemlerinin kaynak kullanılmadan, sadece vida ve bağlantı elemanları ile oluşturulur ve üretiminde insana dayalı hata en aza indirgenir. Taşıyıcı sistemin tamamlanması ile proje detaylarında belirlenmiş izolasyon malzemesi ile duvar, döşeme ve çatı boşlukları doldurulur, çelik karkasa belirlenmiş paneller ile duvar kesitleri kapatılır. Kaba yapı olarak tamamlanmış sistem istenilen tüm bitiş malzemeleri ile tamamlanır (URL-8, 2013). Önerilen konut, pratik, estetik, ekolojik, modüler özelliklere sahip hafif çelik yapı sisteminden yapılabilir.

Şekil 40. Hafif çelik yapı sistemi örnekleri (URL-8, 2013).

Modern cephe malzemelerine örnek olarak verilebilecek Corten çelik belirli bir sınıf karbon çeliktir. Bu çelik aslında hava koşullarına yüksek mukavemet gösterir. Kısaca ifade edilecek olursa “paslı” ya da “paslandırılmış” çelik de denebilir. Diğer adıyla “Eskitme Çelik” de denebilir. Birkaç yıl boyunca hava şartlarına maruz kaldıysa doğal olarak paslanır, pas patine gibi özel bir tabaka oluşturur ve yıpranmış görünüm özel inşaatlarda, çelik imalatlar ile çalışan sanatçı ve tasarımcı mimarlar için özel ilgi alanına dönüşür. Başlangıçta koruyucu tabaka kırmızı kahverengidir ama zamanla daha koyu bir renk alır (Şekil 41) (URL-6, 2014).

Corten çelik öncelikle, karbon, silisyum, manganez, fosfor, kükürt, krom, nikel ve bakır eklemelerle alaşımli karbon çelik grubu içinde yer alır ve Corten çelik bu duruma geldikten sonra hava şartlarına mukavim durumda kendisini muhafaza eder. Eşsiz bir görünüm ve doğal kaplama oksitlenmiş tabii görünümüyle birçok mimari projede cazip hale gelir. Bu ürün boyamaya gerek bırakmayacak çelik alaşımları grubudur ve boya ya da aşırı pahalı pas önleyici bakıma ihtiyaç duyulmaz (URL-5, 2013).

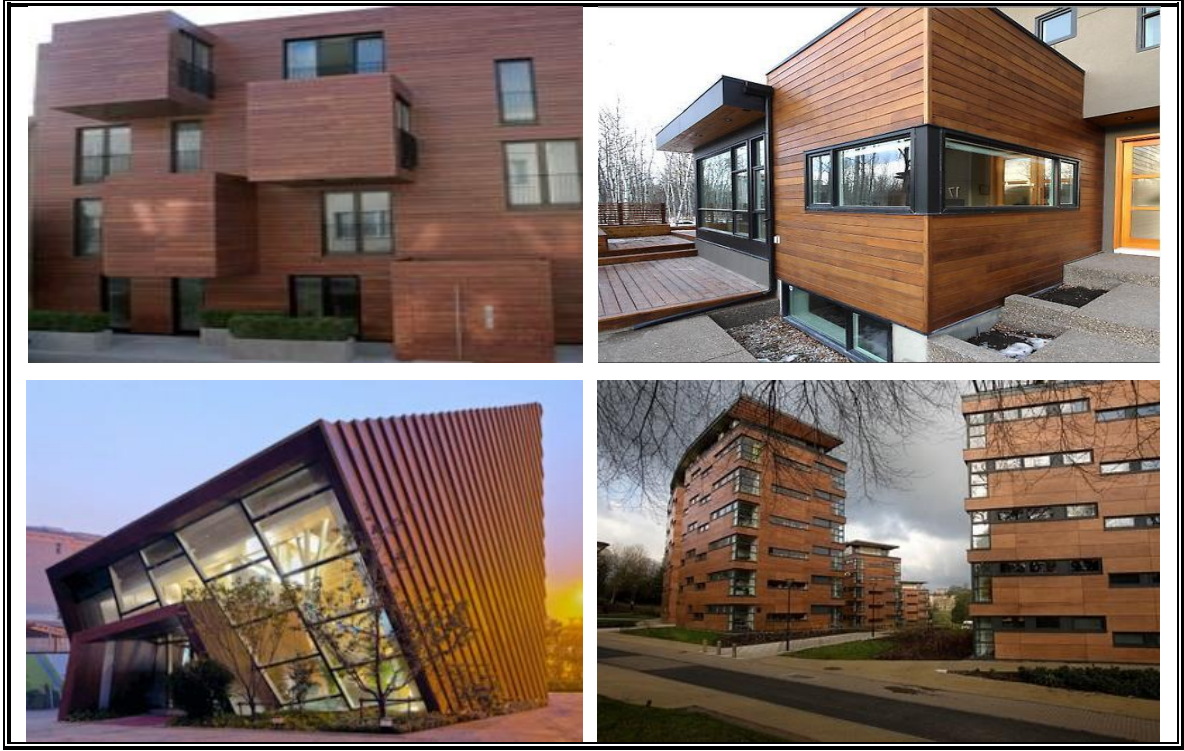

Şekil 41. Corten çelik malzeme yapı örnekleri (URL-6, 2014).

Corten çelik malzeme, paslı görünümüyle DKB yayla evlerinde kullanılan saç kaplamaya benzediği için önerilen konutta cephe ve çatı malzemesi olarak kullanılabilir.

- Ahşap görümlü cephe kaplama malzemesi

Lamine ahşap cephe panelleri, doğal ahşabın fiziko-kimyasal süreçlerden geçirilmesi sonucu üretilen yapı malzemesidir. Bu süreçler malzemenin fiziksel, kimyasal ve mekanik özelliklerinin niteliğinin artmasını sağlar. Tamamen doğal ahşaptan üretildiği için, farklı ürünlerde farklı varyasyonlara olanak tanımaktadır. Her panelin kendine has ahşap deseni ve renk tonu bulunmaktadır. Yüzey %100 ahşaptan oluşmakla birlikte güneş ışığına, yağmura, rüzgara, kara karşı dayanımlı bir şekilde üretilmiştir. Bu malzeme ısıyı izole eden ve aynı zamanda yük taşıyabilen sağlam bir yapıdadır. Böylelikle, ahşabın hoş görüntüsünü taşıyan, çok daha uzun ömürlü ve bakım gerektirmeyen yapı malzemesi elde edilmiş olur (Şekil 42) (URL-9, 2013).

Şekil 42. Lamine ahşap cephe panelleri yapı örnekleri (URL-9, 2013).

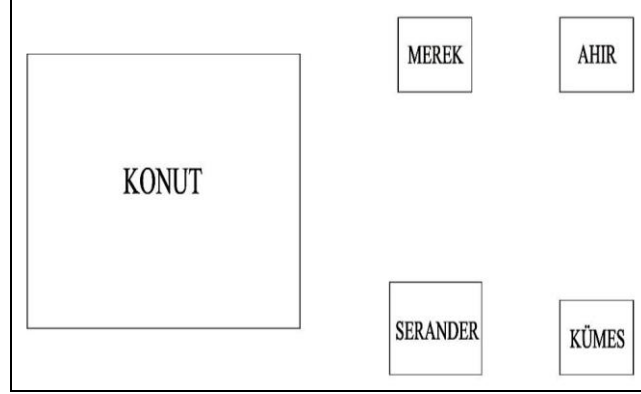
2.2. Doğu Karadeniz Bölgesi Kırsal Alanına Özgü Konut Tasarımı İçin Bir Sistem Önerisi

DKB kırsal alanında yeni konut tasarımı için belirlenen ilkeler doğrultusunda sistem önerileri oluşturulmuştur. Yeni konut tasarımı için belirlenen ilkeler; topografyaya uyum, pratiklik ve işlevselliğin mekan organizasyonuna etkisi, doğal kaynakların kullanımı, insan ölçeğinde uygulamalar (ölçü-insan), geleneksel yaşamın gerektirdiği depolama alanları, hayvan barınağı gibi mekanların yeniden düzenlenmesi, geleneksel konutta yaşamın ifadesi olan ocağın ısı odası olarak tekrar kullanılması, günün gereksinimleri olan teknoloji ve teknolojinin gelişimiyle gelen yeni malzemelerin kullanılmasıdır.

DKB geleneksel konutu topografiyle uygun şekilde düzenlendiğinden farklı kotlarda mekanlar oluşmuştur. Bu özellik önerilen konutta uygulanarak zemin kat yaşama katı olarak, eğimden dolayı oluşan diğer kotlarda depolama alanları, hayvan barınağı, su deposu düzenlenmiştir.

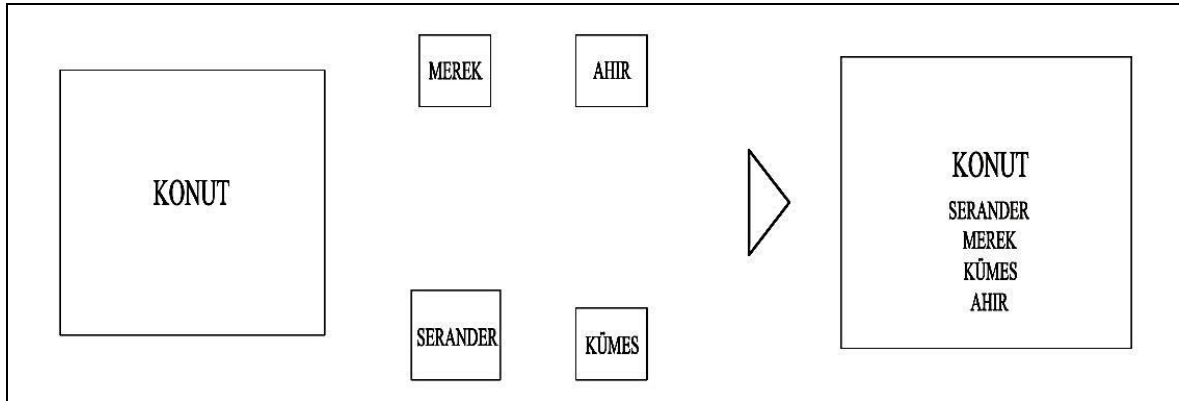
DKB kırsal yerleşmelerinde konutun çevresinde tarım ve hayvancılığa dönük ahır, merek, ambar, serander gibi çeşitli fonksiyonlarda yapılar bulunmaktadır (Şekil 43). DKB

geleneksel konutun çevresindeki yapıların oluşmasında geleneksel yaşam biçimi etkili olmuştur.

Şekil 43. DKB kırsal alanında konut ve çevresinin şematik anlatımı

DKB kırsal alanındaki geleneksel konut ve onu tamamlayan depolama alanları, hayvan barınağı gibi mekanlar, eğimli araziye uygun olarak yerleştirilen konut önerisinde eğimden dolayı oluşan farklı kotlarda düzenlenerek yeni konut bünyesinde toplanmıştır (Şekil 44).

Şekil 44. DKB kırsal alanında konut ve çevresinin, önerilen konut bünyesinde toplanması

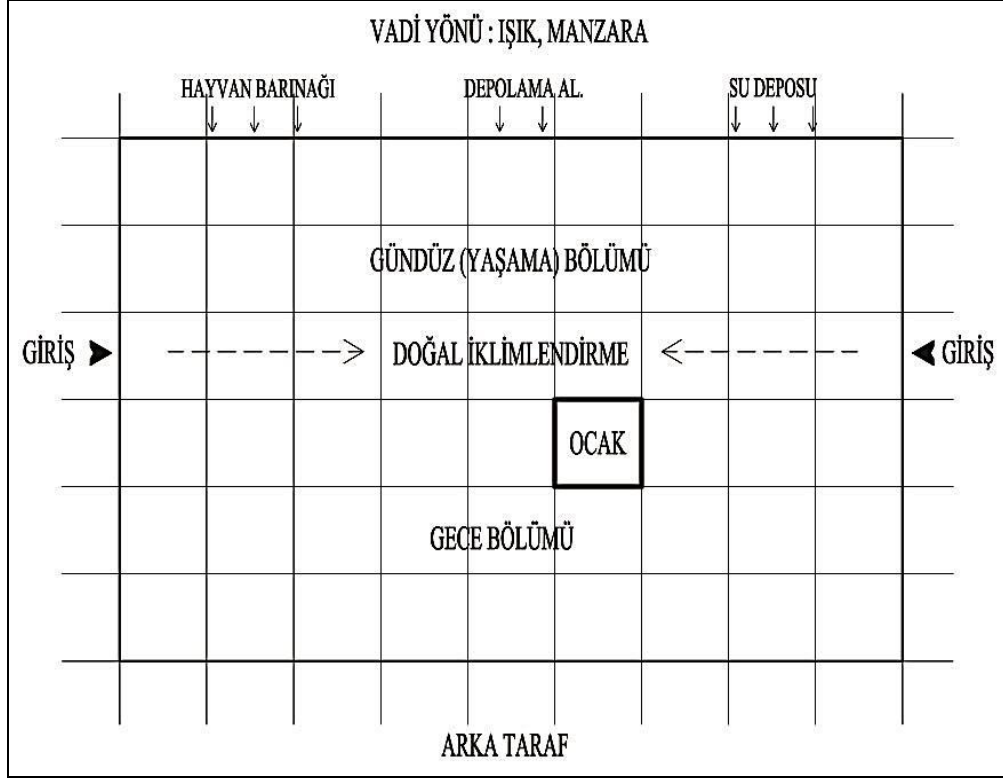
Çalışmadaki konut seçeneklerinde teknolojinin gelişimiyle ortaya çıkan yeni yapı sistemleri ve malzemeler önerilmiştir. Geleneksel yapı malzemeleri tükenmeye başladığından günümüzde geleneksel yapı malzemelerine benzeyen onlar gibi davranan/görünen yeni malzemeler önerilen konutta kullanılabilir.

Önerilen konut alanları serander ölçülerinin katı olarak 6x6m, 6x9m, 7,5x9m, 9x9m ölçülerinde planlanmıştır. Kat yükseklikleri insan ölçeğinde 2.5m olacak şekilde düzenlenmiştir. Ölçülerin küçük olması hem doğa ile uyumlu tasarımlara olanak sağlayacak, hem de boyutları ile geleneksel mimarinin kitle oranları korunabilecektir. Konut, yüzeylerdeki ısı kaybını azaltmak için kompakt bir forma sahiptir. Bina dış cephelerinde oluşabilecek ısı kayıplarının önlemek açısından dış cephede boşluk oranı minimum tutulmuştur.

Yağmur suyu gibi doğal kaynakların kullanımını sağlamak için arazi eğiminden dolayı oluşan kotta su deposu oluşturulmuştur.

Geleneksel konuttaki pratiklik ve işlevsellik önerilen konutun mekan organizasyonuna yansıtılmıştır. Konutta odalar salon, mutfak ve sofa gibi mekanlara açılmaktadır. Yatak odaları yatma, giyinme, yıkanma gibi birkaç işleve cevap verebilecek şekilde düzenlenmiştir. Tek katlı ve iki katlı konut önerilerinde gece bölümü insanların mahremiyetini sağlayacak şekilde girişin arka tarafında, gündüz bölümü ışık alan, manzaraya açılan vadi yönünde oluşturulmuştur. Tek katlı konutta gündüz bölümü olan mutfak ve salonun beraber düzenlenmesi, iki katlı konutta üst katta galeri oluşturulması küçük bir alanda geniş ve ferah bir ortam oluşturulmasını sağlamıştır.

DKB geleneksel konutunda önemli bir yeri olan ocak önerilen konutta ısı odası olarak yeniden düzenlenmiştir. Isı odası, konutun merkezinde konumlandırılarak merkezi ısı odasına göre mekan organizasyonu oluşturulmuştur. Gündüz ve gece mekanlarının tamamının ısıtılması ısı odası ile sağlanmıştır (Şekil 45).

Şekil 45. DKB kırsal alanında geleneksel konutun 'yer'le ilişkisi bağlamında yeni konut tasarımı için sistem önerisi

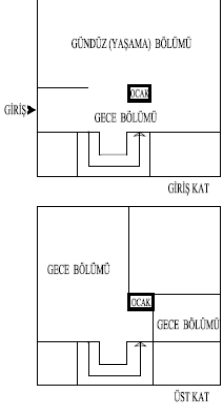
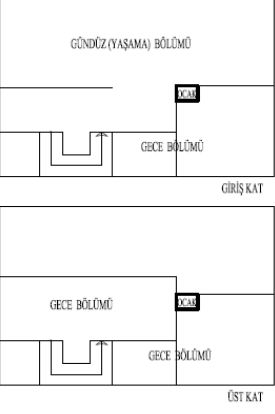
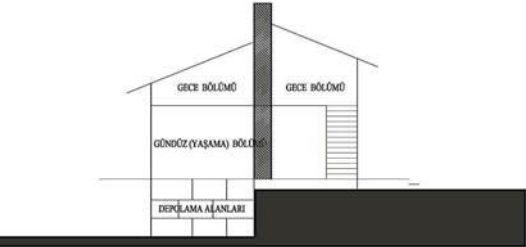
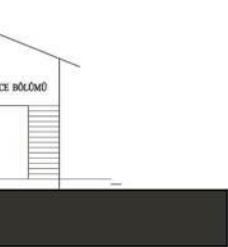
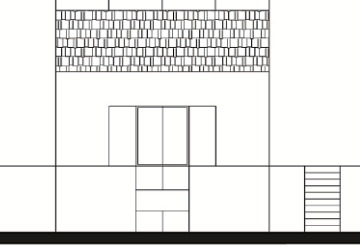
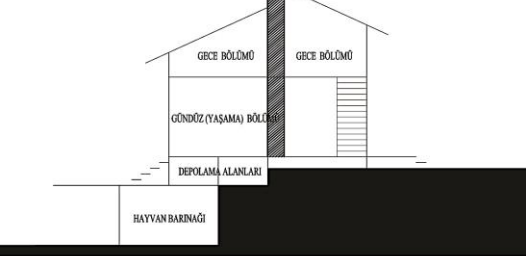
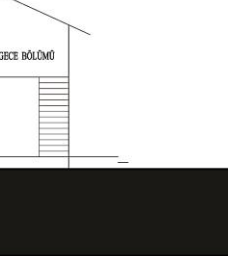
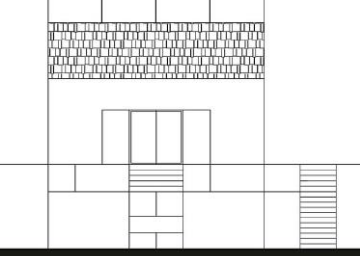
Tüm bu değerlendirmelerle DKB kırsal alanında yatayda ve düşeyde gelişen sistem önerileri oluşturulmuştur (Şekil 46, 47).

DKB KIRSAL ALANINA ÖZGÜ KONUT TASARIMI İÇİN YATAYDA GELİŞEN SİSTEM ÖNERİLERİ

	(1+1)	(2+1)	(3+1)
PLAN			
KESİT VE GÖRÜNÜŞ (EĞİM %15)			
KESİT VE GÖRÜNÜŞ (EĞİM %30)			
KESİT VE GÖRÜNÜŞ (EĞİM %50)			

Şekil 46. Yatayda gelişen seçenekler

DKB KIRSAL ALANINA ÖZGÜ KONUT TASARIMI İÇİN DÜŞEYDE GELİŞEN SİSTEM ÖNERİLERİ

PLAN	(1+1)	(2+1)	(3+1)
	<p style="text-align: center;">KESİT VE GÖRÜNÜŞ (EĞİM %15)</p>		
<p style="text-align: center;">KESİT VE GÖRÜNÜŞ (EĞİM %30)</p>			
<p style="text-align: center;">KESİT VE GÖRÜNÜŞ (EĞİM %50)</p>			

Şekil 47. Düşeyde gelişen seçenekler

3. BULGULAR

DKB kırsal alanında oluşturulacak yeni konut önerisi için bölgenin geleneksel konut mimarisi incelenerek DKB kırsal konutunun tasarım kriterleri belirlenmiştir. Belirlenen kriterlerin yanısıra, günün gereksinimleri de tartışılarak, hem DKB kırsal alanında konutun karakteristik özellikleri hem de yeni gereksinimlerin bir arada nasıl bir sistem içinde yeniden kurgulanabileceği üzerinde öneriler sunulmuştur. Bu önerilerde yerin konuta etkisi, topografya ve kültürel özellikler olarak ele alınarak yeniden değerlendirilmiştir. Bu bağlamda;

- Topografyanın kullanımı
- Konut hacminin belirlenmesi ve topografyaya yerleştirilmesi
- Mekan organizasyonunun oluşturulması
- Geleneksel konutta yaşamın ifadesi olan ocağın günümüzde ısı odası olarak düzenlenmesi
- Geleneksel mekanların ve işlevlerin yeniden düzenlenmesi
- Geleneksel konuttaki insan ölçeğindeki uygulamaların kullanılması
- Çağdaş gereksinimlerin ve isteklerin yeniden kurgulanışı
- Yağmur suyu gibi doğal kaynakların dönüştürülerek tekrar kullanılması
- Teknolojinin gelişimiyle ortaya çıkan doğal malzemelere benzeyen yapı malzemelerinin konutta kullanılması olarak belirlenmiştir.

Önerilen konutun mekansal kurgusu DKB geleneksel konutun plan şemaları doğrultusunda oluşturulmuştur. Yaşamın ifadesi olan ocak, yeni konut önerisinde farklı mekanları ısıtabilecek şekilde merkezi olarak planlanmıştır. Merkezi konumlanan ısı odası, bir yönü açık sistem tasarlanan mutfak ve salon ile gündüz bölümünü ısıtırken, diğer yönleri ile arka tarafta konumlandırılan gece bölümünü ısıtmaktadır. Yatak odalarının bir kısmı yatma, giyinme, yıkanma gibi değişik işlevlerin içinde yer alabileceği şekilde donatılmıştır.

İnsanların bahçe, hayvan barınağı gibi yerlerde kullanacağı araç ve gereçlerin konulacağı depolama alanları konut bünyesinde toplanarak sürgülü kutular şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

Önerilen konutta eğimden dolayı oluşan kotta düzenlenen su deposuyla yağmur suyunun dönüştürülerek tekrar kullanılması sağlanmıştır. Doğal kaynaklar tükenmeye başladığından teknolojinin gelişimiyle üretilen doğal malzemelere benzeyen cephe malzemeleri ve yeni yapım sistemlerinin önerilen konutta kullanımı tartışılmıştır. Konut önerisinde, tüm ölçüler geleneksel yaşam ve konutta olduğu gibi insan ölçeğinden yola çıkılarak belirlenmiştir.

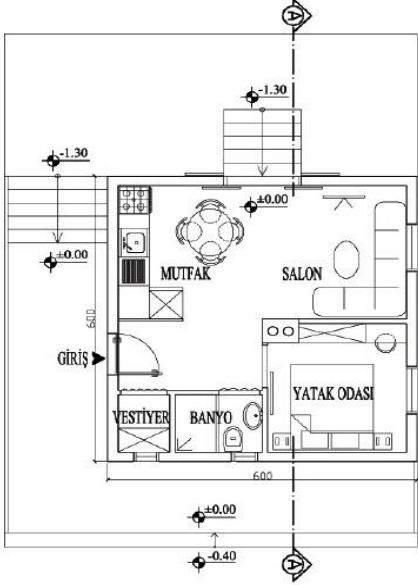
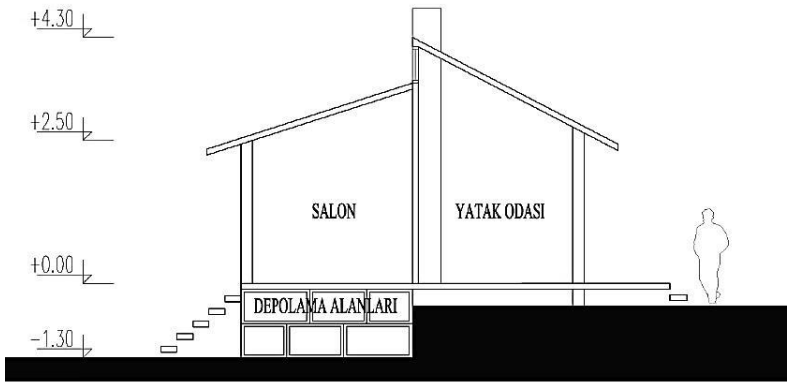
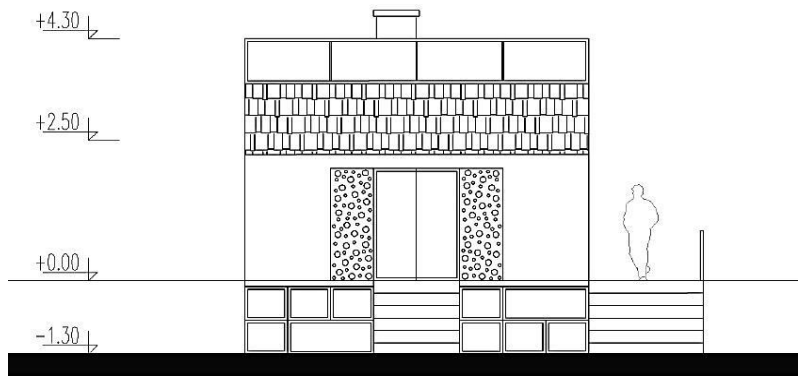
Doğu Karadeniz Bölgesi geleneksel yaşam biçimi ve geleneksel konutun tasarım/oluşum kriterleri belirlenerek bu özellikler ile günün gereksinimleri karşıtılarak oluşturulan sistem önerileri doğrultusunda farklı konut tipleri oluşturulmuştur. Önerilen konut seçenekleri farklı arazi eğimlerine göre yatayda ve düşeyde oluşturularak 1+1, 2+1, 3+1 şeklinde düzenlenmiştir (Tablo 4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21).

Doğu Karadeniz Bölgesinin topografya, iklim gibi özellikleri doğrultusunda konutun manzaraya bakan vadi yönüne doğru yönelmesi, doğal iklimlendirmenin oluşması için girişlerin konutun yan tarafından verilmesi (vadi akışına paralel) çalışmada önerilen tüm konut seçeneklerinde gündüz (yaşama) bölümünün vadiye bakan manzara yönünde, gece bölümünün ise tam tersi konumda planlanmasını sağlamıştır.

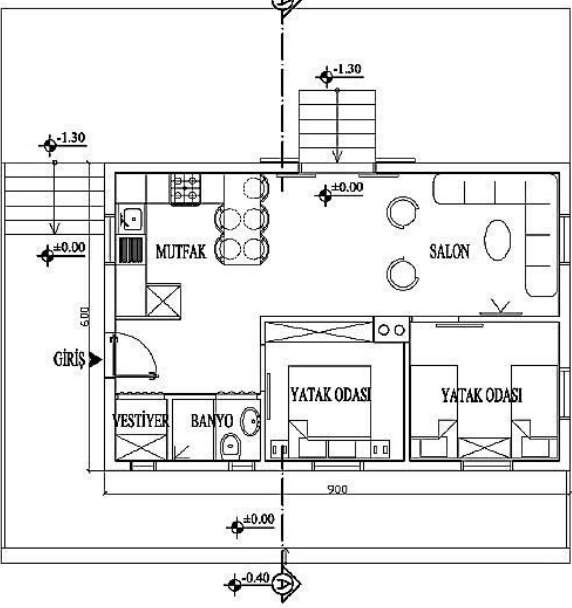
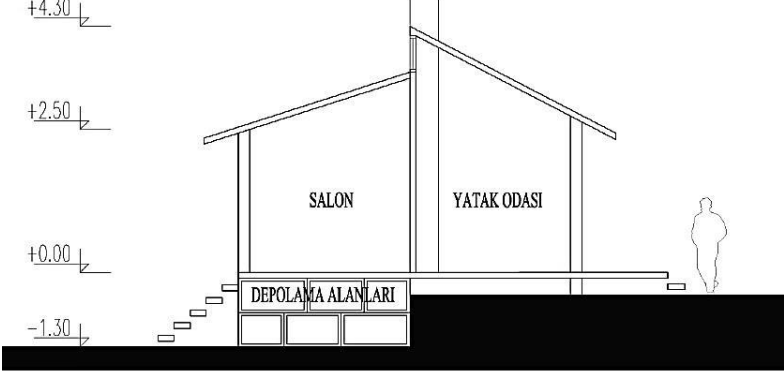
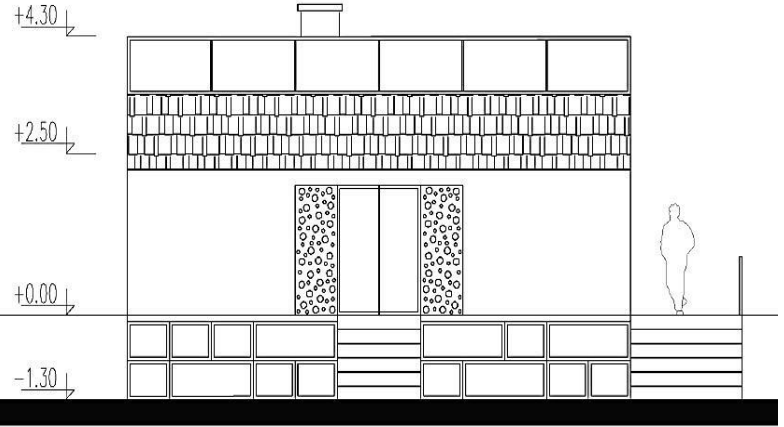
Yatayda oluşturulan konut seçeneklerinde giriş katlar, gündüz (yaşama) ve gece bölümü olarak düzenlenmiştir. Düşeydeki konut seçeneklerinde ise giriş katlar gündüz (yaşama) bölümü, üst katlar gece bölümü olarak düzenlenmiştir.

Yatayda ve düşeyde geliştirilen konut seçeneklerinde farklı kotlardan kaynaklı oluşan farklı boşluklarda, depolama alanları, hayvan barınağı ve su deposu oluşturulmuştur. Arazi eğimi %15 olan konut seçeneklerinde eğimden dolayı oluşan kotlar insan boyutunda olmadığı için oluşan boşluklarda depolama alanları düzenlenmiştir. Arazi eğimi %30 olan konut seçeneklerinde eğimden dolayı oluşan kotlarda depolama alanları, hayvan barınağı ve su deposu oluşturulmuştur. Arazi eğimi %50 olan konut seçeneklerinde ise eğimden dolayı iki kot halinde oluşan boşluklardan birinde depolama alanları, diğerinde su deposu, hayvan barınağı ve hayvan barınağı için gerekli araç, gereçlerin konulacağı depolama alanları oluşturulmuştur.

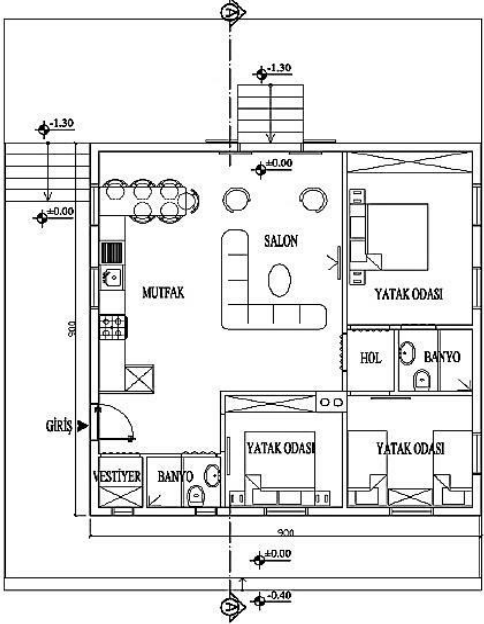
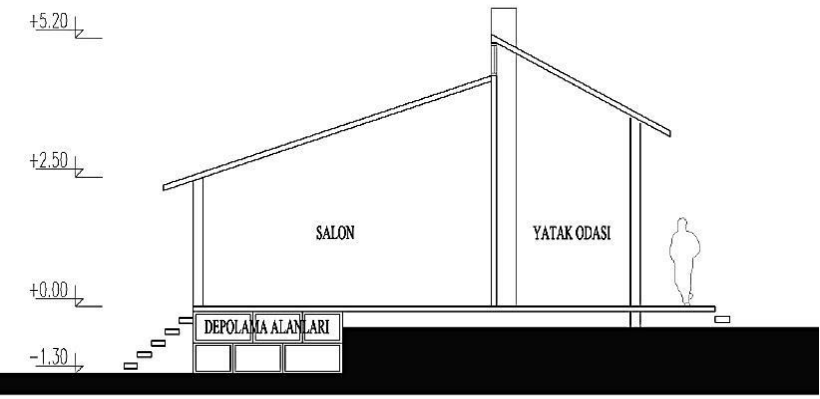
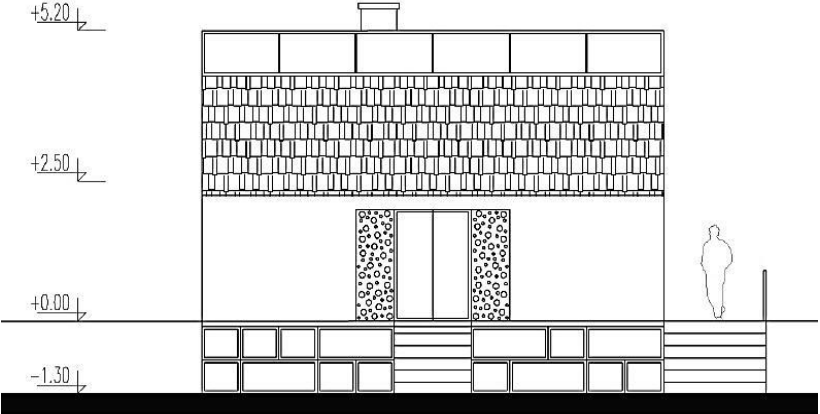
Tablo 4. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (yatay, 1+1, %15)

ÖRNEK 1	DKB KIRSAL ALANINDA TASARLANAN YENİ KONUT ÖNERİSİ
<p>Eğim ☒ %15 ☐ %30 ☐ %50</p>	 <p style="text-align: center;">ZEMİN KAT PLANI</p>
<p>Kat ☒ 1 Sayısı ☐ 2</p>	 <p style="text-align: center;">KESİT</p>
<p>Konut ☒ 36 m² Taban ☐ 54 m² Alanı ☐ 67.5 m² ☐ 81 m²</p>	 <p style="text-align: center;">GÖRÜNÜŞ</p>
<p>Eğim ☒ %15 ☐ %30 ☐ %50</p>	
<p>Kat ☒ 1 Sayısı ☐ 2</p>	
<p>Konut ☒ 36 m² Taban ☐ 54 m² Alanı ☐ 67.5 m² ☐ 81 m²</p>	
<p>Eğim ☒ %15 ☐ %30 ☐ %50</p>	
<p>Kat ☒ 1 Sayısı ☐ 2</p>	
<p>Konut ☒ 36 m² Taban ☐ 54 m² Alanı ☐ 67.5 m² ☐ 81 m²</p>	

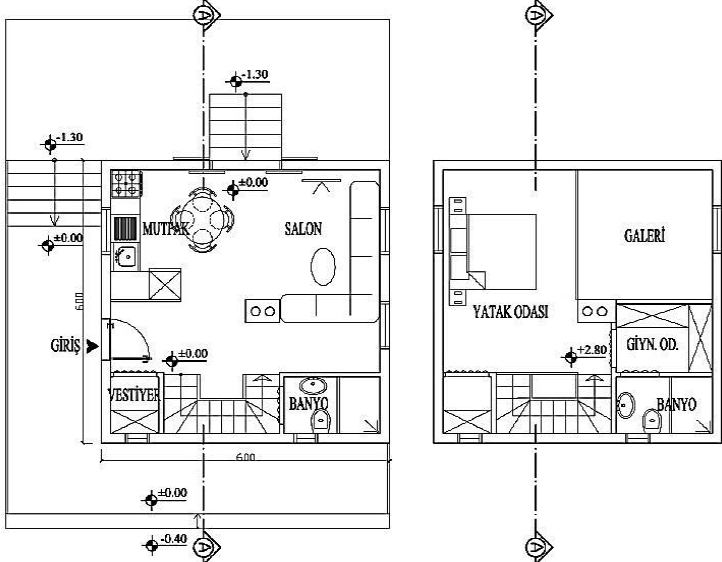
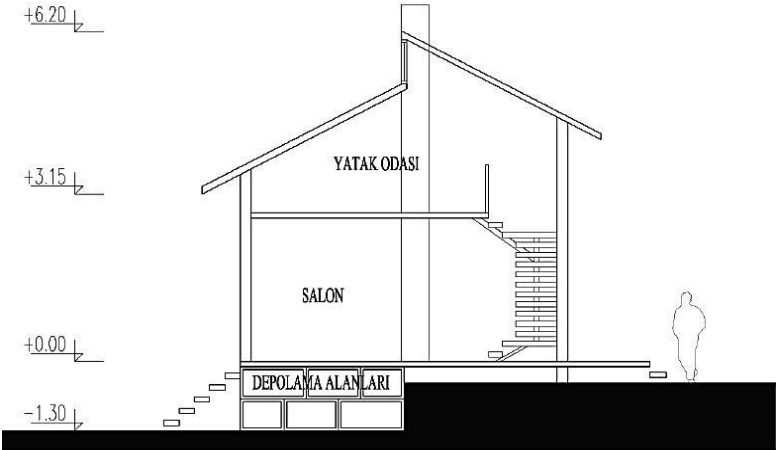
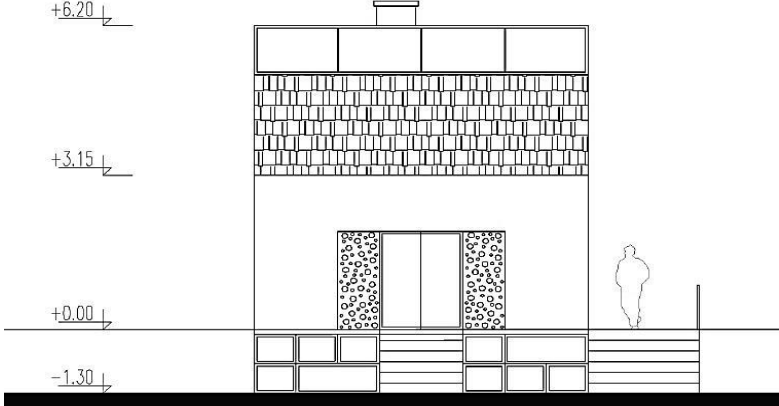
Tablo 5. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (yatay, 2+1, %15)

ÖRNEK 2	DKB KIRSAL ALANINDA TASARLANAN YENİ KONUT ÖNERİSİ
<p>Eğim ☒ %15 ☐ %30 ☐ %50</p>	 <p style="text-align: center;">ZEMİN KAT PLANI</p>
<p>Kat ☒ 1 Sayı ☐ 2</p>	 <p style="text-align: center;">KESİT</p>
<p>Eğim ☒ %15 ☐ %30 ☐ %50</p>	 <p style="text-align: center;">GÖRÜNÜŞ</p>
<p>Kat ☒ 1 Sayı ☐ 2</p>	
<p>Konut ☐ 36 m² Taban ☒ 54 m² Alanı ☐ 67.5 m² ☐ 81 m²</p>	
<p>Eğim ☒ %15 ☐ %30 ☐ %50</p>	
<p>Kat ☒ 1 Sayı ☐ 2</p>	
<p>Konut ☐ 36 m² Taban ☒ 54 m² Alanı ☐ 67.5 m² ☐ 81 m²</p>	

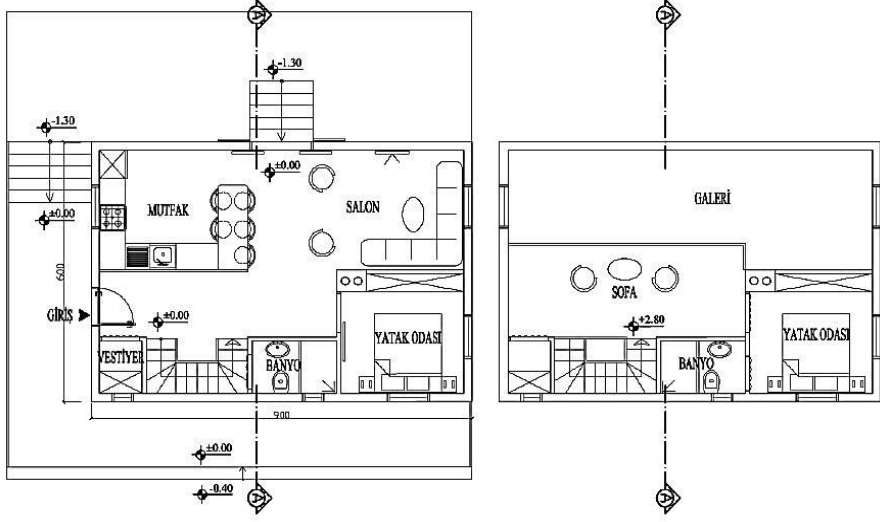
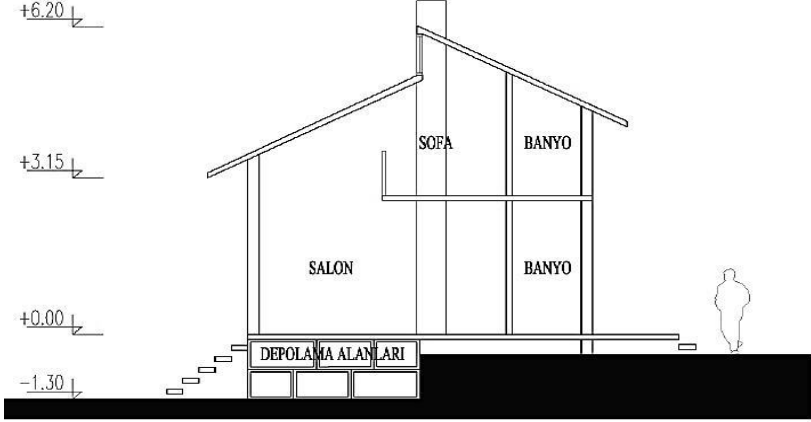
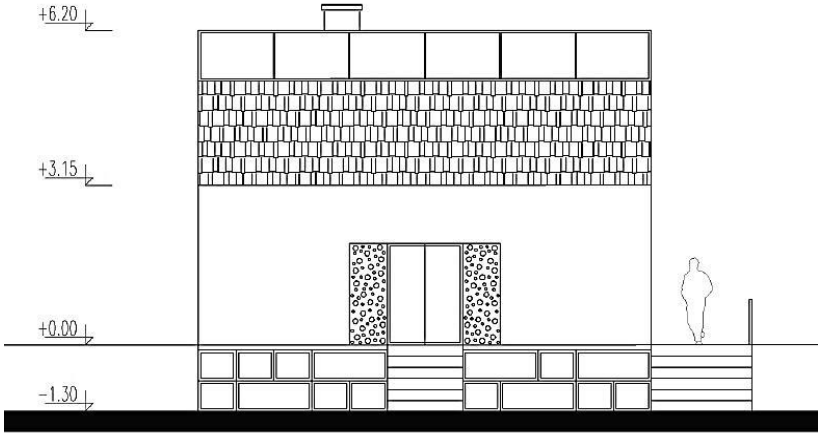
Tablo 6. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (yatay, 3+1, %15)

ÖRNEK 3	DKB KIRSAL ALANINDA TASARLANAN YENİ KONUT ÖNERİSİ
<p>Eğim ☒ %15</p> <p>☐ %30</p> <p>☐ %50</p>	 <p style="text-align: center;">ZEMİN KAT PLANI</p>
<p>Kat ☒ 1</p> <p>Sayısı ☐ 2</p>	 <p style="text-align: center;">KESİT</p>
<p>Eğim ☒ %15</p> <p>☐ %30</p> <p>☐ %50</p>	 <p style="text-align: center;">GÖRÜNÜŞ</p>
<p>Kat ☒ 1</p> <p>Sayısı ☐ 2</p>	
<p>Konut ☐ 36 m²</p> <p>Taban ☐ 54 m²</p> <p>Alanı ☐ 67.5m²</p> <p>☒ 81 m²</p>	
<p>Eğim ☒ %15</p> <p>☐ %30</p> <p>☐ %50</p>	
<p>Kat ☒ 1</p> <p>Sayısı ☐ 2</p>	
<p>Konut ☐ 36 m²</p> <p>Taban ☐ 54 m²</p> <p>Alanı ☐ 67.5m²</p> <p>☒ 81 m²</p>	

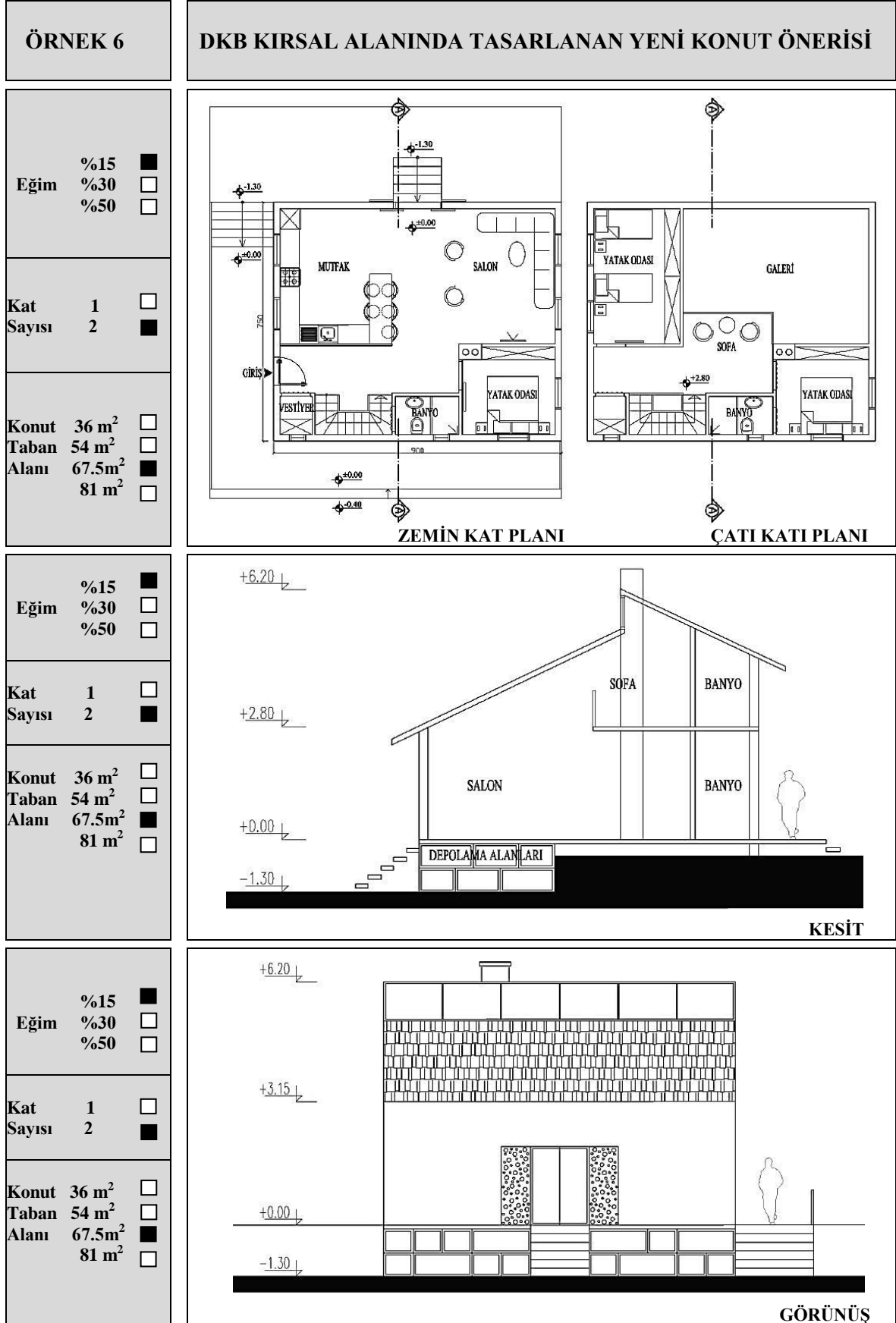
Tablo 7. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (düşey, 1+1, %15)

ÖRNEK 4	DKB KIRSAL ALANINDA TASARLANAN YENİ KONUT ÖNERİSİ
<p>Eğim ☒ %15 ☐ %30 ☐ %50</p>	 <p style="text-align: center;">ZEMİN KAT PLANI ÇATI KATI PLANI</p>
<p>Kat ☐ 1 Sayısı ☒ 2</p>	
<p>Konut ☒ 36 m² Taban ☐ 54 m² Alanı ☐ 67.5m² ☐ 81 m²</p>	
<p>Eğim ☒ %15 ☐ %30 ☐ %50</p>	 <p style="text-align: right;">KESİT</p>
<p>Kat ☐ 1 Sayısı ☒ 2</p>	
<p>Konut ☒ 36 m² Taban ☐ 54 m² Alanı ☐ 67.5m² ☐ 81 m²</p>	
<p>Eğim ☒ %15 ☐ %30 ☐ %50</p>	 <p style="text-align: right;">GÖRÜNÜŞ</p>
<p>Kat ☐ 1 Sayısı ☒ 2</p>	
<p>Konut ☒ 36 m² Taban ☐ 54 m² Alanı ☐ 67.5m² ☐ 81 m²</p>	

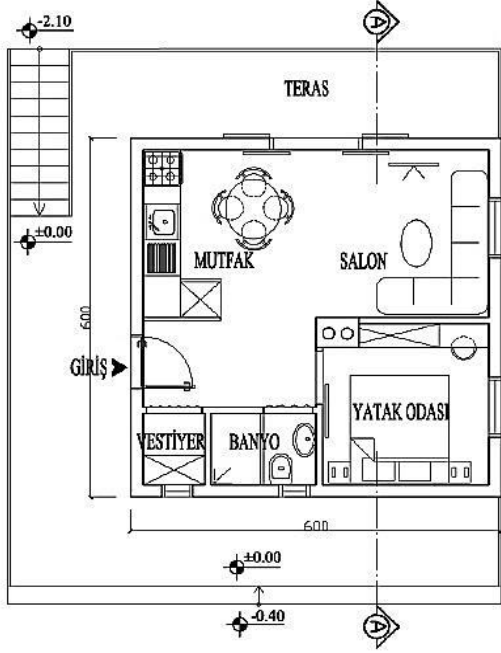
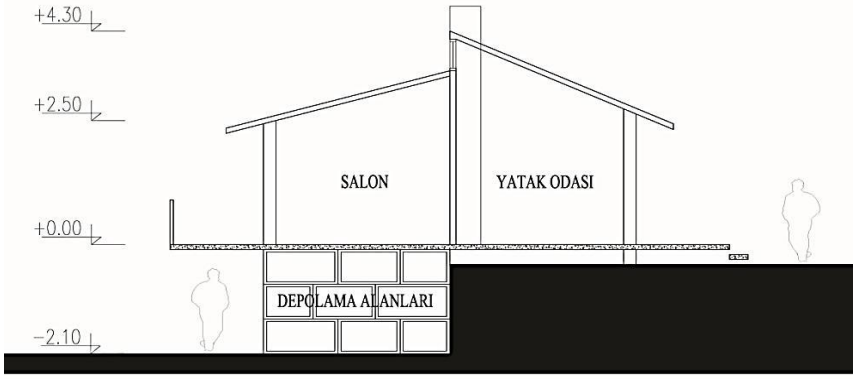
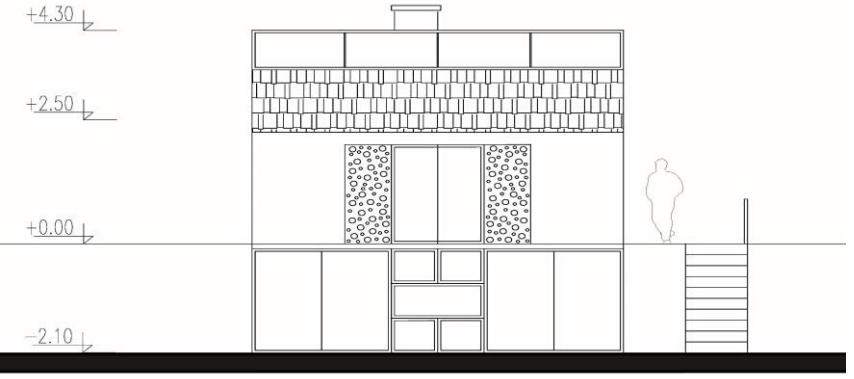
Tablo 8. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (düşey, 2+1, %15)

ÖRNEK 5	DKB KIRSAL ALANINDA TASARLANAN YENİ KONUT ÖNERİSİ
<p>Eğim ☒ %15 ☐ %30 ☐ %50</p>	 <p style="text-align: center;">ZEMİN KAT PLANI ÇATI KATI PLANI</p>
<p>Kat ☐ 1 Sayısı ☒ 2</p>	 <p style="text-align: right;">KESİT</p>
<p>Konut ☐ 36 m² Taban ☒ 54 m² Alan ☐ 67.5m² ☐ 81 m²</p>	 <p style="text-align: right;">GÖRÜNÜŞ</p>
<p>Eğim ☒ %15 ☐ %30 ☐ %50</p>	<p>Kat ☐ 1 Sayısı ☒ 2</p>
<p>Konut ☐ 36 m² Taban ☒ 54 m² Alan ☐ 67.5m² ☐ 81 m²</p>	<p>Eğim ☒ %15 ☐ %30 ☐ %50</p> <p>Kat ☐ 1 Sayısı ☒ 2</p> <p>Konut ☐ 36 m² Taban ☒ 54 m² Alan ☐ 67.5m² ☐ 81 m²</p>

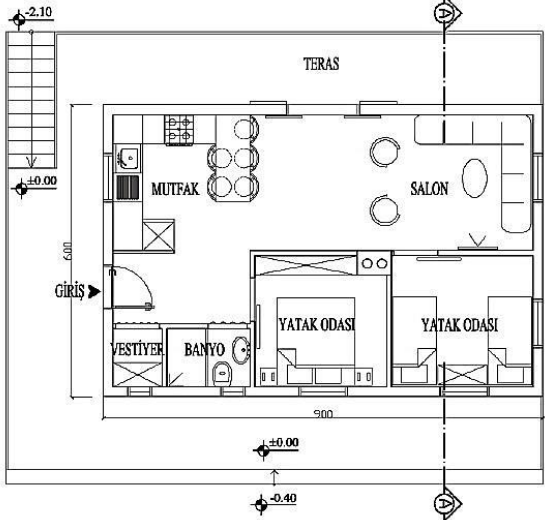

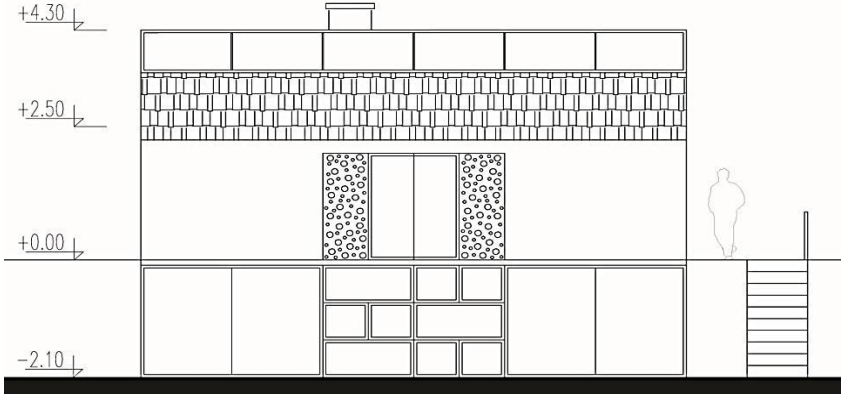
Tablo 9. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (düşey, 3+1, %15)

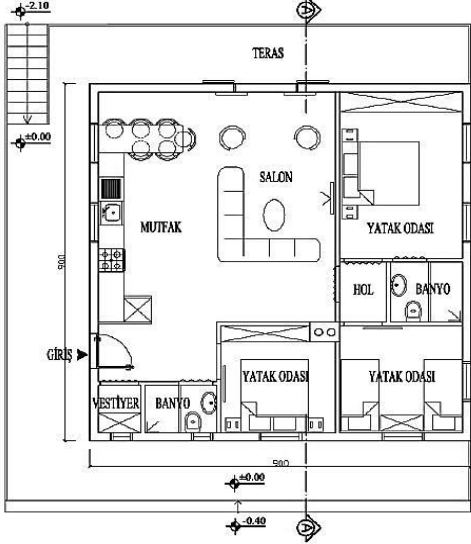
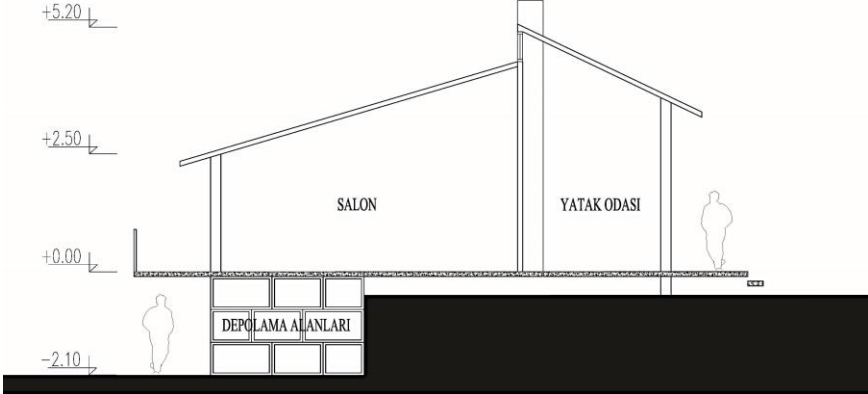
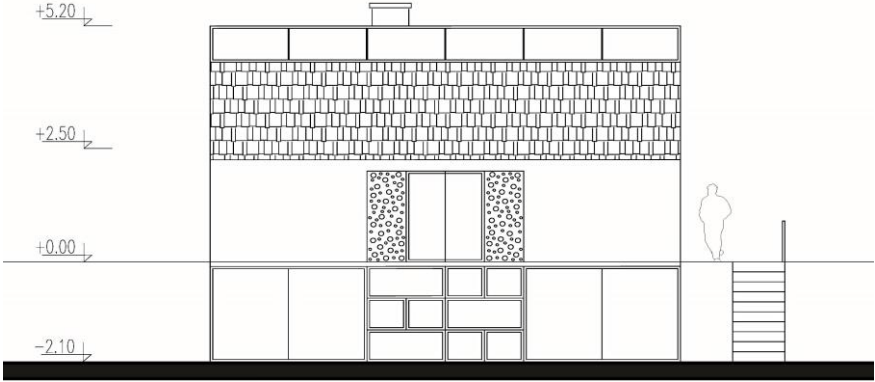
Tablo 10. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (yatay, 1+1, %30)

ÖRNEK 7	DKB KIRSAL ALANINDA TASARLANAN YENİ KONUT ÖNERİSİ
<p>Eğim %15 ☐</p> <p>Eğim %30 ☒</p> <p>Eğim %50 ☐</p>	 <p style="text-align: center;">ZEMİN KAT PLAN</p>
<p>Kat 1 ☒</p> <p>Kat Sayısı 2 ☐</p>	 <p style="text-align: center;">KESİT</p>
<p>Konut 36 m² ☒</p> <p>Taban 54 m² ☐</p> <p>Alan 67.5m² ☐</p> <p>81 m² ☐</p>	 <p style="text-align: center;">GÖRÜNÜŞ</p>
<p>Eğim %15 ☐</p> <p>Eğim %30 ☒</p> <p>Eğim %50 ☐</p>	
<p>Kat 1 ☒</p> <p>Kat Sayısı 2 ☐</p>	
<p>Konut 36 m² ☒</p> <p>Taban 54 m² ☐</p> <p>Alan 67.5m² ☐</p> <p>81 m² ☐</p>	
<p>Eğim %15 ☐</p> <p>Eğim %30 ☒</p> <p>Eğim %50 ☐</p>	
<p>Kat 1 ☒</p> <p>Kat Sayısı 2 ☐</p>	
<p>Konut 36 m² ☒</p> <p>Taban 54 m² ☐</p> <p>Alan 67.5m² ☐</p> <p>81 m² ☐</p>	

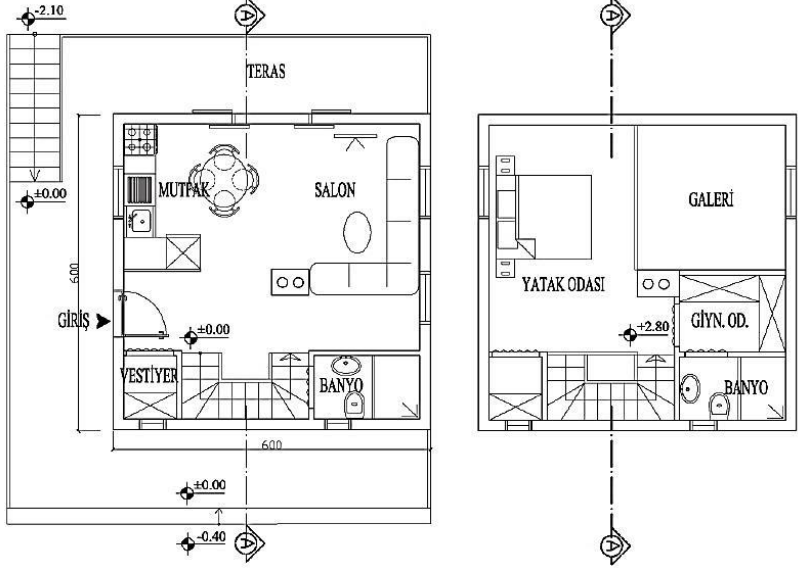
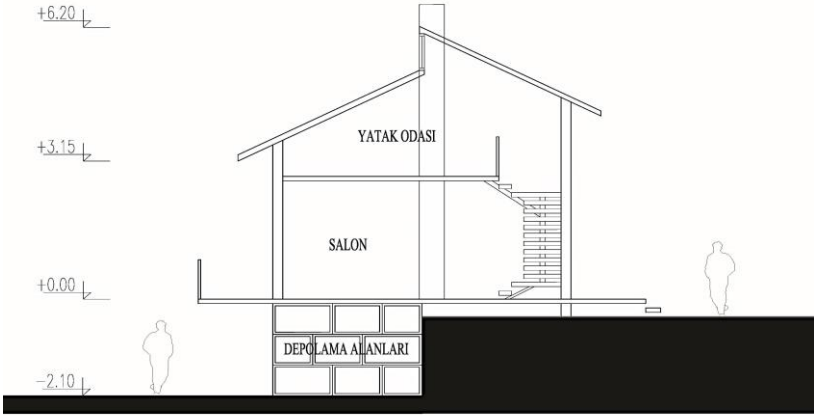
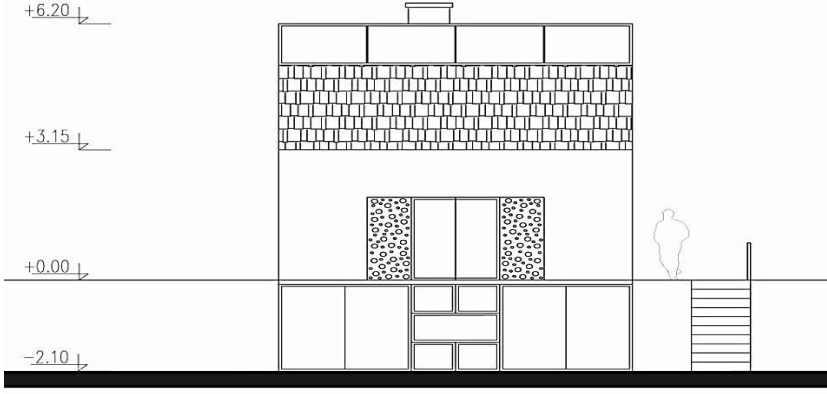
Tablo 11. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (yatay, 2+1, %30)

ÖRNEK 8	DKB KIRSAL ALANINDA TASARLANAN YENİ KONUT ÖNERİSİ
<p>Eğim ☐ %15 ☒ %30 ☐ %50</p> <p>Kat Sayısı ☒ 1 ☐ 2</p> <p>Konut ☐ 36 m² Taban ☒ 54 m² Alan ☐ 67.5m² ☐ 81 m²</p>	 <p style="text-align: center;">ZEMİN KAT PLAN</p>
<p>Eğim ☐ %15 ☒ %30 ☐ %50</p> <p>Kat Sayısı ☒ 1 ☐ 2</p> <p>Konut ☐ 36 m² Taban ☒ 54 m² Alan ☐ 67.5m² ☐ 81 m²</p>	 <p style="text-align: center;">KESİT</p>
<p>Eğim ☐ %15 ☒ %30 ☐ %50</p> <p>Kat Sayısı ☒ 1 ☐ 2</p> <p>Konut ☐ 36 m² Taban ☒ 54 m² Alan ☐ 67.5m² ☐ 81 m²</p>	 <p style="text-align: center;">GÖRÜNÜŞ</p>

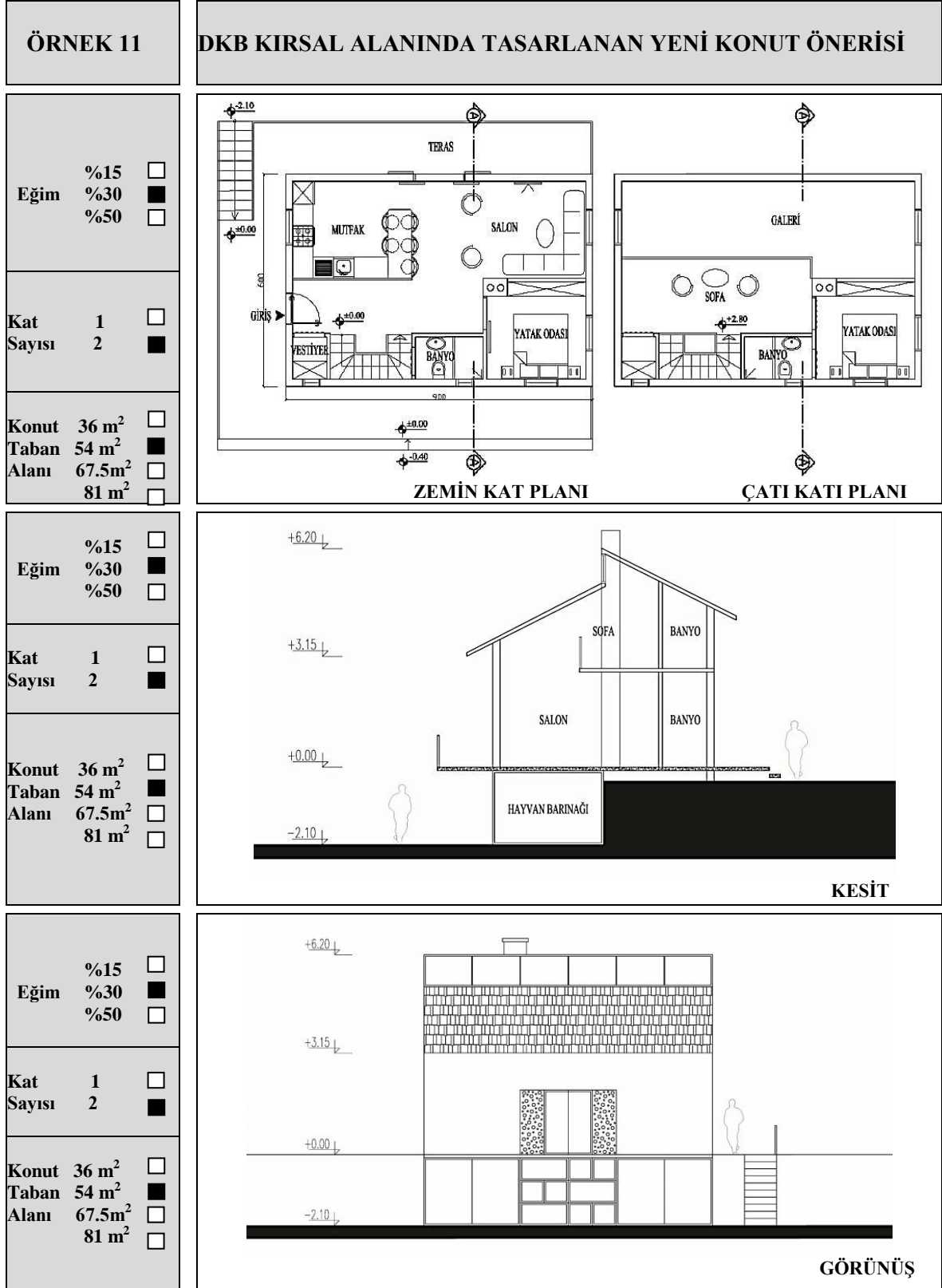
Tablo 12. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (yatay, 3+1, %30)

ÖRNEK 9	DKB KIRSAL ALANINDA TASARLANAN YENİ KONUT ÖNERİSİ
<p>Eğim %15 ☐</p> <p>Eğim %30 ☒</p> <p>Eğim %50 ☐</p>	 <p style="text-align: right;">ZEMİN KAT PLAN</p>
<p>Kat 1 ☒</p> <p>Sayı 2 ☐</p>	 <p style="text-align: right;">KESİT</p>
<p>Eğim %15 ☐</p> <p>Eğim %30 ☒</p> <p>Eğim %50 ☐</p>	 <p style="text-align: right;">GÖRÜNÜŞ</p>
<p>Kat 1 ☒</p> <p>Sayı 2 ☐</p>	
<p>Konut 36 m² ☐</p> <p>Taban 54 m² ☐</p> <p>Alan 67.5m² ☐</p> <p>81 m² ☒</p>	
<p>Eğim %15 ☐</p> <p>Eğim %30 ☒</p> <p>Eğim %50 ☐</p>	
<p>Kat 1 ☒</p> <p>Sayı 2 ☐</p>	
<p>Konut 36 m² ☐</p> <p>Taban 54 m² ☐</p> <p>Alan 67.5m² ☐</p> <p>81 m² ☒</p>	

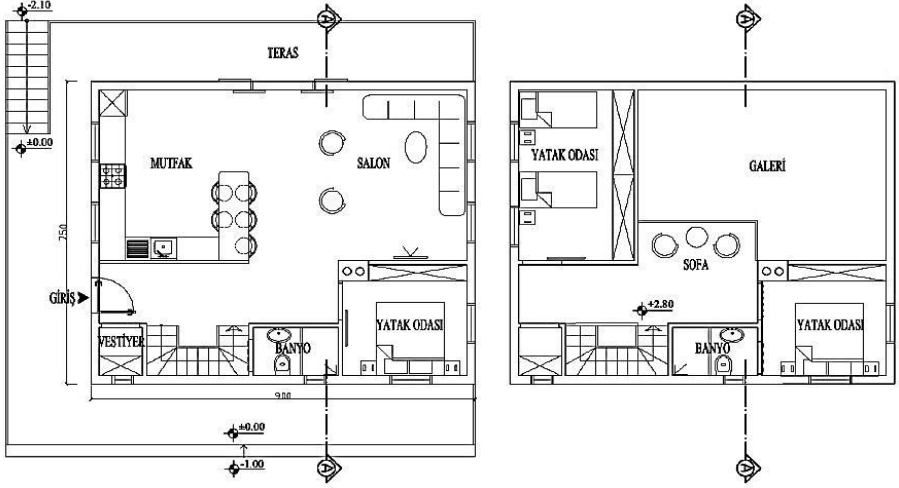
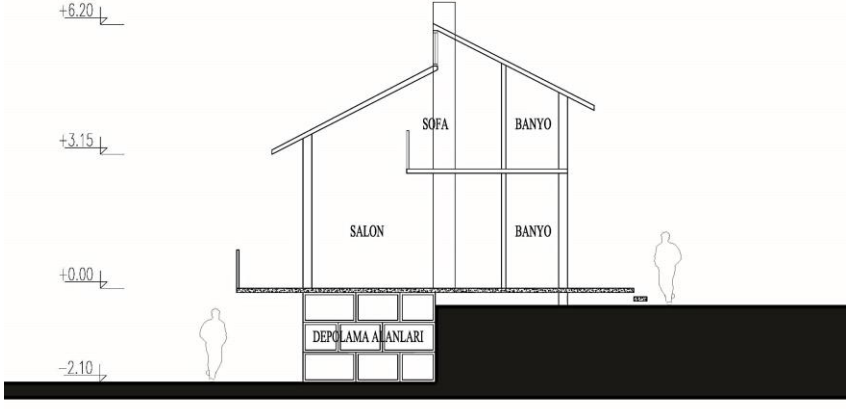
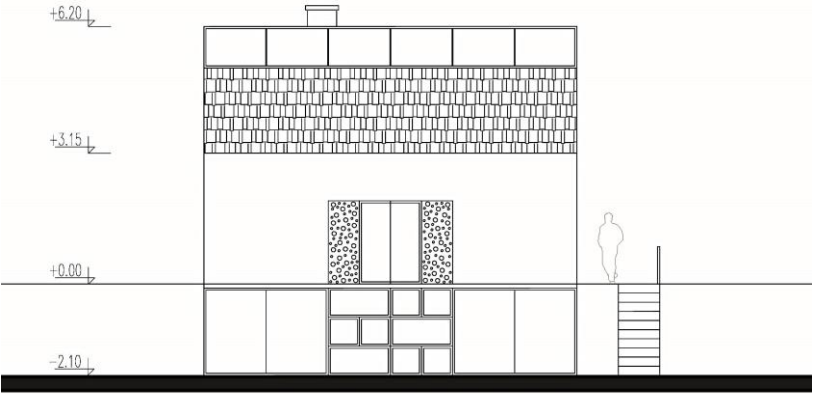
Tablo 13. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (düşey, 1+1, %30)

ÖRNEK 10	DKB KIRSAL ALANINDA TASARLANAN YENİ KONUT ÖNERİSİ
<p>Eğim %15 ☐ %30 ☒ %50 ☐</p> <p>Kat Sayısı 1 ☐ 2 ☒</p> <p>Konut Alanı 36 m² ☒ Taban Alanı 54 m² ☐ Alam Alanı 67.5m² ☐ 81 m² ☐</p>	 <p style="text-align: center;">ZEMİN KAT PLANI</p>
<p>Eğim %15 ☐ %30 ☒ %50 ☐</p> <p>Kat Sayısı 1 ☐ 2 ☒</p> <p>Konut Alanı 36 m² ☒ Taban Alanı 54 m² ☐ Alam Alanı 67.5m² ☐ 81 m² ☐</p>	 <p style="text-align: center;">KESİT</p>
<p>Eğim %15 ☐ %30 ☒ %50 ☐</p> <p>Kat Sayısı 1 ☐ 2 ☒</p> <p>Konut Alanı 36 m² ☒ Taban Alanı 54 m² ☐ Alam Alanı 67.5m² ☐ 81 m² ☐</p>	 <p style="text-align: center;">GÖRÜNÜŞ</p>

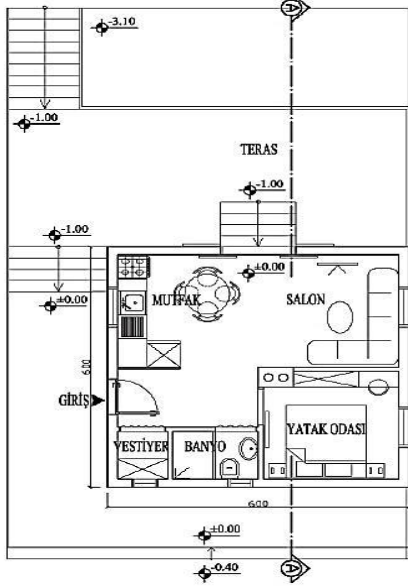
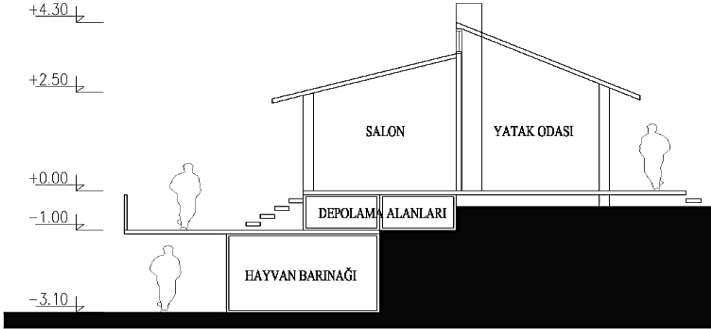
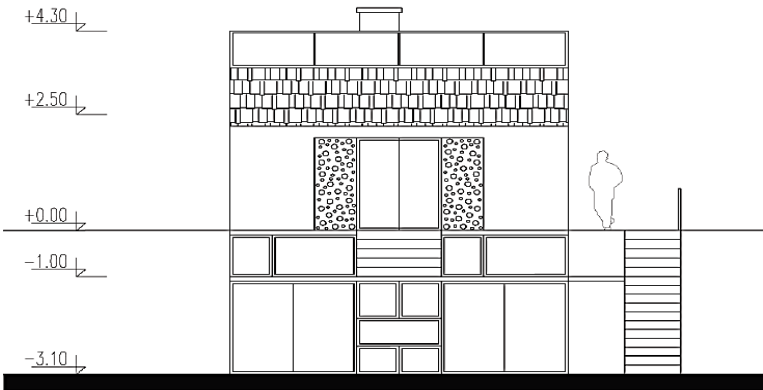
Tablo 14. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (düşey, 2+1, %30)

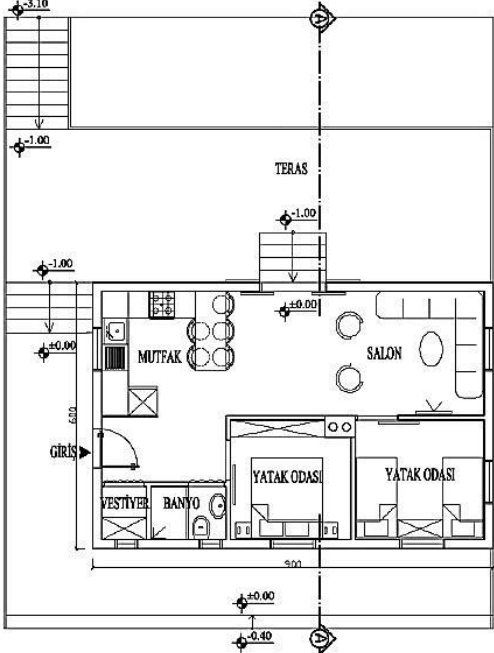
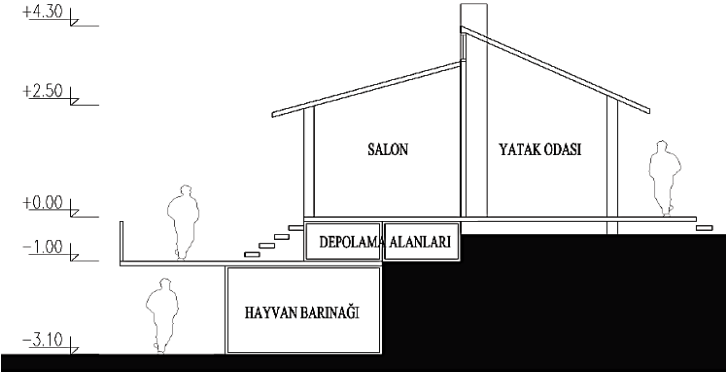
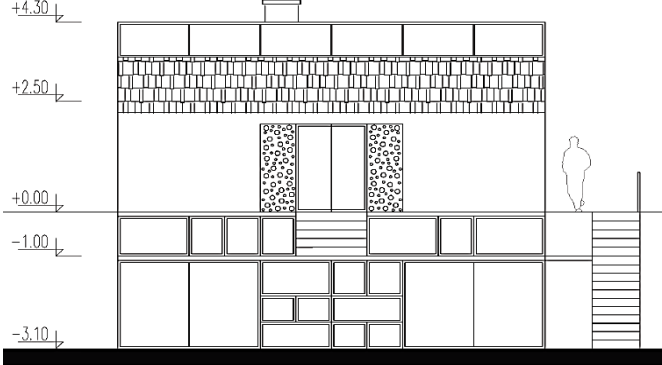
Tablo 15. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (düşey, 3+1, %30)

ÖRNEK 12	DKB KIRSAL ALANINDA TASARLANAN YENİ KONUT ÖNERİLERİ	
<p>Eğim %15 ☐</p> <p>Eğim %30 ☒</p> <p>Eğim %50 ☐</p>	 <p style="text-align: center;">ZEMİN KAT PLANI ÇATI KATI PLANI</p>	
<p>Kat Sayısı 1 ☐</p> <p>Kat Sayısı 2 ☒</p>	 <p style="text-align: right;">KESİT</p>	
<p>Konut 36 m² ☐</p> <p>Taban 54 m² ☐</p> <p>Alan 67.5m² ☒</p> <p>81 m² ☐</p>	 <p style="text-align: right;">GÖRÜNÜŞ</p>	
<p>Eğim %15 ☐</p> <p>Eğim %30 ☒</p> <p>Eğim %50 ☐</p>	<p>Kat Sayısı 1 ☐</p> <p>Kat Sayısı 2 ☒</p>	
<p>Konut 36 m² ☐</p> <p>Taban 54 m² ☐</p> <p>Alan 67.5m² ☒</p> <p>81 m² ☐</p>	<p>Konut 36 m² ☐</p> <p>Taban 54 m² ☐</p> <p>Alan 67.5m² ☒</p> <p>81 m² ☐</p>	

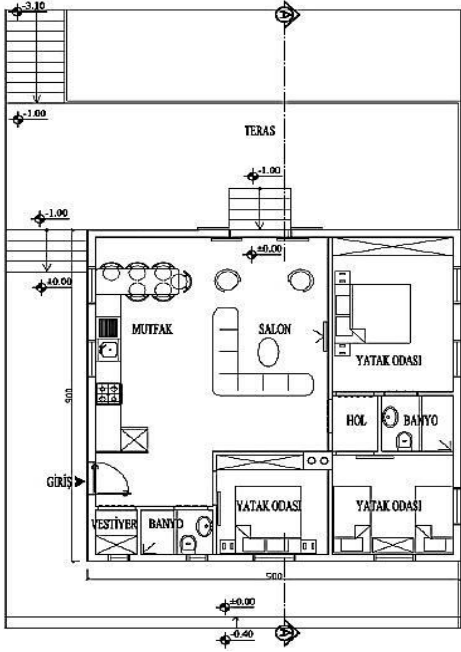
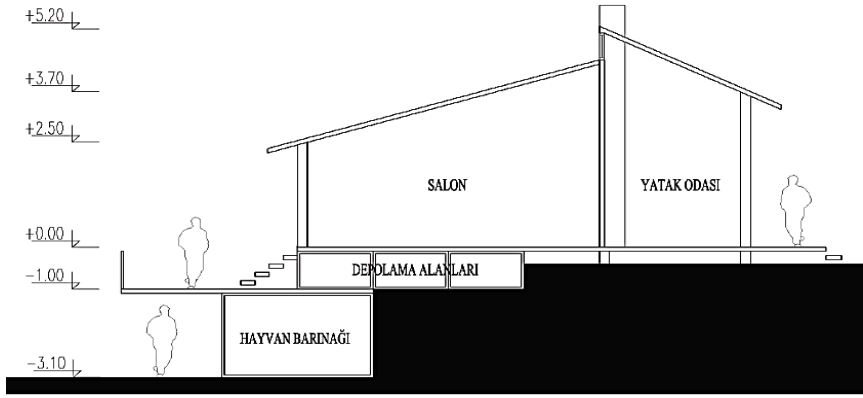
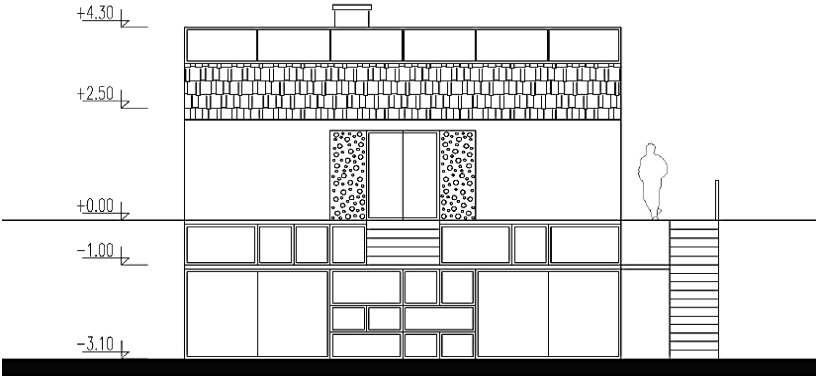
Tablo 16. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (yatay, 1+1, %50)

ÖRNEK 13	DKB KIRSAL ALANINDA TASARLANAN YENİ KONUT ÖNERİLERİ
<p>Eğim %15 ☐</p> <p>Eğim %30 ☐</p> <p>Eğim %50 ☒</p>	 <p style="text-align: center;">ZEMİN KAT PLANI</p>
<p>Kat 1 ☒</p> <p>Sayı 2 ☐</p>	 <p style="text-align: center;">KESİT</p>
<p>Eğim %15 ☐</p> <p>Eğim %30 ☐</p> <p>Eğim %50 ☒</p>	 <p style="text-align: center;">GÖRÜNÜŞ</p>
<p>Kat 1 ☒</p> <p>Sayı 2 ☐</p>	
<p>Konut 36 m² ☒</p> <p>Taban 54 m² ☐</p> <p>Alan 67.5m² ☐</p> <p>81 m² ☐</p>	
<p>Eğim %15 ☐</p> <p>Eğim %30 ☐</p> <p>Eğim %50 ☒</p>	
<p>Kat 1 ☒</p> <p>Sayı 2 ☐</p>	
<p>Konut 36 m² ☒</p> <p>Taban 54 m² ☐</p> <p>Alan 67.5m² ☐</p> <p>81 m² ☐</p>	

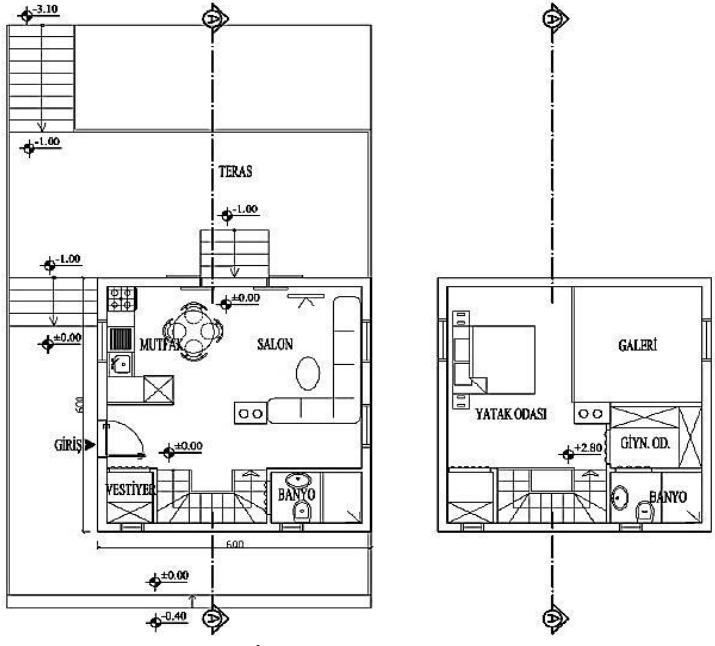
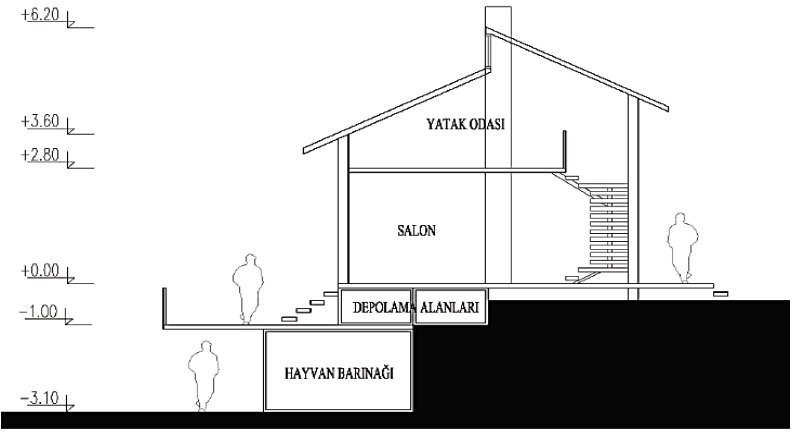
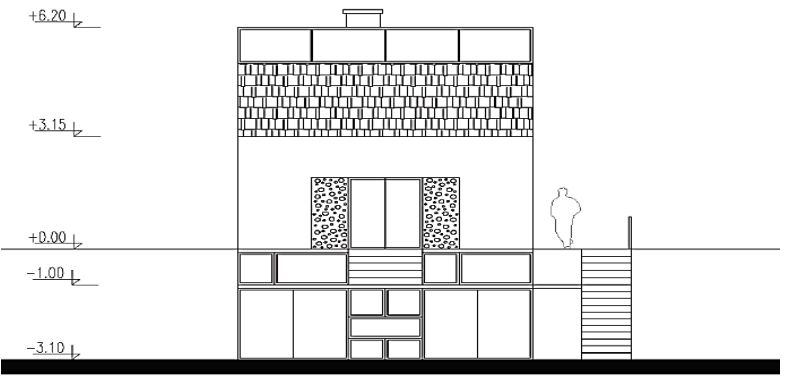
Tablo 17. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (yatay, 2+1, %50)

ÖRNEK 14	DKB KIRSAL ALANINDA TASARLANAN YENİ KONUT ÖNERİLERİ
<p>Eğim %15 ☐</p> <p>Eğim %30 ☐</p> <p>Eğim %50 ☒</p>	 <p style="text-align: center;">ZEMİN KAT PLANI</p>
<p>Kat 1 ☒</p> <p>Sayısı 2 ☐</p>	 <p style="text-align: center;">KESİT</p>
<p>Konut 36 m² ☐</p> <p>Taban 54 m² ☒</p> <p>Alan 67.5m² ☐</p> <p>81 m² ☐</p>	 <p style="text-align: center;">GÖRÜNÜŞ</p>
<p>Eğim %15 ☐</p> <p>Eğim %30 ☐</p> <p>Eğim %50 ☒</p>	<p>Kat 1 ☒</p> <p>Sayısı 2 ☐</p>
<p>Konut 36 m² ☐</p> <p>Taban 54 m² ☒</p> <p>Alan 67.5m² ☐</p> <p>81 m² ☐</p>	<p>Eğim %15 ☐</p> <p>Eğim %30 ☐</p> <p>Eğim %50 ☒</p>
<p>Kat 1 ☒</p> <p>Sayısı 2 ☐</p>	<p>Konut 36 m² ☐</p> <p>Taban 54 m² ☒</p> <p>Alan 67.5m² ☐</p> <p>81 m² ☐</p>

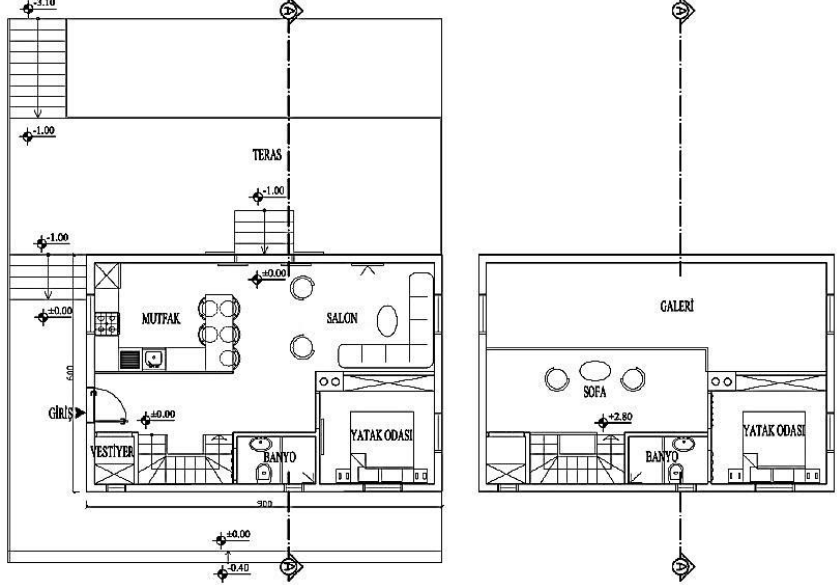
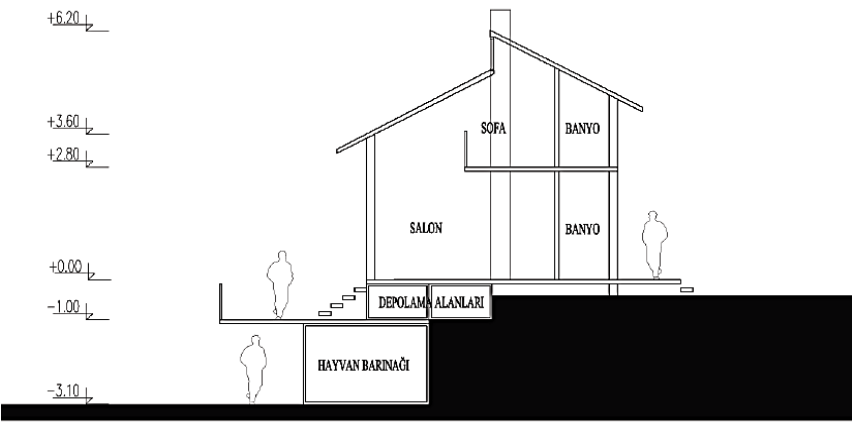
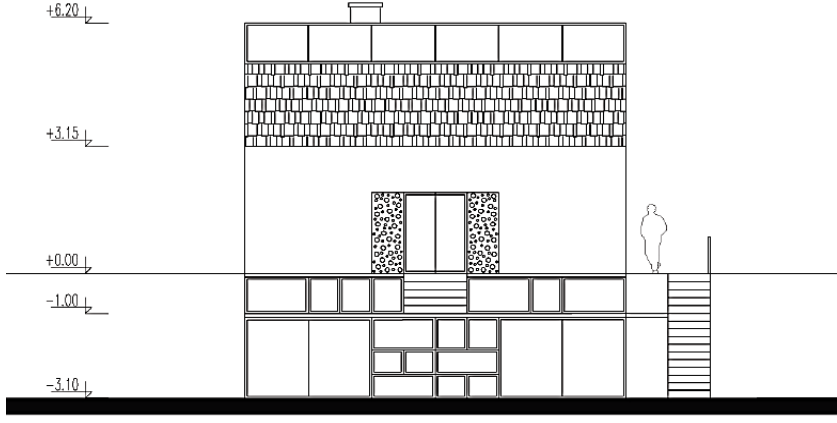
Tablo 18. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (yatay, 3+1, %50)

ÖRNEK 15	DKB KIRSAL ALANINDA TASARLANAN YENİ KONUT ÖNERİLERİ
<p>Eğim %15 ☐</p> <p>%30 ☐</p> <p>%50 ☒</p>	 <p style="text-align: right;">ZEMİN KAT PLANI</p>
<p>Kat 1 ☒</p> <p>Sayısı 2 ☐</p>	 <p style="text-align: right;">KESİT</p>
<p>Konut 36 m² ☐</p> <p>Taban 54 m² ☐</p> <p>Alan 67.5m² ☐</p> <p>81 m² ☒</p>	 <p style="text-align: right;">GÖRÜNÜŞ</p>
<p>Eğim %15 ☐</p> <p>%30 ☐</p> <p>%50 ☒</p>	<p>Kat 1 ☒</p> <p>Sayısı 2 ☐</p>
<p>Konut 36 m² ☐</p> <p>Taban 54 m² ☐</p> <p>Alan 67.5m² ☐</p> <p>81 m² ☒</p>	<p>Eğim %15 ☐</p> <p>%30 ☐</p> <p>%50 ☒</p> <p>Kat 1 ☒</p> <p>Sayısı 2 ☐</p> <p>Konut 36 m² ☐</p> <p>Taban 54 m² ☐</p> <p>Alan 67.5m² ☐</p> <p>81 m² ☒</p>

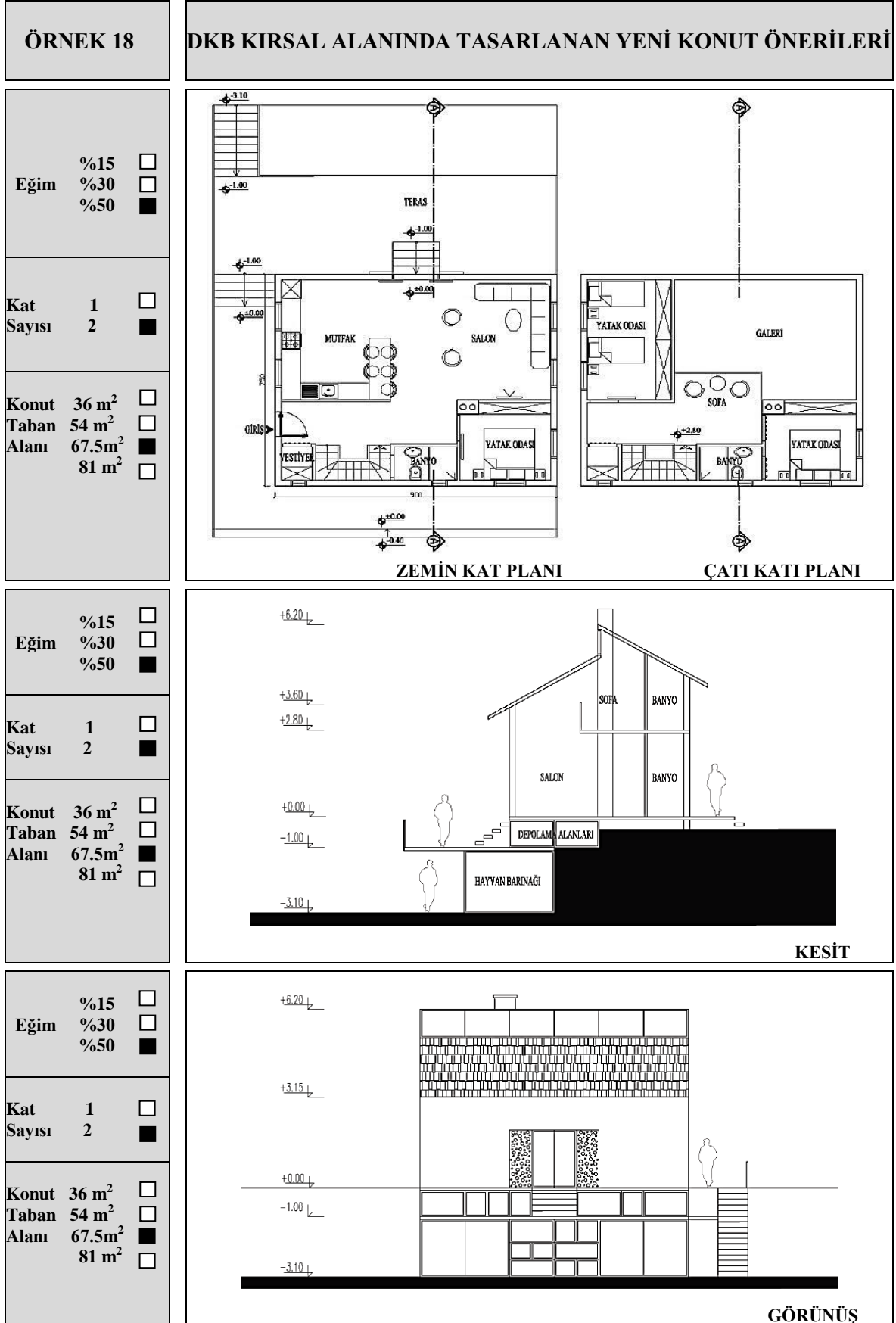
Tablo 19. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (düşey, 1+1, %50)

ÖRNEK 16	DKB KIRSAL ALANINDA TASARLANAN YENİ KONUT ÖNERİLERİ
<p>Eğim %15 ☐</p> <p>Eğim %30 ☐</p> <p>Eğim %50 ☒</p>	 <p>ZEMİN KAT PLANI ÇATI KATI PLANI</p>
<p>Eğim %15 ☐</p> <p>Eğim %30 ☐</p> <p>Eğim %50 ☒</p> <p>Kat Sayısı 1 ☐</p> <p>Kat Sayısı 2 ☒</p>	 <p>KESİT</p>
<p>Eğim %15 ☐</p> <p>Eğim %30 ☐</p> <p>Eğim %50 ☒</p> <p>Kat Sayısı 1 ☐</p> <p>Kat Sayısı 2 ☒</p> <p>Konut 36 m² ☒</p> <p>Taban 54 m² ☐</p> <p>Alan 67.5m² ☐</p> <p>81 m² ☐</p>	 <p>GÖRÜNÜŞ</p>

Tablo 20. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (düşey, 2+1, %50)

ÖRNEK 17	DKB KIRSAL ALANINDA TASARLANAN YENİ KONUT ÖNERİLERİ
<p>Eğim %15 ☐</p> <p>%30 ☐</p> <p>%50 ☒</p>	 <p>ZEMİN KAT PLANI ÇATI KATI PLANI</p>
<p>Kat 1 ☐</p> <p>Sayısı 2 ☒</p>	
<p>Konut 36 m² ☐</p> <p>Taban 54 m² ☒</p> <p>Alan 67.5m² ☐</p> <p>81 m² ☐</p>	
<p>Eğim %15 ☐</p> <p>%30 ☐</p> <p>%50 ☒</p>	 <p>KESİT</p>
<p>Kat 1 ☐</p> <p>Sayısı 2 ☒</p>	
<p>Konut 36 m² ☐</p> <p>Taban 54 m² ☒</p> <p>Alan 67.5m² ☐</p> <p>81 m² ☐</p>	
<p>Eğim %15 ☐</p> <p>%30 ☐</p> <p>%50 ☒</p>	 <p>GÖRÜNÜŞ</p>
<p>Kat 1 ☐</p> <p>Sayısı 2 ☒</p>	
<p>Konut 36 m² ☐</p> <p>Taban 54 m² ☒</p> <p>Alan 67.5m² ☐</p> <p>81 m² ☐</p>	

Tablo 21. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konut önerisi (düşey , 3+1, %50)

4. SONUÇLAR

Doğu Karadeniz kırsal alanında yaşayan yerli/yerel halk ve kent yaşamı sürdüren fakat zaman zaman uzaklaşmak isteyen kentli topluluk, kırsal alanda konut yapma ihtiyacı duymaktadırlar. Fakat kırsal alanda yapılan konutlar tamamen betonarme olup geleneksel mimari anlayışını içermemekte ve bu bölgede yapılan konutlar planlama sonucu yapılmadığı için çarpık yapılaşmaya neden olmaktadır. Bu süreç bölgenin geleneksel dokusunun giderek bozulmasıyla sonuçlanmaktadır. Bu sorunlara çözüm getirmek için yapılan bu çalışmada şu sonuçlara varılmıştır:

Mimaride 'yer' olgusu incelenerek 'yer' tanımının getirdiği iklim, topografya, kültür gibi somut özellikler Doğu Karadeniz Bölgesi özelinde ele alınmıştır. Doğu Karadeniz Bölgesi'nin topografyası ve bu bölgede sürdürülen geleneksel yaşamın mimariye yansımaları anlatılmıştır.

Doğu Karadeniz Bölgesi özelinde 'yer' olgusu değerlendirildiğinde bu alanda sürekli yaşayan ve zaman zaman burada yaşamak isteyen insanlar bu yere ait yaşam biçimi, mekan oluşturmak istedikleri gözlemlenmektedir. Bu nedenle bu alanda oluşan konut ihtiyacına rehber olabilecek konut önerisi sunulmuştur. Hem yerel halk hem de zaman zaman bölgeyi ziyaret eden hareketli insan topluluğu için, geleneksel yaşamın mimariye yansıyan ve sürdürülmek istenen ilkeleri belirlenmiştir. Belirlenen ilkelerle günün gereksinimleri çakıştırılarak Doğu Karadeniz Bölgesi kırsal alanına özgü konut tasarımı için farklı sistem önerileri oluşturulmuştur.

Bu öneride;

Konut seçenekleri topografyaya uyumlu şekilde tasarlanmıştır. DKB geleneksel yaşamında, konutun çevresinde düzenlenen ahır, serander, samanlık, depolama alanları gibi diğer mekanlar önerilen konut bünyesinde toplanmıştır. Depolama alanları, su deposu ve hayvan barınağı gibi mekanlar, eğimli araziye uygun olarak yerleştirilen konut önerisinde eğimden dolayı oluşan farklı kotlarda düzenlenmiştir.

Depolama alanları geleneksel yaşamın gerektirdiği ihtiyaçların konulabileceği şekilde detaylandırılarak sürgülü kutular şeklinde düzenlenmiştir. Hayvan barınağı ve su deposu sabit olarak insan boyutunda oluşturulmuştur. Farklı arazi eğimlerinden dolayı konut önerilerinin bazılarında sadece depolama alanları bazılarında ise depolama alanları, hayvan barınağı ve su deposu beraber düzenlenmiştir. Nemden korunmak için önerilen

konut yerden yükseltilmiş ve depolama alanlarıyla arazi arasında boşluk bırakılarak hava dolaşımı sağlanmıştır.

Önerilen konutta ocak yerine kullanılan ısı odası merkezi olarak planlanarak gündüz ve gece mekanların tamamının ısıtılması sağlanmıştır. Isı odasının konutta merkezi olarak planlanmasıyla farklı tip konut seçenekleri düzenlenmiştir. Gündüz ve gece bölümünden oluşan mekan organizasyonu, manzara, ışık, mahremiyet gibi faktörler dikkate alınarak kurgulanmıştır. Odalar geleneksel konutta olduğu gibi yatma, yıkanma, giyinme gibi işlevlere cevap verebilecek şekilde düzenlenmiştir.

Yağmur suyu kullanılarak konuttaki su tüketimi azaltılmış ve doğal kaynakların sürdürülebilirliği sağlanmıştır. Çatı yüzeylerinde biriken su buradan toplanarak, eğimle oluşan kota yerleştirilen su deposundan basit bir pompa yardımı ile konutta kullanıma sunulmaktadır.

Önerilen konutun cephesinde kullanılacak geleneksel veya modern alternatif malzemeler önerilmiştir. Konutun yağış yönündeki cephesinde geleneksel mezra evlerinde olduğu gibi metal malzeme kullanımı önerilmiştir.

Tüm bu değerlendirmelerle DKB kırsal alanındaki yöre karakteristiğine uygun, bölgedeki gelişigüzel yapılaşmanın önlenmesi için insanlara rehber olabilecek, geleneksel yaşamın gerektirdiği özellikleri taşıyan, günün gereksinimlerine cevap verebilecek şekilde oluşturulan farklı tip konut önerileri ortaya konulmuştur.

Tablo 22. DKB kırsal alanında tasarlanan yeni konutun oluşum kriterleri

DKB KIRSAL ALANINDA TASARLANAN YENİ KONUTUN OLUŞUM KRİTERLERİ	
Çevre koşullarına uyum	DKB geleneksel mimari dokusunda olduğu gibi benzer hacimlerin yeni konut önerisinde belirlenmesi.
Pratiklik, işlevsellik	- Önerilen konutta geleneksel konutta olduğu gibi odaların yatma, yıkanma, depolama gibi işlevlere cevap verebilecek şekilde düzenlenmesi. - Geleneksel konutta hayat, aşhane,sofa gibi mekanlara açılan odaların yeni konutta salon ve mutfığa açılacak şekilde düzenlenmesi.
Yağmur suyu gibi doğal kaynakları sürdürülebilirliği	Bol yağış alan DKB kırsal alanında önerilen konutta yağmur suyunun korunumu ve tekrar kullanımını sağlayan düzenlemelerin oluşturulması.
İnsan ölçeğindeki uygulamalar	-Önerilen konutta, konut ve mekan boyutlarının , kat yüksekliğinin geleneksel ölçülerden yararlanılarak belirlenmesi. -Geleneksel yapı türlerinden biri olan serander ölçülerinin yeni konutta kullanılması.
Geleneksel konutta yaşamın ifadesi: “Ocak”	Geleneksel konutta yaşamın ifadesi olan ocağın konut önerisinde merkezi ısıtma birimi olarak kullanılması.
Yaşamın devamı için üretim ve mekanları -Hayvan barınağı ve bahçe -Depolama alanları	-Geleneksel yaşamın devamı için üretim mekanları olan hayvan barınağı ve depolama alanlarının konut önerisinde hareketli ve işleve uygun olacak şekilde sürgülü kutular halinde düzenlenmesi. -Konut önerisinde düzenlenen hayvan barınağı ve depolama alanlarının nemden korunumunu sağlamak için mekanlarla arazi arasında boşluk bırakılması.
Günün gereksinimleri -Teknoloji kullanımı -Malzeme seçimi	-Önerilen konutta teknolojinin getirdiği yeni malzemeler ve yeni sistemlerin kullanılması. -Doğal kaynaklar tükenmeye başladığı için konut önerisinde doğal malzemelere benzeyen dönüştürülebilir yeni kompozit malzemelerin kullanılması.

5. ÖNERİLER

Bu bölümde; DKB kırsal alanında yere özgü konut tasarlama için incelenen DKB geleneksel konutu verileriyle oluşturulan çalışmanın sonuçları doğrultusunda öneriler oluşturulmuştur.

Çalışmada DKB geleneksel yaşamı ve konutu irdelenerek tasarım kriterleri belirlenmiştir. Bunlar arasından seçilen bazı ilkeler doğrultusunda yeni konut önerisi oluşturulmuştur. Seçilen bazı kriterler üzerinden daha genel bir sonuç çıkarılmıştır. Tüm bu çıkarımlar teorik olarak değerlendirilmiş olup bu değerlendirmelerin uygulama aşamasında da sınanması gerekmektedir. Ancak o zaman, teorik olarak üretilen bu bilgilerin uygulamadaki geçerliliği ortaya konulacaktır.

Doğu Karadeniz Bölgesi geleneksel konutu kapsamlı bir konu olduğundan geleneksel konutun tasarım kriterlerinin her biri incelenip daha detaylı bir şekilde ele alınabilir.

Köklü bir yaşam geleneğine sahip olan Doğu Karadeniz Bölgesi özelinde gerçekleştirilmiş yeterince akademik çalışma bulunmamaktadır. Fakat bu bölge önemli bir çalışma alanı olduğundan bölgenin daha fazla incelenmesi, irdelenmesi gerekmektedir. Bu çalışma, DKB ile ilgili daha sonra yapılacak detaylı çalışmalar için fikir verici, ön bilgi niteliğindedir.

Kırsal alandaki doku bozulması ve çarpık yapılaşmayı önlemek için yerel yönetimlerle yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Bu çalışma yapılacak yasal düzenlemelere rehber olabilecek niteliktedir.

Kırsal alanda yapılacak konutlar, o bölgenin mimari, topoğrafik, malzeme, iklim vb. özellikleri dikkate alınarak ve uygun yapı sistemleri, malzemeleri seçilerek yapılmalıdır.

Tüm bu değerlendirmeler sonucunda önerilen konut seçenekleri, sonraki çalışmalarda detaylı ele alınabilecek ve tek başına her biri bir çalışma konusu olabilecek özelliktedir.

6. KAYNAKLAR

- Baktır S., 2006. Yapı Malzemelerindeki Teknolojik Gelişmelerin Mimari Biçimlenmeye Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Batur, A., 2005. Doğu Karadeniz’de Kırsal Mimari, I.Baskı, Milli Reasurans T.A.Ş., İstanbul.
- Bostancıoğlu E. ve Düzgün Birer E., 2004. Ekoloji ve Ahşap-Türkiye’de Ahşap Malzemenin Geleceği, Uludağ Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi, Bursa.
- Çakır F., 2000. Doğu Karadeniz Mimari Dokusunun Özgün Seramik Form ve Yüzeylerde Yorumu, Yüksek Lisans Sanat Eseri Çalışması Raporu, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çakır S., 2000. Geleneksel Karadeniz Ahşap Konut Yapım Yönteminin Çağdaş Teknoloji Açısından Değerlendirilmesi, Doktora Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çifci A., 2012. Kırsal Yerleşim Düzenini Etkileyen Faktörler, Yüksek Lisans Tezi, KTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Göçmen D., 2010. Doğu Karadeniz Kırsal Mimarisi İçin Koruma Önerileri:Artvin İli-Balıkli Mahallesi, Zurabet Evi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Görgülü H.C., 2010. Kayseri Kırsalında Yeni Yapılacak Konutlara Yönelik Yapısal Bir Model Önerisi, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- İnanç T., 2010. Geleneksel Kırsal Mimari Kimliğin Ekoloji ve Sürdürülebilirlik Bağlamında Değerlendirilmesi Rize Çağlayan Köyü Evleri Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kantar Z., 1998. Kırsal Yerleşmelerde Dış mekan Organizasyonu- Artvin İli Köyleri, Yüksek Lisans Tezi, KTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Kılıçkırın, D., 2013. Uğur Tanyeli’ye Gecikmeli Bir Cevap: Başka Bir ‘Yer’ Anlayışı Mümkün, Tasarım Kültür Dergisi, Mimarlık.
- Özgüner O., 1970. Köyde Mimari: Doğu Karadeniz, ODTÜ Yayınları, Ankara.
- Sağsöz, A., Elmalı Şen, D., Candaş Kahya, N., Midilli Sarı, R. ve Özgen, S. 2008. “Doğu Karadeniz Bölgesi Doğal Sitleri ve Vernaküler Mimarisi”, TMMOB Mimarlar Odası, Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi (SMGM) Seminerleri Ders Notu.

- Seçer F., 2006. Teknolojik Gelişmelerin Konut İç Mekan Tasarımına Etkisi ve Akıllı Evler, Sanatta Yeterlilik Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sümerkan M.R., 1990. Geleneksel Evlerin Yapı Özellikleri, Doktora Tezi, KTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Sümerkan M.R., 1989. Gelenekselden Betonarmeye Trabzon Kırsal Mimarlığı, Mimarlık Dergisi, Sayı 234.
- Tanyeli, U., 2012. Yer, Yer-Olmayan, Naziler ve Akla Getirdikleri, Tasarım Kültür Dergisi, Mimarlık, Sayı 5.
- Ulular, A.B., 2006. Konya'da Geleneksel Konutta Mutfak, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- URL-1,
<http://www.evkultur.com/evler/aciklamalar/karadeniztipoloji/karadeniztipoloji.htm>.
10 Ekim 2012
- URL-2, <http://ciseunluer.blogspot.com/2010/02/yagmur-sularnn-depolanarak-kullanlmas.html>. 15 Ocak 2013.
- URL-3, <http://www.sominekeyfi.com/isi-odasi-nedir.html>. 16 Mart 2013.
- URL-4, <http://www.ciragansomine.com/tr/isi-odasi-sistemleri>. 16 Mart 2013.
- URL-5, <http://www.mimdap.org/?p=71340>. 16 Mart 2013
- URL-6, <http://www.ruukki.com.tr/>. 16 Mart 2013
- URL-7, http://www.steelife-tr.com/Neden_Celik.htm. 25 Nisan 2013.
- URL-8, <http://www.apec.com.tr/sfs/apec-sfs-nedir>. 25 Nisan 2013.
- URL-9, http://artercephe.com/urun_ce_1.htm. 25 Nisan 2013.
- URL-10, <http://www.e-kutuphane.imo.org.tr/12793.pdf>. 10 Mayıs 2013
- URL-11, http://iats09.karabuk.edu.tr/press/bildiriler_pdf/IATS09_08-99_415.pdf.
15 Mayıs 2013.
- Uysal, Ö. N., 2007. Geleneksel Türk Evi İç Mekan Kurgusunun İncelenmesi ve Süleymaniye Bölgesi Örnekleri Analiz, Yüksek Lisans Tezi, M.S.G.S.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Üçer, İ., 2001. Christian Norberg-Schulz, Yer Kavramı Bağlamında Eski Çevrelerde Yapılaşma, Mimarlık Dergisi, Sayı 297.

- Vural, N., 2005. Doğu Karadeniz Bölgesi Kırsal Yerleşmelerinde Ahşap Esaslı Prefabrike Sistem Kullanımı Üzerine Bir Modelleme. Doktora Tezi, KTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Yüksek İ., 2008. Geleneksel Anadolu Mimarlığında Ekolojik Uygulamalar Üzerine Bir Araştırma (Kırklareli Kırsal Alan Örneği), Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne.

ÖZGEÇMİŞ

1985 yılında Trabzon'da doğdu. İlk ve ortaokul eğitimini Trabzon'da tamamlayıp, 2003 yılında Trabzon Tevfik Serdar Anadolu Lisesi'nden mezun oldu. 2008 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nden mezun oldu. Aynı yıl KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı'nda yüksek lisans öğrenimine başladı. 2011 yılında Erzurum Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü'nde göreve başladı. Halen Erzurum Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'nde çalışmakta ve İngilizce bilmektedir.